

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Kom.

Giriş :14.45

Tarih : 7/6/2012

Grup : Uyan-Selim

Sayfa : 1

BAŞKAN – Sayın Cumhurbaşkanımıza, özel konutunda Meclis Darbeleri Araştırma Komisyonunu kabulünden dolayı çok teşekkür ediyoruz.

1960 darbesinden başlamak üzere, bütün ihtilal, darbe, muhtıra dönemlerine tanıklık etmiş bir siyasi kişilik olarak sizin görüşlerinize başvurarak çalışmaya başlamış olmamız inşallah bundan sonraki çalışmalarımıza ışık tutacaktır.

Komisyonumuzun davetine öncelikle olumlu yanıt verdiğiniz için ben bütün arkadaşlarım adına teşekkür ediyorum.

Sizlerin de bildiği gibi, dönem itibarıyla çok uzun dönemleri kapsayacak bir çalışma olduğu için ve detaylı bir çalışma yaptığımız için fazlasıyla sorumuz var size tevdi etmeyi düşündüğümüz. Lakin bu amaçla geldiğimiz süre ve zaman yeterli olmayabilir, arzu ederseniz bundan sonraki döneme bırakacağımız yazılı sorularımıza yazılı cevap verebilirsiniz veya daha sonraki dönemlerde, biraz daha çalışmalarımız ilerledikten sonra tekrar bir ziyaretinize gelmemiz durumunda kabul ederseniz çok memnun olacağız.

Sayın Cumhurbaşkanım, biz araştırma komisyonu olarak dönemlere ilişkin alt komisyonlar oluşturduk; 1960 ve 71 muhtırası için bir komisyon, 1980 darbesi için bir komisyon ve 28 Şubat süreci için de bir komisyon şeklinde. Biz size bu alt komisyonların tarih, takvim sırasına göre sorularını yöneltmelerini isteyeceğiz ve o komisyonların üyelerine söz vererek her biri bu anlamda hazırlamış oldukları soruları sizlere tevdi edecekler. Eğer siz bir ön değerlendirme yapmak isterseniz başlangıçta, bizler için, bunu dinlemek isteriz. Eğer müsaade ederseniz, bu anlamda, hazırladığımız soru safhalarına geçmek isteriz.

Teşekkür ederiz.

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Bir sunuş yapmak isterim.

Mümkün olduğu kadar kısa bir sunuş yapayım ki arkadaşlara vakit kalsın. Bundan sonraki çalışmalarınızda benim katkım icap ederse ben yine hazırım. Ne zaman isterseniz, sizin sorularınızı cevaplamaya veya size herhangi bir katkıda bulunmaya hazırım.

Darbeleri inceliyorsunuz. Bu çok önemli bir konu çünkü darbe dendiği zaman darbenin bir devlet meselesi olduğunu hemen kaydedelim, çok komplike bir meseledir ve aslında, nerede oluyorsa, hangi yerde oluyorsa, olduğu yerde bir devlet problemi vardır yani darbe probleminden evvel gelen bir devlet problemi vardır. Yani devletin bir darbeyi, darbenin olmasını önleyemiyor veyahut darbe olduğu zaman ona teslim oluyor, yani böyle bir şeyi önleyemiyor ve teslim oluyor, öyle diyelim.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Kom.

Giriş :14.45

Tarih : 7/6/2012

Grup : Uyan-Selim

Sayfa : 2

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan bu yana, ilk yirmi seneyi dikkate almıyorum çünkü onun başka şartları var, herhâlde çok partiden bu yana diyelim, hatta 1950'den bu yana geçen altmış sene içerisinde Türkiye'de çok önemli olaylar olmuştur. Çok partiye geçtiğimizden bu yana, Türkiye'yi yönetmekte hep sıkıntılarımız olmuştur yani çok partiyle yönetmekte sıkıntılarımız olmuştur çünkü aslında, çok partiyi Türkiye bilmiyor, muhalefet muhalefet görevini bilmiyor, iktidar iktidar görevini bilmiyor; muhalefet ile iktidar kurumlarla nasıl iş birliği yapacak daha onları bilmiyor; devletin kurumları, yeni bir devlet olmasına rağmen, yine eski devletin kurumlarına benzer kurumlar, devletin kurumlarının yerleri yani devlet içindeki yerleri aslında çok oturmuş değil. Velhasıl, yönetmesi zor olan bir devletle karşı karşıya idi Türkiye.

Benim sözlerim siyasideir, kimseyi hedef almam ama gerçekleri söyleyeceğim, bildiğim kadarıyla. Ben bu elli senenin içinde oldum, başından itibaren, bir kısmında siyaset, bir kısmında yüksek devlet memurluğu, yüksek devlet memurluğuyla başlayıp siyasette bitirdim görevimi. Olup bitenleri biliyorum yani bildiğim kadarıyla biliyorum ve mümkün olduğu kadar hadiselerin altında kalmamaya, hadiselerin cinsi, şekli, vahameti ne olursa olsun onların karşısında pes etmemeye, onları aşmaya çalıştık. Şahsen bize dokunan kısımları neyse, onlara da sabırla karşılık verdik ve bütün bu olup bitenler karşısında düşündüğümüz tek şey ülke zarar görmesin ve yine demokrasiyi yürütebileyim. Yani şimdi demokrasi zede almışsa, bizim düşüneceğimiz şey, bu zedeyi nasıl zaman içerisinde ortadan kaldırabiliriz, yeniden aynı yola devam edebiliriz; öyle olmuştur.

Şimdi, bu altmış seneye baktığımız vakit görüyoruz ki Türkiye'de bir hayli önemli işler olmuş ve şöyle geliyor: Seçimler olmuş, olmaya devam etmiş ve hükûmetler gelmiş, hükûmetler gitmiş, 1950'de 19'uncu Hükûmet, 2012'de 61'inci Hükûmet, 49 tane hükûmet gelmiş gitmiş ve referandumlar olmuş, darbeler olmuş yani her şey olmuş Türkiye'de; olmuş ama demokratik süreç kesilmemiş, muayyen bir süre için kesilse bile daha sonra yeniden aynı şeylere başlamışız, başlanmış.

Buradan şunu çıkarmak istiyorum: Acaba, Türkiye halkın hür iradesine dayanan seçilmiş idareleri taşımakta güçlük mü çekiyor? Meseleye böyle bakıldığı zaman: Bu kadar olup bitenden sonra, evet, öyle olduğu doğrudur yani güçlük çekmiştir. Yani halkın hür iradesiyle kurulmuş, seçilmiş idareler dediğimiz zaman, devletin işlemesi dediğimiz zaman, demokrasi kurallar rejimidir, kurumlar rejimidir, kavramlar rejimidir, kuralların işlemesi, iktidarların oyla gelip oyla gitmesi, kansız, kavgasız, hilesiz iktidarların el değiştirebilmesi,

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Kom.

Giriş :14.45

Tarih : 7/6/2012

Grup : Uyan-Selim

Sayfa : 3

kurumların ahenkli çalışması ve rejime sahiplik ve sadakatte herkesin üstüne düşeni yapması. Bunları anlamışızdır ve tabii ki buralarda şöyle veya böyle birçok arızalarımız oldu ama bu arızaları da aşarak geldik.

Şimdi bunları söyledikten sonra şuraya gelmek istiyorum: Dünya kurulduğundan beri, eğer insanlar yerleşim yerlerine yerleşmeye başlamışlarsa bir yöneten var, bir de yönetilen var. Yöneten değişik şekilde olabiliyor, yani kraldan kabile reisine kadar değişiyor, aile reisine kadar oluyor ve aslında, yönetilenlerin rahat olması için iyi yönetilmeleri lazım. Bu, demokraside de aynı, krallıkta da aynı, her şeyde, bütün sistemlerde aynı. İyi yönetilme dediğiniz zaman, iyi yönetimin çok önemli şartı, en önemli şartı huzur, sükûn. Eğer bir ülkeyi yönetenler o ülkede huzur, sükûnu sağlayamıyorlarsa, barışı sağlayamıyorlarsa, adaletin tevzihini sağlayamıyorlarsa ve daha doğrusu, halkın mal ve can güvenliğini sağlayamıyorlarsa o ülke iyi yönetilmiyor demektir. Aslında, yönetimlere düşmanlığın veya yönetimlere karşı çıkışın en önemli, en kolay şartlarından birisi de halkı hoşnutsuz yapmaktır. Yani yönetime karşı vaziyet alanların en kolay başvurduğu metot halkı huzursuz yapmaktır. Bu şudur yani: Kargaşa ve fetret. Yani eğer bir ülkede kargaşa ve fetret meydana getirilebiliyorsa, bu kontrol edilemiyorsa –yalnız bizim ülkemizde değil, her ülkede- bunun arkasından mutlaka kural dışı idareler geliyor, kural dışı birtakım reçeteler, kural dışı birtakım yollara başvuruluyor ve işte o zaman ne oluyor? Çok önemli hadise, ülkenin iyi yönetimidir. Bugün de bütün dünyanın her tarafında, iyi idare edilen ülkelerde dahi iyi yönetim arayışları sürüyor. Bu da, iyi yönetim arayışı bence bir eksiklik değildir bir ülke için, birinci gelen meseledir. Vatandaş o ülkenin vatandaşı, o ülkenin insanı evvela “canım” diyor, ikinciye aldığı şey adalettir.

Şimdi, Türkiye’de 1950 senesinden 2010 senesine kadar darbe sayarsanız, süreç sayarsanız, 5’e yakın darbe ve süreç başarılı olmuş, olmamış; 16 tane genel seçim, 12 tane yerel seçim, 6 tane referandum, 10 tane Cumhurbaşkanlığı seçimi ve 19 hükûmetten 61 hükûmete, 42 tane de hükûmet değişmiş. Bu istikrar tablosu değil yalnız. Hiç birbirimizi incitmeye hacet yok, şöyle de böyle de, bu istikrar tablosu değil. İstikrarı aramak lazım. İstikrar tablosu... Yani aşağı yukarı bir buçuk seneye bir hükûmet düşüyor.

Bir olay var: Türkiye darbeden sonra seçim yapmakta gecikmemiş. Yalnız bu seçimlerde, referandumlarda Türkiye geçmişi çok fazla irdelememiş, hep ileriye bakmış yani darbe olmuş, ondan sonra yapılan seçimde halkın sandık başına gitmeyeceği veya halkın bir kısmının diyelim, sandık başına gitmeyeceği, bir reaksiyon göstereceği -referandumlarda da-

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Kom.

Giriş :14.45

Tarih : 7/6/2012

Grup : Uyan-Selim

Sayfa : 4

düşünülürken öyle olmamış çünkü bu ülkenin vatandaşı, sağduyu sahibi vatandaşı geriyle uğraşmaktansa “Şundan bir an evvel kurtulup yine eski yolumuza gidelim.” gibi bir yolu tutmuş, öyle gitmiş ve neticede arka arkaya darbeler gelmiş, bu darbeleri göğüslemiş Türkiye ve bu darbeler Türkiye’ye büyük zarar vermiş. Eğer Türkiye bir darbe ülkesi olmasaydı bugünkü durumdan daha iyi olurdu, her şey çok daha iyi olurdu. Darbeden, darbeyi alkışlayanlar dâhil veya darbeyi teşvik edenler dâhil veya darbeden memnun olanlar dâhil, olmayanlar, olanlar, hepsi zarar görmüş. Bunun idraki içinde olunmazsa, bundan sonra Türkiye’yi ileriye götürmekte zorluk olur.

Onun için, birinci mesele halkın sıkıntılarının çözümünü olağanüstü birtakım reçetelerde, olağanüstü birtakım kurallarda, olağanüstü yönetim şekillerinde değil, kendi hür iradesiyle seçtiği idarelerde araması lazım ve eğer halk kendi hür iradesiyle seçtiği idarelerden memnun değilse, bekleyecek yani o idarenin değişme zamanı gelinceye kadar bekleyecek. Değişme zamanı sandıktır. Sandık gelene kadar bekleyecek ve orada kendi iradesini kendisi ortaya koyacak. Bunu yerleştiremedikçe Türkiye’de huzuru, sükûnu sağlamakta sıkıntılarımız zor geçer, ne kadar uğraşsak zor geçer. Yani şunu söylemek istiyorum: Türk vatandaşı birbiriyle olan meselesini darbe yoluyla halletmeye kalkmamalı: bir. İki: Kendi meselesine yine darbe yoluyla çözüm aramaya kalkmamalı, bunların hepsini, meşruiyetten uzaklaşmamalı, meşru yollardan giderek neyi arıyorsa onu bulmalı.

Şimdi, buraya gelmeden önce, şunları söylemek istiyorum: Burada, her devlet kendi güvenliğini, kendi yönetimini düşünürken bir sistem koymuş orta yere. Şöyle koymuş sistemi: Hangi işi, devletin hangi kurumu yapacak ve bu kurumlar nasıl işleyecek, kim kime bağlı işleyecek ve direktifi nereden alacak? Sorumlu kim olacak? Bizim sistemimizde, bunu çok önemsiyorum, Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonra, cumhuriyeti kuranların en önemli sorunu bu cumhuriyetin yaşayabilmesi meselesi olmuştur çünkü imparatorluk çökmüştür, İmparatorlukla beraber çok büyük nüfus hareketi olmuştur. İmparatorluğun eski topraklarında yaşayan pek çok insan Anadolu’ya gelmek durumunda olmuştur. Çok büyük ıstıraplar çekilmiştir. Gerek Anadolu’nun yerli halkı gerekse dışarıdan gelen insanların hepsi büyük fedakârlıklarda bulunmuşlardır. Neredeyse erkek nüfus, iş görebilecek nüfusun büyük bir kısmı kırılmıştır. Bir daha savaş da olmasın ama “Devletimiz ayakta dursun...” Cumhuriyeti kuranlar da, Büyük Atatürk başta, cumhuriyetin ayakta durabilmesini bir yerden sonra her şeyin önüne almıştır. Şimdi, zaman zaman, bugünlerde veya bugünlere gelmeden önce eleştiriyoruz, bugünlerden sonra da eleştireceğiz tabii. Acaba, Türkiye Cumhuriyeti devletin

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Kom.

Giriş :14.45

Tarih : 7/6/2012

Grup : Uyan-Selim

Sayfa : 5

“security” dediğimiz güvenlik meselesi neden her şeyden önce geliyor? Bunun sebebi tarihidir. Devleti kuranlar, bir süre sonra gelmişlerdir “Biz bu devleti kurduk ama bu devlet içeriden, dışarıdan birtakım tehditlere maruz kalırsa bunu kim karşılayacak?” Gerçi, bugünkü Anayasa’mız bunu Türk vatandaşına bırakıyor ama Türk vatandaşı bunu nasıl yapacak? Yani bu güvenliği, düşünmüşler, taşınmışlar ve “Türkiye Cumhuriyeti ve Türkiye toprakları Silahlı Kuvvetlere emanettir” gibi bir formüle getirmişler. Buradan “korumak ve kollamak” çıkmış. Yani Türkiye Cumhuriyeti’nde devletin güvenliği meselesini kim yürütecek? Devletin silahlı gücü. Yani kimseye sormadan mı bunu yürütecek? İşte, burada önemli hadise geliyor, “kimseye sormadan bunu yapacak.”

Sonradan, 1960 Anayasası’nda bu, şu şekli almış: Bir Millî Güvenlik Kurulu kurulacak, bu Millî Güvenlik Kurulu Türkiye’nin muhatap olabileceği tehditleri çıkaracak, bunları Hükûmete söyleyecek, “Şöyle tehditlerle devlet karşı karşıyadır.” diyecek ve Hükûmet onları gözden geçirecek ve diyecek ki Hükûmet “Evet, bu tehditlerin ortadan kaldırılması lazımdır.” Bunu kim yapacak? Bunu gayet tabii devletin silahlı gücü yapacak ama silahlı gücüne “Yap” denecek. Yani kendiliğinden devlete el koyup yapmaya kalkmayacak, “Yap” denecek. İşte, Türkiye’de olmayan bu. Yani devletin silahlı gücü silah kullanabilmek için siyasi direktifi beklemeden silah kullanmaya kalkıp devlete el koyuyor; tehdidi ortadan kaldırmak yerine, devleti ortadan kaldırıyor aşağı yukarı. Yani devletin Anayasa’sını kaldırıyor, Meclisini kaldırıyor, hükûmetini kaldırıyor, onu kaldırıyor.

Şimdi bu husus, meşhur 35’inci madde ve İç Hizmet Kanunu’yla da ayrıca pekiştirilmiştir 1960’ta. Eğer bundan sonra darbe olmasın istiyorsak, mutlaka silahlı gücün Anayasa’daki yerini iyi tayin etmemiz, nereden, kimden direktif alacağını iyi tayin etmemiz ve millî irade üstünlüğünü, Anayasa üstünlüğünü mutlaka tesis etmemiz lazım. Onun için, bu 35’nci maddeyi kaldırmak veya tadil etmek hangi şekil olursa olsun, netice itibarıyla yine aslında devletin birden fazla silahlı gücü olmayacağına göre, münhasıran silahlı güç devlete ait olduğuna göre, yani devletten başkasının silahlı güç kurmaya kalkması felaket yani o felaket, öyle bir şey olmaması lazım. Ne olması lazım? Devletin silahlı gücü devletin emrinde, dediğimiz zaman, millî iradenin karar yeri olan Meclisinden ve onun ondan güvenoyu almış hükûmetinden mutlaka direktif alması lazım ve o zaman, o direktifle, o direktife dayanarak hizmetini görmesi lazım. Bunları neyle yapıyor? İşte, sıkıyönetim budur aslında, olağanüstü hâl budur ama bizim burada konuştuğumuz ne sıkıyönetimdir ne olağanüstü hâldir. Sıkıyönetimle, olağanüstü hâlle başarılamayan birtakım işlerin, ne yapalım başarılamıyor, o

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Kom.

Giriş :14.45

Tarih : 7/6/2012

Grup : Uyan-Selim

Sayfa : 6

zaman devlet işlemiyor, devlete el koyalım ve devleti işletelim gibi bir şeyin içine girmelerinden bu durum meydana geliyor.

Ondan sonra görüyoruz, asker devlete el koyduktan sonra da birçok sıkıntılar oluyor çünkü darbe, aslında filin zücaciye dükkânına girmesidir. Yani girdiği zaman, kırmadık, dökmedik bir şey bırakmaz, kırar döker, “İyi yapıyorum” diye yapar, “Kötü yapıyorum” diye yapmaz veya yani kabiliyetsizliğinden öyle yapar veya onun işi değildir, yanlış bir işin içine girmiştir ama zarar verir ülkeye neticede ve ondan sonra yeniden böyle şeylerle karşılaşmayalım diye uğraşmak gayet doğaldır. Yani bir milletin askeri onun emrinde olacak. Zaten asker sivil idarenin emrinde değilse, ona demokrasi demek de mümkün değildir.

Yalnız, hiçbir memleket kolaylıkla buraya gelmemiş. Büyük Frederick’in bir sözü var, çok enteresan bir söz: “Bizim durumumuz ‘army of the state’ değil –yani devletin ordusu değil- ‘state of the army’ ordunun devleti.” Ordunun devleti noktasından birçok ülke geçmiş. Yani ordu var, devlet de var ama esas güç sahibi, söz sahibi ordu. Bu safhanın aşılması lazım ve esaslı bir şekilde aşılması lazım yani kanunların, nizamların buna göre tayin edilerek aşılması lazım. Ayrıca da rejimin halka mal edilmesi lazım. Halka anlatılması lazım rejimin, iyi anlatılması lazım. Rejimin halka anlatılmasında siyasi partilerin çok büyük önemi var, siyasi partilerin işleyişinin çok büyük önemi var, seçim sisteminin çok büyük önemi var ki Türkiye bunları gördü. Türkiye’de öyle zaman oldu ki seçim yapıldı, yüzde 40 oy alan parti yüzde 10 milletvekili çıkardı, yüzde 60 oy alan parti yüzde 90 milletvekili çıkardı. Bu, tek partiden çok partiye geçtiğimiz zamanlarda, 50’li yıllardaydı. Yani böyle de olmaz. Temsilî sistemi bence hakkını vererek yürütmek lazım. Temsilî sistemde yapılabilecek, gerçekten halkın daha iyi temsil edilebilmesi için, daha memnun bir yönetime gidilmesi için birtakım değişikliklerin yeniden yapılması lazım. Yani bunlar zaman içerisinde olacak şeyler ama ben isterim ki Türkiye’de nispi seçimin yanında, nispi seçim değil de dar bölge ekseriyet seçimi olsun yani kişi seçtiği adamla yakın irtibat kurabilsin. Bir yerden 5 tane milletvekili seçiliyor, o milletvekili oranın bir köşesine bakıyor, bir köşesine bakamıyor veya hiçbir yerine bakamıyor. Yani halkla seçilmiş daha kenetlendirmek lazım mutlaka.

Partiler sistemine gelince: Partiler sisteminde de gerçekten halkı çok iyi temsil edebilmesi ve halkla devlet arasında iyi köprü vazifesini görmesi lazım. Bunlar olabilirse, sanıyorum ki geniş çapta rejime sahiplik duygusu gelişir ve bundan sonra kimsenin aklından darbe yapması geçmez, umalım ki geçmez. Başka ülkelerde, darbe hiç olmayan ülkelerde

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Kom.

Giriş :14.45

Tarih : 7/6/2012

Grup : Uyan-Selim

Sayfa : 7

soruyoruz “Sizin memleketinizde darbe olur mu?” “Ne münasebet!” diyor adam. “Kimsenin aklından geçmez ki.” diyor. Darbe meselesini bir akıldan çıkarmak lazım.

Ben şimdi burada durayım. Sorulara başlayalım.

BAŞKAN – Öncelikle çok teşekkür ediyorum Sayın Cumhurbaşkanım.

Ben, öncelikle heyetimizdeki arkadaşlarımızı sizlere tanıtmak istiyorum:

1960 İhtilali Alt Komisyon Başkanı AK PARTİ İstanbul Milletvekili Enver Yılmaz Bey, Manisa Milletvekili Selçuk Özdağ Bey, Cumhuriyet Halk Partisi Afyonkarahisar Milletvekili Ahmet Toptaş Bey, Cumhuriyet Halk Partisi Gaziantep Milletvekili Mehmet Şeker Bey, Milliyetçi Hareket Partisi Ankara Milletvekili Özcan Yeniçeri Bey, AK PARTİ Kayseri Milletvekili Yaşar Karayel, AK PARTİ Erzurum Milletvekili Cengiz Yavilioğlu Bey, Cumhuriyet Halk Partisi İstanbul Milletvekili Süleyman Çelebi Bey, AK PARTİ Çankırı Milletvekili İdris Şahin Bey.

Öncelikle, genel değerlendirmeleriniz için çok teşekkür ediyorum. Arkadaşıma sözü vermeden önce ben de belki Başkan sıfatıyla, biraz pozitif ayrımcılık yaparak kendime, bazı kısa değerlendirmeler yapıp daha sonra bu noktalarla ilgili bir genel değerlendirme sorum olacak.

Elbette, söylediğiniz, geçmişten günümüze yapmış olduğunuz değerlendirme her şeyden önce ülkenin sadece kurumlarıyla demokratikleşmesi değil, aynı zamanda milletle bütünleşen bir demokrasi anlayışının yerleşmesiyle veya bunun kökleşmesi açısından, kalıcı olması açısından son derece önemli fakat sadece toplumun yeteri kadar demokratikleşmesi veya demokratikleşememesi probleminin de temelinde elbette sadece siyasi partiler değil, o ülkenin oluşturduğu kurum ve kuruluşların da son derece önemli rolü var.

Özellikle, sizin daha önce vermiş olduğunuz mülakatlar çerçevesinde, yazılmış kitaplarla da değerlendirdiğimizde, her darbe sonrasında yapılan değerlendirmelerin açıklamalarına bakıldığı zaman, darbelerin belli karakteristik özellikleri var. Elbette, 1960, daha sonra gelen 71 muhtırası, 80 darbesi belki birbiriyle farklılık arz etse de genel olarak belli mekanizmaların ve belli özelliklerin ortak olduğunu görüyoruz.

Her şeyden önemlisi, bu güvenlik ve ortaya çıkan sorunlarla ilgili belki de her darbeden sonra statükoyu yani kurumların gücünü daha artıracak mekanizmaların kurulduğunu gözlemliyoruz. Aynı zamanda, işte askerin kendi kişisel özlük haklarının düzenlendiğini ve sivil siyasetçilerin, politikacıların aralarındaki çekişmenin tabii ki homojen ve disiplinize bir yapı olan asker tarafından hiçbir zaman anlayışla karşılanmadığını, bu

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Kom.

Giriş :14.45

Tarih : 7/6/2012

Grup : Uyan-Selim

Sayfa : 8

farklılıkların aslında bir çatışma ortamı doğurduğunu ve bu çatışmanın topluma sirayet ettiği iddiası söz konusu ve kurulan bu mekanizmalar kanalıyla her darbe sonrasında daha ileri bir denetim mekanizmasıyla özgürlüklerin daha fazla kısıtlandığını görüyoruz. Aynı zamanda, ordunun sürekli modernleştirici ve dönüştürücü rolünün kendilerine atfedildiğini görüyoruz ve ordunun kendi kurumsal ve onursal çıkarına çoğu zaman siyasilere kurumsal ve onursal çıkarından çok daha üstün görmeleri anlayışını gözlemliyoruz.

Darbe sonrası alınan ekonomik kararlar konusunda bir genel değerlendirmenizi isteyeceğim çünkü uluslararası sisteme entegre birtakım hassas gelişmeler ve değişimler var. Bir de oluşturulan bu kurumlarla ilgili size bir somut soru sormak istiyorum. Özellikle, 1960 ihtilalinden sonra kurulan kurumlar, yani Anayasa Mahkemesinden Devlet Planlama Teşkilatına kadar, şimdi biz biliyoruz ki Sayın Cumhurbaşkanım, Türkiye’de ordunun aldığı eğitim bu tür kurumsal mekanizmaları kurmaya ve kurgulamaya elverişli değil. Bu benim kişisel kanaatim. Yani Devlet Planlama Teşkilatı gibi bir teşkilatın mutlaka bence siyasilere ve sivil bürokrasi tarafından ön hazırlıklarının yapılmış olduğunu düşünmekteyim. Bu benim kişisel görüşüm ama bu konuda ben sizin... Daha sonra oluşturulan bu mekanizmaların aslında bütün sivil siyasi irade tarafından hazırlandığı ama darbeyi yapanların bu hazıra kondukları gibi bir duygum var; TÜBİTAK’tan vesaireye kadar, 60 sonrası kurulan mekanizmalar. 80 Anayasası’nın ve 80 darbesinde 60’tan kaynaklanan o gelişmiş demokratik hakların oluşturduğu iklimin Türkiye’nin ruhuna uymadığı anlayışıyla hareket edildiği için 80’de tabi ki özgürlüklerin âdeta istisna, kısıtlamaların kural hâline geldiği bir anayasa. O süreçtir ki aslında söylediğiniz gibi o Millî Güvenlik Kurulu da dâhil olmak üzere, sivil iradeyle ortak anlamda bir sorunun çözümüne yönelik çaba sarf edilirken veya edilmeye çalışılırken bu mekanizmalar tam tersine çok daha fiilî olarak siyasal karar mekanizmalarına kendilerini entegre etme fırsatı verdi.

Yani aslında bu kurulan mekanizmalar, bu ikinci sorum, yani ekonomik bağlamdaki uluslararası sistemdeki ikinci sorum da: Bu siyasal mekanizmalar içerisinde ordunun sürekli yönetimde kalacak şekilde dâhil olması sorununa ilişkin o dönemdeki düzenlemeler yapılırken sizin tanıklıklarınız varsa, bunu.

Benim yine üçüncü sorum: Biz komisyon olarak, hukuki meselelere, darbe öncesi, darbe sırasında ve darbe sonrasındaki sosyal durum, sosyopsikolojik durumu, ekonomik durumu araştırıyoruz ama en önemlisi iç ve dış etkenleri araştırıyoruz. Her darbe sonrasında veya her darbenin arkasında dış güçler aranması durumu da söz konusu. Dolayısıyla, bu

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Kom.

Giriş :14.45

Tarih : 7/6/2012

Grup : Uyan-Selim

Sayfa : 9

konuda yani uluslararası bağlantıları veya sizin bu konuda somut bilgi ve deneyiminiz varsa bir de bunu.

Ben çok uzun ve genel değerlendirme yapmak yerine, sizin bu anlamdaki tanıklıklarınızı ve değerlendirmelerinizi rica edeceğim ama onun dışında, benimkini en sona bırakabilirsiniz Sayın Cumhurbaşkanım. Biraz genel bir değerlendirme üzerine genel sorulardı. Somut ve değerlendirme sorularıyla sözü bırakıyorum.

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Ben sizinki bir cevaplayayım da, belki yükü azaltırız.

BAŞKAN – Peki efendim, yükü azaltırız.

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Şimdi, sanıyorum ki darbeleri etüt ederken tek faktöre bunu istinat ettirmek yanıltıcı olacaktır. Türkiye’deki darbelerde evet bu darbeyi silahlı kuvvetler yapıyor, silahlı kuvvetler darbe yaptığı zaman bunun karşısına o günkü hükûmet veya devletin organları, Meclisi vesairesi neyle çıkacaklar? İkinci bir orduları yok ki! Aslında, geçmişteki bu darbelerin hepsinde kimse kendi ordusuna karşı bir tavır takınma gibi bir durumu da olmadı. Mesela 12 Mart muhtırasını getirdi, adam Mecliste okudu –kimseyi kötülemek için söylemiyorum- 1 kişi buna itiraz etti. Yani şimdi burada, halkı ve halkın temsilcileri ne ölçüde bu işin içerisinde mukavemet yapıyorlar veyahut da yapmıyorlar, âdeta bu işi teşvik mi ediyorlar, yoksa ses çıkarmamak suretiyle –onu başta söyledim- bu aşılınsın mı isteniyor?

Şimdi, burada şudur mesele: Hadi diyelim ki halk bir şey yapamadı. Yani 1980 darbesinden sonra yapılan referanduma gidip yüzde 92 oy vermeye mecbur mu yani? O zaman bizim belimiz kırılıyor. Yani “Bizim” dediğimiz zaman, halkı savunanların, ondan sonra “Hürriyet” diyenlerin, ondan sonra “Adalet” diyenlerin beli kırılıyor. “Yüzde 92 oy aldım kardeşim.” diyor. Adam diyor ki “Bu Anayasa’yı oya koyuyorum ‘Evet’ diyeceksiniz ha! ‘Hayır’ diyenleri hapishaneye götürürüm.” “Hayır” diyeni mahkemeye götürüyor. Bunların hepsine bir itiraz olarak darbelerden sonra çok fazla bir şey gelmiyor halktan. Onun için, “Halkı mutlaka rejime sahip kıldırmak.” dediğim benim, halkın kendi şeyine, hak onundur yani bu ülkeyi yönetmek hakkı onundur, halkındır ve demokrasi başka türlü olmaz, o ona sahip çıkacak. Yani o zaman ne oluyor? Asker kendisini kim sevk ediyorsa sivil kadroların içerisine, o bu şekilde gidiyor.

Bir de şu var: Elit ile halkı ve askeri ayrı ayrı mütalaa edelim. Türkiye’nin askeri elittir, okumuş insandır, bu toplumun içinde yaşar, fevkalade vatanperver duyguları olan bir gruptur,

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Kom.

Giriş :14.45

Tarih : 7/6/2012

Grup : Uyan-Selim

Sayfa : 10

ehil de bir gruptur ve çok iyi de bir kurumudur Türkiye'nin. Sonra, Türkiye'nin okumuş yazmış insanları var yani üniversitelerinde var, basınında var, başka yerlerinde var. Bu insanların fikirleri, düşünceleri var. 1960 ihtilalini aldığınız zaman, oradaki, ihtilal sonrasında yapılmış bulunan kurumların hepsi daha çok Siyasal Bilgiler Fakültesinin hazırlıklarıdır onlar.

50'li yıllarda Türkiye çok partili hayata geçmiş, dünya şartları değişiyor, artık biraz evvel söylediğim gibi böyle ekseriyet sistemine dayanan Meclis garip bir netice çıkarmış; 550 milletvekilinin 510 tanesi bir partiden, 40 tanesi bir partiden gibi, oy nispetlerinin tamamen tersi. Sonra yeni birtakım kavramlar gelmiş orta yere. Yani planlama kavramı gelmiş ve bu iletişim meselesi, radyo televizyon vesaire... Daha henüz televizyon yok, televizyon 67'de geldi ama radyonun Türkiye'nin her tarafına yayılması lazımdı. Radyonun yönetimi bir mesele olmuş çünkü Türkiye 60'lı yılların başından itibaren, hatta 50'li yılların ortasından itibaren sağ-sol meselelerini konuşmaya başlamış ve hâlâ soğuk savaş devam ederken, hâlâ Türkiye komünizm tehdidinden sıkıntılar içerisinde. Yani korkuyor açıkçası. Radyolarında, televizyonlarında, basınında, vesairesinde, okullarında o çeşit şeylerden korkuyor. Bütün bunları topladığınız yerde, 1960 ihtilaline geliyorsunuz. İhtilal de ordunun içinden gelen bir ihtilal, kumanda sisteminden gelmiyor; üsteğmen de var, general de var. Yani generali sonra kendileri buluyorlar, orgenerali yani, diğerlerinden farklı bir ihtilal. Tabii kullandıkları şey "Memleket uçurumun kenarına geldi, bölünüyordu memleket de onun için biz el koyduk." Kullanılan gerekçe bu. Bu gerekçe, yani "Memleket bölünüyor. Memleket uçurumun kenarına geldi. Çöküyoruz, yıkılıyoruz." gerekçesi aşağı yukarı bütün ülkelerde ihtilalcilerin kullandığı gerekçedir ve bizim memleketimizde de 1912'deki subayların meydana getirdiği bir grubun beyannamesi de budur, bu oraya dayanır ve 27 Mayıs beyannamesine bakıyorsunuz, aynı şey, "Memleket çöküyordu. Ülke bölünüyordu. Ne yapalım? Biz el koyduk." Vatandaş da diyor ki: "Memleket madem çöküyormuş, bölünüyormuş, o da el koymuş, yani" "İşte, el koymuş." Sonra anlıyor neyin ne olduğunu falan.

12 Eylül'e gelerseniz, o da aynı şey. Yani farklı farklı şeyler olmalarına rağmen, gerekçeleri hepsinin aynıdır. Bu gerekçeden Türkiye'yi kurtarmak lazım. Şu manada söylüyorum: "Kurtaralım" talebi karşısında veya teklifi karşısında "Neyi kurtaracaksın?" diyebilmeli vatandaş. "Bizim kurtarılacak bir şeyimiz yok." diyebilmeli. "Kurtaralım" diyorsa, "Gel kurtar kardeşim" dememeli. Bunu çok önemsiyorum yalnız. Bu "Kurtaralım" aşağı yukarı tesirsiz hâle getirilmesi lazım gelen önemli, çok önemli bir olay.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Kom.

Giriş :14.45

Tarih : 7/6/2012

Grup : Uyan-Selim

Sayfa : 11

“Şeyden sonra kurumlar kuruluyor.” Bu kurumları asker kurmuyor, askere “Kur” diyorlar, kuruyor.

BAŞKAN – Bütün bunların altyapısının hazırlığı siyasiler tarafından yapıldığını düşünüyorum.

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Evet, askerin kendisinin şeyi değil. O zamanlar gruplar teşekkül ediyor askerin arkasında, o gruplar yine bu ülkenin insanları ama siyasetle bir kısmı meşguldür, bir kısmı değildir fakat yani kendilerini çok bilmiş sayan ve onlar da vatanın kurtulmasına iştirak ediyorlar bu şekilde, öyle oluyor o şeyler, 60’ın kurumları. Bir planlama lazımdı. Yani onu asker kurmasa da kursa da, askerî dönem olsa da olmasa da lazımdı, o zaman lazımdı.

BAŞKAN – Gereklikler nedeniyle siyasilerin bunların hepsini hazırladığını düşünüyorum. Askerin böyle bir yetkinliğinin olmadığını düşünüyorum. O birikim var mıydı sizce, onu sormak için sormuştum.

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – O Siyasal Bilgiler Fakültesinde vardı.

BAŞKAN – Askerde değil ama...

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Hayır, onlar yaptılar getirdiler.

Bu ülkedeki şeyi ararken, bu darbe işlerini ararken, darbenin arkasındaki sivil kadroların bir önemli rolü olduğunu unutmamak lazım. Yani bu sivil kadrolar genelde, onlar da yine asker gibi “Ülkeyi kurtaralım...”

Bir de şu var, bunu çok önemişiyorum: Darbe olduktan sonra, ülke ikiye bölünüyor; halkın bir kısmı darbeyi onaylıyor, bir kısmı karşı çıkıyor. Şimdi, onaylayanla karşı çıkan da karşı karşıya kalıyor. Yani bunu 1960’ta gördük, daha sonra da gördük de yahi 60’ta çok barizdir bu. Benim siyasi hayatım tamamen bunun üstüne kuruludur. Yani o günkü Hükûmet, Demokrat Parti idaresi, Demokrat Partiye oy vermiş bulunan kuyruk düşük, vermeyen baş tacı. Sokağa çıkarmıyorlar adamı. Yani ordu sanki bir siyasi partinin veya bir siyasi geleneğin veya bir siyasi görüşün emrindeymiş gibi orada oluyor, onun karşısında da halk kütleleri var. Nitekim, seçime gidiyorsunuz, 1961 seçimleri gayet enteresandır, adam tam manasıyla istediğini yapamıyor ama 3 partinin oylarını topladığın zaman yüzde 61. Yani Demokrat Partiyi, Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi, Yeni Türkiye Partisi ve Cumhuriyet Halk Partisi ki o zaman o kütle karşısında sorumlu, o kütle onu sorumlu tutuyordu yapılmış darbeden ve

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Kom.

Giriş :14.45

Tarih : 7/6/2012

Grup : Uyan-Selim

Sayfa : 12

onların aldığı oy da yüzde 36. 61 nerede 36 nerede? Yani halk gene şeyden vazgeçmiyor ama bunlardan mana çıkarmıyorlar. Ondan sonraki yıllar bu bölünmüş insanların –bunların hepsi bizim vatandaşlarımız- bir kısmı intikam istiyor. Yani “Kırılmış, dökülmüşlüğü intikamını alın.” diyor, 60 ihtilali için söylüyorum. Peki, intikamı kimden alacaksınız? Halkın bir kısmını eleyip bir kısmını bırakalım, kavga mı etsinler? Çok kolaylıkla yapılabilecek bir şey o. Oraya Türkiye’yi sevk etmek çok kolay bir iş ama hayır, bu ülke parçalanmaz, bölünmez ve intikam vesaire yok, herkes acısını içine gömsün, Türkiye’ye daha fazla zarar vermeyelim, bundan sonrasını düşünelim. Bu bizim fikrimizdi. Sonradan biz de eleştirildik. Şöyle eleştirildik yani: Bunlara bir şey yapmadılar.” Nasıl yapacaktım ben? Meclisim ben, Meclisim. Nasıl yapacağım Meclis olarak? Benim içinde bulunduğum Meclis, 63 sonrasında gelen Meclis veya 65 sonrasında gelen Meclisin 61 öncesindeki Meclisten fark ne? O da seçilmiş, o da seçilmiş. Yani Meclisin üstünlüğü kalkıyor orta yerden, darbe kaldırıyor ve Anayasa’nın üstünlüğü de kalkıyor. Eğer bir ülkede Meclisi hapishaneye götürürseniz, o ülkede ondan sonra seçim manasını yitirmiştir ve bir ülkede başbakan asarsanız, ondan sonra gelecek başbakanların hepsi çalıştığı odada darağacı görür. Bunlar yapılmış. Yani şimdi bugün “Bunlara bir şey yapalım.” diye söylemiyorum bunları, bunlar yapılmış ama şimdi, bütün bunlar bu ülkede olan şeyler.

Ben Türkiye’nin uğradığı zararları söylüyorum. Darbe hem rejiminize zaaf getiriyor hem de bu ülkede 27 Mayıs bayramı oldu. Belki bir kısmınız hatırlamaz, yaşınız müsait değil, bayram yaptık 27 Mayısı. O 27 Mayıs ki Adnan Bey’i astı.

BAŞKAN – 1983 yılında kalkmıştı değil mi Sayın Cumhurbaşkanım?

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Evet.

BAŞKAN – O yüzden, burada bulunan herkes bir şekilde hatırlıyordur, çok yakın bir tarih.

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Şunu demek istiyorum: Kurulan o müesseseler, askerin kurduğu müesseseler olmaktan ziyade daha çok askere tavsiye edilen “Şunlar kurulsun.” denilen müesseselerdir. Daha sonra askerin aldığı birtakım şeyler de öyle yani.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

ENVER YILMAZ (İstanbul) - Teşekkür ediyoruz.

Ben 60 ve 71 muhtırası alt komisyon Başkanı olarak, burada diğer komisyon üyelerimiz de var, bir görev dağılımı da yaptık. Ama ben öncelikle hatıralarınızda yer alan,

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Kom.

Giriş :14.45

Tarih : 7/6/2012

Grup : Uyan-Selim

Sayfa : 13

birçoğunu da biraz önce ifade ettiğiniz birkaç tespitinizi okuyarak birbiriyle bağlantılı iki soru sormaya çalışacağım.

Demişsiniz ki: “Beni siyasete sokan sebep bu hamlenin -60 ihtilalini kastederek- kesintiye uğraması ve bundan duyduğum üzüntüdür. Benim siyasetteki görevim genellikle bir kavgadır. Ben siyasetten ziyade bir kavgaya, bir mücadeleye girdim.” Biraz önce de aynı mahiyette açıklamada bulundunuz.

Devam ediyorsunuz: “27 Mayıs silahlı kuvvetlere mensup bir grup gerçekleştirmiştir ama sonradan Cumhuriyet Halk Partisi bunu silahlı kuvvetlerin tümüne mal etmeyi başarmıştır.”

Yine: “Cumhuriyet Halk Partisinin hırçınlığı -60’ı kastederek- kıskançlığı, hasedi, benden sonra tufan politikası bu gerçeği bir kenara itmiş ve Türkiye Büyük Millet Meclisine darbe vurulmuştur. Kurucu Meclis üyelerinin yüzde 80’i Cumhuriyet Halk Partisi üyesiydi. 61 Anayasası, Seçim Kanunu bu Kurucu Meclisin eseridir. Darbeciler genellikle sokakla beraber çalışırlar, 60 öncesindeki sokak 60 darbecilerinden cüret almıştır. 62 öncesinde de sokak vardır, o da darbecilerden cüret almıştır. Önemli olan mesele, devleti sokağa mağlup ettirmemektir. Devleti sokağa mağlup ettirmemek için devleti sokağa karşı savunmak lazımdır.”

İsterseniz, diğer iki bağlantılı soruya beraber cevap vererseniz, memnun olurum.

Partinizde, 1970 yılında meydana gelen 41’ler olayı olarak da bilinen bölünmenin arkasında yatan sebep neydi? Partiniz bünyesinde büyük ve küçük sermaye temsilcileri arasındaki bir rekabet miydi? Bu konudaki düşünceleriniz nedir? Kimler arasında ayrışma veya uzlaşmazlık yaşandı? O dönem partinizde yaşananlar ile bilahare gerçekleşecek olan 12 Mart muhtırası arasında herhangi bir ilişki var mıydı? Partinizde yaşananlar sizce 12 Mart muhtırasını verenlerin işini kolaylaştırmış mıdır?

Bununla bağlantılı. Ordu içindeki hazırlıkların son aşamasına geldiği anda iptali söz konusu olduğu iddia edilen 9 Mart darbesinin özü ve içeriğine ne zaman vâkıf oldunuz? Muhtıraya neden mukavemet göstermediniz? Bu, uzantıları hâlâ orduda olan 9 Martçılara karşı 12 Martçılara verilmiş bir destek miydi?

Teşekkür ederim.

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Tabii bir söz var, diyor ki: “Bugünkü çamaşırı dünkü güneşle kurutamazsınız.” “Dün dündür, bugün bugündür.” desem, öyle diyeceğimi biliyordunuz zaten.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Kom.

Giriş :14.45

Tarih : 7/6/2012

Grup : Uyan-Selim

Sayfa : 14

BAŞKAN – Bir kez daha teyit edildi.

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Tamam, peki.

Dün dediğimiz hadisenin üzerinden tam elli sene geçmiş. O günkü şartlar o söylediğim şeylerin, yani Halk Partisi silahlı kuvvetlerin münasebetlerinden duyduğumuz endişelerin mahsulüdür ve onlar tarihe mal olmuştur. Onları geri alıyor değiliz, onları aynen muhafaza ederiz.

Bakın, ben 1965 seçim meydanlarına çıktım. O zaman şöyle denildi: “Ordu-Gençlik el ele.” ve “Cumhuriyet Halk Partisi+ordu= İktidar.” O zaman biz dedik ki: “Bu ordu Cumhuriyet Halk Partisinin muhafız taburu değil” Ama bunu Cumhuriyet Halk Partisi mi söyletiyordu? Yok. Cumhuriyet Halk Partisinin söyletmesine lüzum yok çünkü bu söyleniyor. Meydanlara gidiyorsun, beş sene evvel ihtilal olmuş, asılmış, kesilmiş, dökülmüş, parlamenterler hapis haneye götürülmüş, ondan sonra, size onu hatırlatıyorlar. Bana 1966’da Giresun’da, kısmi Senato seçiminde, vatandaş bir kâğıt gönderdi -ben konuşuyorum şeyde, Giresun’da büyük bir çınar ağacı vardır, onun altında- diyor ki “Menderes’i astık, seni de asarız.” O etkiler bitmiyor, onlar o şeye devam ediyor.

Aslında, 1960 ihtilali içerisinde her türlü şey vardır, kargaşa vardır ve çok büyük zararlar vermiştir Türkiye’ye 1960 ihtilali, icraatıyla büyük zararlar vermiştir. Bir parlamentoyu kapatmakla, bu anayasayı silkeleyip atmakla ve bakın, siyasette, siyasetle mahkeme beraber olmaz. Siyasetin mahkemesi halktır. Halk önüne çıkarsınız, vadedersiniz, eleştirirsiniz, gelirsiniz, milletvekili olursunuz, daha sonra tekrar halkın önüne çıktığınız zaman halk size soracaktır “Neyi, ne yaptın?” diye, ondan ibarettir. Binaenaleyh “Sen şu sözü verdin, yapmadın, hadi mahkemeye.” Mahkeme yok siyasetin içinde, o zaman siyasetçi görev yapamaz. Siyasetçinin görev yapabilmesi için rahat olması lazım, serbest olması lazım, korkulardan arındırılmış olması lazım. Biz bu ıstırapı çektik.

Siyasi haklar tartışması var, siyasi haklar 69’da iade edilecek ve Cumhurbaşkanı diyor ki “Sakin ola bunu şimdi yapma.” bana diyor. “Niye?” “Çok kötü haberler alıyorum, yapma şimdi bunu.” Kalkıyor, bir yere gidiyor. Şimdi ben ne yapayım? Efelik yapsam, bir şey olsa “Kardeşim biz seni idareci diye getirdik oraya. Üç gün sonra olsaydı, yani idare etseydin bunu.” yani onu diyecek. Bir şey olmasa, yani yapmasam “Bak yapamadı, korktu.” filan. Efelğe gelen bir iş değil bu. İhtilal şartlarından sonra bir ülkeyi yönetmek gayet zordur ve her istediğiniz olmuyor. Bugüne şükretmek lazım yani bugüne şükretmek lazım.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Kom.

Giriş :14.45

Tarih : 7/6/2012

Grup : Uyan-Selim

Sayfa : 15

İkinci sorunuza geleyim: Adalet Partisi Avrupa'nın en iyi teşkilatlanmış, en güçlü, halka en iyi kenetlenmiş partilerinden biriydi, Avrupa'nın, yalnız buranın değil. Yani tam bir kütle partisiydi, her çeşit insanın bulunduğu bir kütle partisiydi ve Türkiye'nin bütün her tarafını kucaklayan bir partiydi, bütün insanı kucaklayan bir partiydi, içerisinde kimseyi incitecek bir şey yoktu; vatandaşlık kavramı çok iyi yerleşmiş, herkes birbirini kardeşi sayan bir şeyin içerisindeydi; doğulusu, batılsı, vesairesi hepsi bir ocağın içindeydiler ve 65 seçimlerinde yüzde 53 oy aldık. Türkiye'de Demokrat Partinin aldığı yüzde 56'dan sonra en büyük oydur, bu zamana kadar alınmadı henüz. Sonra 69'da, 68'de öğrenci hareketleri başladı ve işçi hareketleri başladı. 68'de dünya karıştı. 68'de Berlin'de üniversitede okumak mümkün değildi, Fransa'da Sorbonne'da da okumak mümkün değildi. De Gaulle'ün nasıl düştüğünü hatırlıyorum. Bizim de burada sıkıntılarımız vardı. Onlardan bir zarar gördük. Sonra, iktidar olup da yıpranmamak çok nadir iştir. İktidarın en güçlü zamanı seçildiği gündür. Ondan sonra yıpranmıyorsanız, şansınıza güvenin yani. Bu kuraldır. Biz yüzde 6 kadar oy kaybettik, yüzde 46,5'a indik. Gene çok iyi bir oy ve seçim sistemini değiştirdik. Seçim sistemi, bakiye sistemiydi. Adam Kocaeli'den milletvekili adayı oluyor, Mardin'den milletvekili çıkıyor. Biz ona "tonel" dedik, tonel sistemi. Değiştirdik onu, nispi sisteme geçtik, bugün kullanılan sistem odur, baraj kısmı hariç. Oyumuz azaldı ama milletvekili sayısı arttı, 239 milletvekilinden 259 milletvekiline çıktık, daha rahatladık, 226'yla mesafeyi aştık ve kabine değişikliği yaptık.

Şimdi, kabine değişiklikleri zor iştir. Hele böyle, dört beş sene iktidar olmuş bir parti için kabine değişikliği... Siyasette kendinize çok yakın arkadaşlar, siyasette yakın ama öyle olması gerekir, partinin menfaati bakımından öyle olması gerekir çünkü uzun süre siyasette liderin yanında, tepenin yanında falan bulunan insanların en yakın arkadaşlarından bir kıskançlık görmemeleri mümkün değildir ve onların bir kısmını, yani bize çok yakın olan, siyaseten yakın olan, arkadaş olarak da yakın olan kişileri değiştirmek mecburiyetinde kaldık. Ben düşündüm, değiştireyim mi, değiştirmeyeyim mi? Değiştireyim bakanlıkları, senet çıkarmış değil ya kimse buraya ama Celal Bey'in bir sözü vardır "Bakanlık ağrıyan diş gibidir, söktüğünüz zaman yeri mutlaka ağrır." der. Bizim arkadaşlar başladılar şeye, karşı çıktılar. Ben de dedim ki "Kardeşim, partinin başı benim, başı bensem böyle yapacağız, partinin menfaatini burada görüyorum." "Öyle mi görüyorsun?" "Evet" Gittiler, bütçe oylanıyor, bütçe oylanırken kırmızı oy verdiler bütçeye. O bütçe ki üç ay evvel beraber meydanlarda savunduğumuz fikirlere, düşüncelere icraata göre yapılmış bir bütçe ama "Sen böyle mi

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Kom.

Giriş :14.45

Tarih : 7/6/2012

Grup : Uyan-Selim

Sayfa : 16

yaptın?” “Evet” Yine siyasette bir olay daha vardır: Biraz, nasıl gelirsene öyle gidersin. Biz, 1965 Şubatında merhum İnönü’yü bütçesini düşürerek, bütçesini reddederek düşürdük Mecliste. Ben dedim ki “Böyle geldik biz, böyle de gidiyoruz.” Burada şey yok. Bizim içimizdeki patırtı tamamen hissî ve kişisel uyumsuzluklardan doğan bir şeydir. Sonradan o arkadaşların büyük bir kısmıyla yine bir araya geldik biz, hepsiyle bir araya geldik, üç dört sene geçti ama bize zarar verdi. Türkiye’deki rejime de zarar verdi, bize de zarar verdi.

ENVER YILMAZ (İstanbul) – Muhtırayla bağlantısı yok...

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Muhtırayı cesaretlendirmiştir. Eğer Meclis zaafa düşerse, Mecliste siyasi iktidar zaafa düşerse bu çeşit şeyler oluyor.

Muhtıranın başka destekçileri var: Muhtıraya bizim arkadaşlar katılmamışlardır, yani o 41’ler denen grup. Onlar daha sonra parti kurdular, bizim oyumuzu böldüler 73 seçimlerinde, bayağı böldüler, yüzde 10 böldüler ama muhtıra... Devrimci-Yol vesaire gibi filan birtakım cereyanlar var, o cereyanlar ordunun içerisine girmiş.

Bakın, burada çok önemli bir olay var. Bizim demokrasimizde elit, halkı beğenmiyor. Elit, sistemi de beğenmiyor. Yani daha pratik çözümler arıyor, yeni metotlar arıyor, yeni şeyler arıyor ve onları sistemden önce koyuyor orta yere. Şöyle beğenmiyor: Yassıada’da hâkim, birisine dedi ki “Otur, otur, cahil oy çoğunluğunun mümessili!” Halkı beğenmiyor adam. Elit, halkı beğenmiyor. Bizim demokrasimizdeki sıkıntı o. Halka kendisini kabul ettirinceye kadar “Bu halk güzel halktır, bunun bir sıkıntısı, bir şeyi yoktur, başka memleketlerin...” “Efendim, cahil halk.” Okumuşluk diyorsan, şimdi yüzde 95’e çıkardık okur seviyesini. Kaldı ki başka memleketlerde, demokrasinin olduğu, yapıldığı memleketlerde okumuşluk diye bir şey yoktu. Amerika Senatosu kurulduğu zaman senatörler okuma yazma bilmiyordu, parmak bastılar şeye. Bütün hikâyeye, bütün bu kargaşanın içerisinde elitin halkı kucaklaması. Halk da eliti beğenmiyor, halk da beğenmiyor. Yani böyle bir şeyin içerisinde. Bunlar zamanla aşılabilecek şeyler. Daha çok şehirleştikçe... Yüzde 80 köylü kalamayız. Daha çok şehirleştikçe ve daha çok okudukça, daha çok zenginleştikçe –çok önemli bir hadise- bunların hepsi kalkacak orta yerden ama ben size elli sene evvelini anlatıyorum. Bugün bunlar tümüyle gitmiş değil, sizin de karşınıza gelir bunlar.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

Sırayla gidelim, 1960 olarak devam ediyoruz.

Ahmet Bey, buyurun.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Kom.

Giriş :14.45

Tarih : 7/6/2012

Grup : Uyan-Selim

Sayfa : 17

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Sayın Cumhurbaşkanım, konuşmalarınızda saptadığım bir iki yere değindikten sonra, birkaç kısa sorum olacak.

61’den sonraki seçimlere baktığımızda, Cumhuriyet Halk Partisi yüzde 36, DP; Yeni Türkiye Partisi ve CKMP’nin yüzde 61 oy aldığını söylüyorsunuz. Yani Cumhuriyet Halk Partisinin diğerlerinin toplamından daha az oy aldığını, bunların darbeye direnler olduğunu söylüyorsunuz. 1957’de de Demokrat Parti yüzde 47 oy, Cumhuriyet Halk Partisi yüzde 41 oy alıyor. Birisi Parlamentonun biraz önce belirttiğiniz gibi yüzde 90’ını, birisi de yüzde 10’unu temsil ediyor 50 seçimlerinde. Daha sonra da 57 ile 61 arasında biri 178 milletvekili çıkarıyor, biri 400 küsur milletvekili çıkarıyor. Yani burada da bir terslik yok mu? Bu bir.

İkincisi: Askerlerin ihtilali yaptığından bahsediyoruz. Elbette puzzle’ın bir parçası askerler, bu işin başındakiler de askerler, silahlı güç olarak askerler ancak Demokrat Parti döneminde iktidarın işleyişinin bunda hiç mi dahli yok? Yani basın susturulmuş, muhalefetin Ankara dışına çıkması bile yasaklanmış, miting yapması yasaklanmış, seçim propagandası yapması yasaklanmış, tahkikat komisyonları kurulmuş, muhalefetin hiçbir söz hakkı kalmamış. Bir muhalefet liderinin bulunduğu il ilçeye dönüştürülmüş, kendisi ile dönüştüğü zaman cezaevine atılmış, yani muhalefetin muhalefet yapma şansı kalmamış. Yani burada Silahlı Kuvvetlere bunu yüklerken iktidar sahiplerinin de, ülkede siyaset yapanların da çok ciddi bir sorumluluğu yok mudur? Bu hususun tespit edilmesi gerekir diye düşünüyorum Sayın Cumhurbaşkanım.

1960 darbesinde bütün suçu askerlere yüklemek bana göre bizim demokrasi geleneğimizin olmayışımızın, yönetenlerin de bir demokrasi geleneği olmadığı için ülkede bir karmaşa yarattığını, bir hukuksuzluk yarattığını, muhalefete seçime gitme şansı vermeme noktasına geldiğini, bunun telafisinin olup olmadığını düşünmek durumunda değil miyiz?

Bunun dışında, geliyorum sorularıma Sayın Cumhurbaşkanım, daha pratik olması açısından: “1971 muhtırasından sonra -biraz önce söylediğiniz- bir Dev-Yol vardı işin içerisinde.” dediniz. Yani 1971 muhtırasında ordu içine sızmış aslında, solcuların, komünistlerin yaptığı gibi bir izlenim aldım ben düşüncelerinizden, yanlıssa düzeltirsiniz Sayın Cumhurbaşkanım. Şimdi, burada, merhum Menderes ve 2 bakan asıldıktan sonra bugün eğer ceza yargılamasına göre suçları gerçekten bir hukuk devletinde yargılama yapılmış olsa dört beş yıla cezalandırılabilir Deniz Gezmiş ve 2 arkadaşının asıldığı konusunda toplumda, biraz önce sizin söylediğiniz gibi, “ordu, gençlik el ele” ya da “ordu, CHP el ele” diyenlerin söylediği gibi “üç karşı üç” fevranlarıyla toplumda çok büyük olaylar

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Kom.

Giriş :14.45

Tarih : 7/6/2012

Grup : Uyan-Selim

Sayfa : 18

yaşandı. Şimdi, bu size sorulduğu zaman bir gazeteci tarafından “Hayır, üçe karşı üç değil...” diyorsunuz bu Meclisteki durumda sorulduğu zaman, şöyle söylüyorsunuz Sayın Cumhurbaşkanım, bu, gençlerin asılmasına: “O günün şartları dışına hiç çıkmamak lazım. Anarşiye giden Türkiye’de devleti o gün idare edenlerin devleti ayakta tutabilmek için mahkemesiyle, idaresiyle, her şeyiyle başvurdukları bir tedbirdir bu idamlar.” fakat bir olay var: “Hikmeti idare, devletin bekası gibi kavramlar bizim geleneklerimizde vardır, padişahlar kardeşleri çocuklarını asmışlardır.” diyorsunuz. Şu soruyu soruyorum: 1960 ihtilalinden sonra Menderes ve 2 bakanının idamı da aynı gün idare edenlerin devleti ayakta tutabilmek için mahkemesiyle, her şeyiyle başvurdukları bir tedbir olarak değerlendiriyor musunuz?

Bir başka sorum Sayın Cumhurbaşkanım: Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan’ın idam kararlarının görüldüğü davanın iddianamesini düzenleyen Baki Tuğ aynı zamanda mahkemenin savcısıdır. Mahkemenin Başkanı da Tuğgeneral Ali Elverdi’dir. Gerek Baki Tuğ gerek Ali Elverdi bu süreçten sonra partinizden milletvekili seçilmişlerdir. Ali Elverdi, 28 Mart 1976’da Adalet Partisi Çankaya gençlik kollarına verdiği bir konferansta, “Türkiye’de komünizm” konulu bir konferansta 12 Martın ordudaki solcuların ayıklanması için yapıldığını söylemiştir. Yine Muhsin Batur, ordudaki solcuların ayıklanması konusunda, ordudaki komünistlerden bahsettiği için kendisini destekleyen subaylar da muhtıra vermiştir. Gerçekten, bu 1971 muhtırası, biraz önce siz söylediniz, “Orduya sızmış Dev-Gençler tarafından yapıldı.” diyorsunuz ama sizin, mahkemelerde başkanlık edip daha sonra partiden milletvekili seçtiğiniz şahıs da bu işin başında olan şahıslardan birisi de aslında 12 Martın ordudaki solcuların ayıklanması için yapıldığını söylüyor ki bununla bağlantılı olarak 12 Marttan sonra sağdan, soldan insanlar yargılanmıştır ama 12 Martta solun en ucundan sosyal demokratına kadar işkence görmeyen, okullarından atılmayan örneğin, meşhur Ziver Bey Köşkü işkencelerinin tanığısiniz, dönemin yakın tanıklarından birisiniz. Eğer böyle bir düşünce doğru olmuş olsaydı 71 Martından sonra bütün sol kuruluşlar, bütün sol gruplar ve bütün solcular hem ordudan hem diğer alanlardan, kamu alanlarından tasfiye edilmesiyle nasıl bağdaştırıyorsunuz yani 71 Martın Dev-Yol’un orduya sızmasıyla ilgili düşüncenizi?

Bir de Sayın Cumhurbaşkanım, döneminizde Seferberlik Tetkik Kurulundan Özel Harp Dairesine dönüşmüş olan, halk arasında yaygın biçimde “kontrgerilla” olarak bilinen bir örgüt 12 Marttan sonra bomba davası, Boğaz Köprüsü’nün bombalanması davası, Marmara Gemisi’nin batırılması davası, Kültür Sarayı’nın yakılması davaları, soruşturmalarında çok önemli görevler üstlenmişler ve bu soruşturmalar sırasında bu soruşturmalarla, bu atılı

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Kom. Giriş :14.45

Tarih : 7/6/2012

Grup : Uyan-Selim Sayfa : 19

suçlarla hiç ilgisi olmayan yüzlerce aydını, insanı işkencelerden geçirmişler, yargılamışlar ama bunların yargılanmaları bir sıkıyönetim mahkemesinde olmasına rağmen, bu mahkemeden de beraat etmişler. Bu konu,bu kontrgerilla olayı o kadar yaygındı ki sizin döneminizde de çok yazıldı, çizildi, bu konuda bir araştırma yaptınız mı? Yapma gereği duydunuz mu? Bir Meclis araştırması yaptırdınız mı? Bir soruşturma yaptırdınız mı? Yaptırmamışsanız buna gerek mi görmediniz Sayın Cumhurbaşkanı?

Bir de Başbakanlık dönemlerinizde Türkiye'nin birçok yerinde komando kamplarının açıldığı ve bu kamplarda kontrgerillanın eğitim verdiği konusunda yayınlar, belgeler, tanıklıklar ortaya çıktı. Bu çıkan yayınlar karşısında hiç olmazsa bir şüphe bile duyup komando kampları konusunda ve kontrgerillayla iş birliği konusunda -çünkü 80 dönemine gelirken de bunların çok önemli işler olduğunu görüyoruz- bir soruşturma yaptırdınız mı, düşündünüz mü? Yaptırmadıysanız, düşünmediyseniz neden düşünmediniz, o konuda bilginiz nedir onu öğrenmek istiyorum.

Bir de Sayın Cumhurbaşkanı, Demokrat Parti döneminde CIA ve MİT arasında parasal işlerin varlığını merhum Menderes tespit etmiş, bunu biliyorsunuz. Sayın merhum Dışişleri Bakanınız İhsan Sabri Çağlayangil'in de bu konuda son derece veciz sözleri vardır. Bu darbelerde de ve Türkiye'nin yönetim süreci içerisinde de CIA ve MİT iş birliği konusunda bir merakınız, bir araştırmanız ya da vardığınız bir sonuç oldu mu, bu konuyu da merak ediyorum.

Teşekkür ederim efendim.

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Ben teşekkür ederim.

Şimdi, 1950 dönemine gelelim. Sanıyorum, çok önemli bir noktaya temas buyurdunuz, o da şudur: Yönetenlerin hiç mi kusuru yok? Ben zaten sunuşumda söyledim, bir ülkenin yönetilmesinin ihtilalcilere hak verdimemesi lazım. Yani ihtilalcilere hak verdirecek bir uygulama olmaması lazım ama ben başka bir şey söylüyorum burada. Hiçbir gerekçe, devletin resmî silahlı gücünün, yani devletin güvenliğini üstlenmiş silahlı gücün devletin üstün değerlerini aşmasına yetmez. Yani ne yapayım kardeşim? Sokak şöyleydi, tamam, korktuk. Ne yaptınız korkup? “Anayasayı yırttık, Mecliste yırttık.” Şöyle bir olay anlatırlar: Bir gün bir alim, okumuş adam, yaşlı başlı bir adam beni ziyarete geldi 12 Marttan sonra, “Üzülme” falan dedi, teselli ettikten sonra, 12 Martın ilk günlerindeydi “Birtakım uygunsuzluklar var, bunları düzelteceğiz.” diyorlar, “Düzeltilir inşallah.” dedim, iddia öyle. Dedi ki bu: “Şimdi adamın evinin tavanında fare varmış, bundan çok sıkıntı çekiyormuş,

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Kom.

Giriş :14.45

Tarih : 7/6/2012

Grup : Uyan-Selim

Sayfa : 20

fareden rahatsız oluyormuş. ‘Şu fareyi yakalayın.’ demiş. Sonra gitmiş, gelmişler birkaç gün sonra ‘Fareyi yakaladık.’, ‘Nasıl yakaladınız?’ Evi yaktık, fare de yandı.” demişler. Fareyi evi yakmadan yakalayacaksınız. Yani rejimi yakarak o günkü hükûmetin kusurlarını aşmış olmak yetmiyor. Biraz bekleseydi ihtilalciler, darbeciler, rahmetli Adnan Bey Kütahya seyahati sonrasında seçim ilan etseydi, seçim yapılırdı, darbe yapamazlardı yahut yine de yaparlardı. Burada darbecilerin meseleye bakışı ile akıl insanların bakışı, sakın insanların bakışı değişik.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Çok affedersiniz, bir cümleyle açıklık getirmek istiyorum.

Ben, darbenin haklılığı konusunda bir şey... Biz siyasetçiler olarak ders almamız gereken bir dönemden bahsediyorum. Bu dönemdeki siyasetçilerin yaptıkları hataların da ortaya çıkarılması, söylenmesi, bizim de o hatalara düşmemiz açısından çok önemli görüyorum. Dolayısıyla, bu hataların da özellikle Türkiye siyasetinde çok önemli roller oynamış bir Cumhurbaşkanı tarafından, bir değerli insan tarafından dile getirilmiş olması için bu...

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Onu çok iyi anlıyorum. Ben şunu söylemeye çalışıyorum burada: Hesaplaşma, siyasetçinin hesaplaşması seçimden seçime halkla biter ve cezası da hesaplaşmanın siyaseten... Yani adi suçlar değil, hırsızlık değil, koropsiyon değil, onun cezası da bir daha seçilmemektir. Adam gelir, 1960 seçimleri, gider seçime, seçimde boyunun ölçüsünü alır, biter mesele. Bakın, 2002 seçimleri çok enteresan bir netice vermiştir. 2002 seçimlerinde hükûmet partisi, rahmetli Ecevit’in partisi bir evvelki seçimde yüzde 21 oy almış, kaçta düşmüş? Yüzde 1,5’e düşmüş ve yanında MHP, yanında ANAP hepsi yüzde 10’dan aşağıya düşmüşler ve muhalefet partisi olan DYP, o da 10’un altına düşmüş. 2002’de Mecliste olup da 2003’de Mecliste olan kimse yok. Halk demiş ki: “Siz gidin kardeşim, siz gelin.” Yani biraz bekleseydi, ben onu söylemeye çalışıyorum, ona lüzum kalmazdı.

Şimdi, hükûmetlerin, siyasetçilerin kusurları olacaktır, olmaması mümkün değil. Bazılarının kusur saydığı, bazılarının meziyet saydığı icraatları da olacaktır. Yalnız, kusurlarını, meziyetlerini bunların tartışıldığı yerler var, Meclis kürsüsü. Meclis kürsüsü açık bir kürsü ise bunların çoğu kalkıyor orta yerden.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Kapatılmışsa?

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Kapatılmışsa yanlış o. Yani kötü emsal olmaz, o yanlış. Yani ne yapılırsa yapılsın anayasaya ve Meclise dokunmayı

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Kom.

Giriş :14.45

Tarih : 7/6/2012

Grup : Uyan-Selim

Sayfa : 21

yanlış sayarım. Bir defa bunu kabullendiğimiz zaman “Ne yapsın kardeşim o da?” kabul ettiğimiz zaman her zaman olabilir bu. Kesinlikle “hayır” diyeceksiniz. “İhtilal” mi? Kesinlikle hayır, başka şekilde olsun, biraz sabre delim öyle olsun. Yani benim şeyim o.

Şimdi, ikinci şeyiniz, bu 3 çocuğun asılması hikâyesi. Bu talihsiz bir olay. Yalnız, orta yerde mahkeme kararı var, orta yerde Meclis kararı var, orta yerde Türkiye Büyük Millet Meclisi, orta yerde Cumhurbaşkanının imzası var. Yani bütün hukuki lazımler var. Meclisteki durum da şudur: Evet, bir kısım kimseler rey vermiştir, bir kısım vermemiştir. 227 “evet”, kaynağına göre, 56 mı ne “hayır” 277 oy var. O günkü günleri düşünüyorum. O günler içerisinde banka soyuluyor, adam öldürülüyor, yol kesiliyor, çok tedirginlik var Türkiye’de. “Buna bir şey yapmıyorsunuz.” diye gelmiş, bizim hükûmetimiz yok orta yerde, biz hükûmet değiliz. Hükûmet, Nihat Erim Hükûmeti.

Ben kimseye “Bunlar asılsın.” falan da demedim. Yalnız, benim kimseye karşı intikam duygum yoktur. Sonra, o çocukların asılmasıyla Adnan Bey’in, Fatin Bey’in veya Hasan Bey’in intikamı nasıl alınacak? Bir alakaları yok yani adamların, bir alaka yok yani. İki cephe olunmuş da bunların bir grubu düşman, biri dost, böyle bir şey yok. O çocuklar Marksist - Leninist gruplara ait, bu taraf da ihtilalcilerin kadrine uğramış bir... Yani oradaki tartışmalar bence demagojidir ve yakışır yalandır şey itibarıyla. Ben de üzülüyorum ama o gün öyle olmuştur. O günün hesabını bugün yapamayız. O günkü şartları şu anda yaşamıyoruz, yaşayamayız, inşallah yaşamayız o şartları.

Şimdi, kontrgerillaya gelince: Kontrgerilla konusu çok tartışıldı Türkiye’de. 70’li yılları hatırlıyorum, rahmetli Ecevit, biz hükûmetken çıkar çıkar “kontrgerilla” derdi, ben de hükûmete güvenlik mensuplarını çağırırdım, yani Emniyet Genel Müdürünü, MİT Müsteşarını, Genelkurmay Başkanını teker teker çağırırdım. “Muhalefet ‘kontrgerilla’ diyor, bu nedir kardeşim?”, “Yok efendim böyle bir şey.” Şimdi, devletin yüksek memurları “Yok efendim böyle bir şey.” diyorsa ya yok hakikaten ya yalan söylüyor. Benim bunu ayırt etme imkânım yok ki. Ama ne oldu sonradan? Sonradan 78’de Sayın Ecevit, rahmetli, bizim elimizden hükûmeti aldı milletvekillerinin bir kısmını aktarmak suretiyle, Güneş Motel hadisesi. Hükûmeti aldı. Hükûmetin üçüncü günü ben kendisine bir mektup yazdım “Hadi bakalım, bu kontrgerillayı bul çünkü dört sene her gün omzumdaydın ‘kontrgerilla’ diye, ben de bulamıyordum kimseyi, hadi sen bul kontrgerillayı kardeşim.” Bir süre sonra, rahmetli Hasan Işık geldi, Savunma Bakanıydı, Hasan Işık dürüst bir adamdı, bizim büyükelçiliğimizi falan yaptı, çok dürüst bir adamdı. O dedi ki: “Bu işi karıştırmayın, yok böyle bir şey.”, “Hasan

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Kom.

Giriş :14.45

Tarih : 7/6/2012

Grup : Uyan-Selim

Sayfa : 22

sen temin ediyor musun bunu?”, “Evet.” Siyaseten “yok” diyorsanız yok kardeşim. Ondan sonra, ben, kendi başıma Cumhurbaşkanı olarak veya Başbakan olarak ne kontrgerilla kampı arayabilirdim ne şunu yapabilirdim ne bunu yapabilirdim. Bana derlerdi ki: “Kardeşim, biz sana söyledik ya işte yok yani bunlar.” Yok olduğu hâlde var idiyse, onlar ortaya çıkarsa “yok” diyen adamlar sorumludur. Bunları yazdım ben, benim kâğıtlarımın içinde vardır.

Ben size bir şey söyleyeyim: Bizim idaremizde, benim başında bulunduğum idarede Cumhurbaşkanlığı veya Başbakanlık veya herhangi bir şey, umum müdürlük, devletin her kademesinde bulundum, meşruiyete dayanmayan hiçbir şey yoktur, her şey meşru ve meşru kökenden yetki almayan hiçbir hareket de yoktur. Her şey açık, herkesin önünde ve her şeyi açık, düzgün yaptık. Bütün bunlara rağmen, yanlış olan şeyler yok mudur? Vardır ama söylediğim gibi, gizlisi, saklısı hiç yoktur, hiçbir şeyin gizlisi saklısı yoktur. Kasıt olan bir şey de yoktur, ülke menfaatlerini haleldar edecek bir şey yoktur. Eğer ülke menfaatlerine dokunacak herhangi bir şey olmuşsa kazaradır, tesadüfendir.

Şimdi, CIA ve MİT meselesi: Bu istihbarat teşekkülleri, dünyanın her tarafında bunlar zor işlerdir istihbarat işi. Acaba MİT, CIA'den para almış mı? Başbakan olarak veya Cumhurbaşkanı olarak benim böyle bir şeyden haberim yoktur. Haberimiz olmayabilir mi? Olması lazım ama olmayabilir de çünkü yalnız, bizim devletin değil birçok devletlerin altın saat gibi hiç arızasız işlediğini kim söylüyor? Bizim devletin de birçok arızaları var, söyledim. Daha iyi yönetim lazım Türkiye'ye diyorum ben. Bu siyasi kadrolar için demiyorum bunu. Siyasi kadroların meselesi başka ama idari kadrolara geldiğiniz yerde daha iyi yönetim lazım.

Acaba, hepsini saydık, üç etti mi?

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Benim iki küçük sorum kaldı yanıt almadığım. Birisi, Ali Elverdi ve Baki Tuğ, bir de 12 Martta askeriye sızan Dev-Yol'cular da vardı, onların da işi... Demiştiniz, ben de İşkence görenlerin hepsinin Dev-Yol'cular, Dev-Sol'cular, solcular, başından sonuna kadar bomba davaları, Marmara Gemisi'nin yakılması, bu tür uyduruk davalarla, sonra beraat ettiği davalarla yargılanırlar mıydı bunlar ihtilal içinde olmuş olsalardı?

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Şimdi, şöyle söyleyelim: Kamplaşmışsınız, yani bir tarafı Ali, bir tarafı Veli. Burada kimsenin kimseye merhameti yok yani kamplaşmışsınız. O, görevini nasıl anlıyorsa öyle yapıyor, bu da görevini nasıl anlıyorsa öyle yapıyor. Görevini anladığı gibi yaparken eğer kanunlara, nizamla aykırı bir şey yapıyorsa ayrı mesele ama Ali Paşa öldü gitti, bir kahraman adamdı ve Talat'ın

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Kom.

Giriş :14.45

Tarih : 7/6/2012

Grup : Uyan-Selim

Sayfa : 23

elinden Radyo Evini alan adamdır. Bir de meziyetlerini sayalım. Yani eğer Talat, Radyo Evini eline geçirebilseydi o 1962 ihtilalini başarmıştı. Askerlikte gayet yüksek sicili olan bir adamdır. Ali Paşa, mahkeme başkanıymış. Mahkeme başkanı olarak görevini yapmış. Yani o kararları mahkeme olarak vermişler. Mesele, Ali Paşa'dan ibaret değil ki. Sonra, o temyize gitmiş, temyizden Meclise gelmiş, Meclisten Cumhurbaşkanına gitmiş, gitmiş, gitmiş...

“Millî irade” dediğiniz nedir? Millî irade Meclistir. İşte, millî iradeye uygun yapılmış. Yani ama ya olmasaydı? Keşke olmasaydı ama millî iradeye uygun yapılmış, burada bir cinayet işlemi yok orta yerde. Mahkemeye gitmiş. Mahkeme bu ülkenin mahkemesi değil mi? Hepsini inkâr ederek eğer dersiniz ki: “Bunların hepsi yanlış.” O zaman, bugün sizin yaptığınız işlere de “yanlış.” derler, dün benim yaptığım işlere de “yanlış” derler. O zaman, idareyi tutturamazsanız, idare tutmaz.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – 12 Martı sormuştum.

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Evet, 12 Martta ben kendimi koruyamadım ki başkalarını korusam.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – “Dev-Yol’cular orduya sızmış.” deniyor.

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Şimdi söyleyeyim: 12 Mart diye bir olayın olmasına sebep yok ama oldu. İşte bu siyaset, bu siyasetin cilvesi. Altı sene hükûmet olmuş, tek parti hükûmeti, ülke şantiyeye dönmüş, bir taraftan İstanbul Köprüsü, bir taraftan Keban Barajı yapılır hâlde, bir taraftan Türkiye'nin her tarafında fabrikalar, tesisler yapılıyor, üniversiteler açılıyor, yüzde 7 kalkınma hızı, yüzde 5 enflasyon ve kimsenin şikâyeti yok. Zaten, bu elli senenin içerisinde aşağı yukarı en iyi dönem Demokrat Parti devridir, 6,5 gibi, ondan sonra gelenler devir de yüzde 6'yla o dönemdir. Şimdi, geliyor size kumanda heyeti muhtıra veriyor, diyor ki: “Parlamento ve hükûmet süregelen tutum ve davranışlarıyla memleketi uçurumun kenarına getirdiler, Atatürk'ün istediği reformları yapmadılar, anayasanın istediği şeyleri de yapmadılar. En kısa zamanda bu hükûmetin gidip yerine güvenilir kişilerden kurulu bir hükûmet gelmesi. Bu yapılmadığı takdirde İç Hizmet Talimatı'nın işleyeceği, tarafımızdan böyle bir hükûmet kurulacağı...” diye. Peki, yani siz ne zamandan beri hükûmet kuruyorsunuz ki? Bu siyasi rejim. Siyasi rejimin içerisinde teknisyen hükûmeti yok. Oraya, hükûmete gelen bakanı beğenmiyor. Ya, o bakan da bu ülkenin çocuğu. Okuma yazması yok yani iyi okumuş değil. Pekâlâ işte avukat, doktor memlekette bulunan insanlar bunlar. Bunun tahsili mahsili hepsi böyle.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Kom.

Giriş :14.45

Tarih : 7/6/2012

Grup : Uyan-Selim

Sayfa : 24

Şimdi, düşündük taşındık ki Cumhurbaşkanı dedi ki: “Beni aştılar.” Nereye gideceğiz? Hükûmet, gelin, kardeşim, bizim yapacağımız bir şey var: “Ey Genelkurmay Başkanı, gel, bizi al buradan.” O zaten almayı kafaya koymuş. Biz dedik ki: “Ya, bu Parlamentiyou biz kapattırmayalım. Parlamento açık dursun, biz burada birtakım işleri gene yaparız.” Benim yaptığım en önemli hadiselerden birisi o Parlamentiyou kurtarmaktır. “O şapkayı aldı, gitti.” diyor ya adam. Yani ben giderken telaşla şapkayı bırakacak hâlim yoktu ki. Şapka benim öz şapkam yani. Kime bırakacağım yani? İşin şakası.

Şimdi, 9 Martta ne olmuş Türkiye’de? Biraz evvel arkadaşımız sordu. 9 Martta toplantı var ve benim haberim var bu toplantılar yapılıyor. Ben, Cumhurbaşkanına gittim, dedim ki: “Birtakım kokular geliyor burnuma.”, “Sen merak etme, Memduh Paşa onun başında.” dedi, “Merak etmeyeyim de tedbir almamız lazım, tedbir alabilecek durumda da değiliz çünkü...” dedim. Bu konuşmalar tümende oluyor, 28’inci Tümende ve büyük bir kütleye sirayet etmiş konuşmalar. Şeyi beğenmiyorlar, yani sistemi beğenmiyorlar, kalkınmayı beğenmiyorlar, devrim arıyorlar, devrim içinde devrim. Sonra, bu Faruk Paşa, Muhsin Paşa da bunların yanında görünüyor. Sonra -9’u bu.- 10’uncu gün sabahleyin Faruk Paşa ile Muhsin Paşa bunlardan koparılıyor kendi iç bünyelerinde. Oradaki hesap da Faruk Paşanın sonra Cumhurbaşkanı olma hesabıdır ve gene burada söylüyorum, o hadisede, 1973 Cumhurbaşkanlığı seçimi hadisesi Türkiye’deki bu karmakarışık siyasetin en başarılı işlerinden biridir, Parlametionun yaptığı işlerden biridir ama şöyle mutabık kalıyorlar ki: Hükûmet gitsin, biz o zaman bundan vazgeçelim. Sunay’a geliyorlar, o da “Ne yapalım?” diyor ve bana Fuat Paşa’yı gönderiyor. Ben de Fuat Paşa’ya dedim ki: “Dün konuştuk Cumhurbaşkanıyla ‘Sen hiç merak etme, ben onları takip ediyorum.’dedi. ‘İstifa etsin.’ Nasıl istifa edeyim? ‘Hastayım, bir şeyler desin canım.’ demiş. Dedim ki: “Bakın, bu işler yarım yamalak lafı kaldırmaz, zor bu işler. Ben hasta falan değilim.” Neyse ne... Ben arıyorum, çıkmıyor telefona. İş bittikten sonra bulabildim “Ne yapayım? Beni de aştılar.” dedi. Sonra biz kendi yolumuza gittik, kavgamız neyse onu yapmaya devam ettik netice itibarıyla. O sol bir harekettir onu yazıyorlar, çiziyorlar zaten. Eğer, olabilseydi belki, günahını almayalım, öldüler gittiler de Batur ve Gürler’in çok büyük rolü vardı o işte.

BAŞKAN – 60 + 71 Muhtırasıyla ilgili son soruyu Cengiz Bey soracak...

Ha, Özcan Bey siz buyurun önce.

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) – Sayın Cumhurbaşkanı, aslında bütün bu yaşananlar bir geçiş döneminin siyasi ve sosyal bunalımları olarak ele alınması iktiza ediyor. Yani gerçek

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Kom.

Giriş :14.45

Tarih : 7/6/2012

Grup : Uyan-Selim

Sayfa : 25

manada bu darbelerin ve darbeye giden sürecin mantığını istiyorsak ümmetten millet toplumuna geçişteki sancıları, geleneksel toplumdan modern topluma doğru gidişin ürettiği sorunları, tarımdan sanayiye doğru gidişin sağladığı negatif ve pozitif unsurların, köyden kenti güdümlü yapıdan demokrasiye, nihayet tek partiden çok partiye gidişin bir sonucu olarak ortaya çıkmış bir muhasala var darbeler ve arkasından da gelen demokrasi ürünü. Eski Yunan'da hep ifade ederler: "Ya bilgeler, feylesoflar devleti yönetmeli ya da devleti yönetenler feylesof olmalıdır." diye. Şimdi, "Devleti yönetenler behemahâl en iyileri olmalıdır." diyor ama öyle bir durum söz konusu ki biz "en iyi" diye seçtik, "en maharetli" diye seçtik, "en sorumluluk duygusuna sahip diye insanları seçtik fakat sorumsuz çıktı, maharetsiz çıktı, beceriksiz çıktı, hatta kötü çıktı. Bundan toplumu ve devleti nasıl koruruz?" Sorusu soruluyor ve bunun cevabı olarak da: Öyle bir yapı meydana getirelim ki beceriksizi bile becerikli şekilde davrandırarak, kötüyü iyi şekilde davrandırarak ve toplum yararına işler yapmaya mecbur kılacak bir sistem, bir yapı oluşturalım. Şimdi burada da niye bunları dedim? Şunun için dedim: Şimdi, bunlar eğer oturmuş bir yapı söz konusu olmuş olsaydı 50-60 arasında ve ondan sonraki süreç içerisinde her Genelkurmay başkanının kafasında beş tane-altı tane darbe planı, her albayın "Ben ne zaman, nerede, kiminle birleşerek mevcut bu kötü siyasileri iş başından uzaklaştırırım?" hesabı olmazdı. Şimdi, 1960 darbesi aslında büyük bir deneyimdi. Yani bu deneyimden hem demokrasi hem de darbeciler yönünden büyük bir deneyimdi. Her iki tarafın da bundan tecrübe alması ve ona göre yapısal, yasal ve anayasal bir dizayna veya değişikliğe gitmesi gerekirdi fakat öyle görünüyor ki 1960 darbesini yapanlar, darbe yapma tecrübesine sahip olup ondan sonra da bu 27 Mayıs Anayasası'yla, biraz önce ifade ettiniz, 35'inci maddeyi de esas alarak İç Hizmet Yönetmeliği'nin ve daha sonraki darbelerde bu birikimlerini kullanmışlar fakat darbeyi yiyenler ve onların devamı olan siyasi partiler bu süreci, darbeyi kesecek şekilde, darbeyi engelleyecek şekilde kullanmakta başarılı olamamışlar. Siyaset, darbeden demokrasiyi nasıl kurtarırsanız deneyimini 60'tan alamamış. Demokrasinin bağımsızlık sistemi güçlendirilememiş, siyasetin darbeye açık bir Türkiye bıraktığı ve bu bırakma acaba bir çaresizlik sonucu mu olmuş yoksa bir gafletin ürünü mü olmuş? Sizin görüşünüzü, düşüncenizi almak istediğim birinci sorum bu.

Önce, demokrasiyi güçlendirmek, demokrasiyi ortak sorunlar, ortaya çıkacak demokratik sistemin ortaya çıkaracağı sorunlar karşısında daha fazla demokrasiyle bu sorunları çözecek şekilde bir algının yerleşememe nedeni ne olmuş o yıllar boyunca?

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Kom.

Giriş :14.45

Tarih : 7/6/2012

Grup : Uyan-Selim

Sayfa : 26

Menderes'in asılması sizin ve diğer Başbakanların psikolojisini bozdu mu? Siz aslında, şey arasında söylediniz, asılan bir Başbakandan sonra her Başbakan bürosunda bir darağacı görür şeklinde, buna benzer bir ifade ettiniz. Sizin burada böyle bir psikoloji içerisine girmeniz söz konusu oldu mu ve diğer Başbakanlarımızın böyle bir tavır içerisinde veya böyle bir davranış içerisinde olmaları söz konusu mu? Yani darbeciler, her Başbakanın psikolojisine göre bir strateji mi buna dayalı olarak izlediler?

Darbenin bir nedeni de liderlerin değişmez ve değiştirilemez olması, bu da darbecilerin işini acaba kolaylaştırdı mı? 12 mart muhtırası ve sonrasında bu gelişmelerin etkisi ne oldu? Neden proaktif bir tavır ortaya konulamadı? Bu, imkânsızlıktan mı kaynaklandı yoksa geçici olarak bir düzenin sağlanması mı bunu üretti?

Bir de bu Faruk Gürler olayının biraz önce temas ettiniz, çok başarılı ve yapılan en güzel işlerden birisi olduğunu söylediniz, doğrudur. Cumhurbaşkanı seçilmesi sırasında ya da Cumhurbaşkanlığına seçilmeye teşebbüs etmesi sırasında arka planında ne vardı? Bir de sizler, mesela bu Faruk Gürler'e karşı, ondan sonraki gelen Cumhurbaşkanlarının hepsi de aslında bir biçimde darbeye ilişkili insanlar, Cevdet Sunay, Fahri Korutürk ve Kenan Evren daha sonraki süreçte. Bir darbeciye karşı siz, bir başka darbeciyi mi kullanarak demokrasiyi kurtarmaya ve korumaya çalıştınız?

Tabir yerindeyse aslında, 80 darbesine giriyor ama burada bir şeyin özellikle altını çizmek istiyorum: Türkiye'de, benim yapmış olduğum ya da varmış olduğum bir kanaat şöyle bir şey: Kıbrıs meselesiyle darbeler arasında da bir paralellik var gibi görünüyor. 1958-1959 Londra-Zürih, 6-7 Eylül hadiseleri, 60 darbesi, 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı, Yunanistan'ın NATO'dan çekilmesi ve 1980 darbesi, ekonomik istikrarsızlık, tekrar devam eden süreç ve bu, Kıbrıs ile dış ilişkiler anlamında söylersek acaba darbeler arasında bir paralellik söz konusu mu? Türkiye bazı şeyleri söylemeye başladığı zaman, iddia etmeye başladığı zaman, birileri Türkiye'deki o mevcut yapıyı değiştirerek kendilerine daha uyumlu bir yapı üretme bağlamında bunları ifade ediyorum.

Bir de bir şey tespit ettim: Siz, 12-13 Haziran gecesi Cavit Çağlar'ı Erbakan'a gönderiyorsunuz, aldığımız bilgilerden, okuduğumuz kaynaklardan, "Askeri tutamıyorum, Maltepe'de tanklar sokağa çıktı, Sayın Erbakan istifa etsin." diyorsunuz ve Sayın Cavit Çağlar da bunu Sayın Erbakan'a söylüyor. Bunun arkasından, Sayın Erbakan durumu test ettikten sonra durumun gerçek olduğunu görüp istifa ediyor. Onun arkasından, Tansu Çiller, Madeline Albright'ı arayarak ona diyor ki: "Türkiye'de asker hareketlendi, böyle böyle bir

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Kom.

Giriş :14.45

Tarih : 7/6/2012

Grup : Uyan-Selim

Sayfa : 27

durum var. Bizi destekler mahiyette bir açıklama yapar mısınız?” Adana Başkonsolosu Elizabeth Shilton’a söylüyor, onun vasıtasıyla Madeline Albright’a ulaşıyor, Madeline Albright da bir açıklama yapıyor “Türkiye’de demokrasinin devam etmesinden yanayız.” diyor. Şimdi sorum şu: Hem darbe yapanlar Amerika’yla dirsek temasında, Amerika’ya soruyor hem de darbeye muhatap olanlar, önlemek isteyenler Amerika’yla temas kuruyor bir biçimde doğrudan ya da dolaylı. Tabii, siz başında söylediniz, çok yönlü, gerçekten çok fonksiyonlu, çok etkili bir olay ama bunu nasıl açıklamak gerekiyor? Yani Amerika’nın bu darbelerdeki rolü ne? Türkiye, Sovyetler’e yaklaşırken bu darbeler birden ortaya da çıkıyor. Her iki durumda da hem Menderes’te bu böyle hem de sizin kurduğunuz iktidarlar döneminde 80 öncesinde bunun biraz böyle olduğunu görüyoruz

BAŞKAN – Sayın Cumhurbaşkanım, 60 ve 71 olarak gidiyoruz ama Özcan Bey, diğer 80 ve zannediyorum 28 Şubatla ilişkin de soru yöneltti. Arzu ederseniz, diğer kısımları değerlendirirken de bu sorulara cevap verebilirsin ki, biz en azından tutanaklara geçiş esnasında o soruların o bölümlere geçtiği... Ama 60’a ilişkin soruların şimdi belki cevaplandırılması ve daha sonrakileri 28 Şubata geldiğimizde...

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) – Her ikisinin içerisinde de Amerika var. Yani olaylar çok da birbirinden aslında ayırt ediliyor ama öyle şey yapılabilir.

BAŞKAN – Muhakkak.

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Tabii, sizin zihninizde bulunan meselelerin çoğu Türkiye’nin konuştuğu, yazdığı, çizdiği meseleler. Benim cevap vermeye çalıştığım şeyler de benim bulunduğum resmî görevler esnasında bu meselelerle ilgili malumatım, bilgilerim, hareketlerim. Elli seneyi ilmî bakımdan değil de yani daha çok siyasi bakımdan değerlendirmek kolay bir şey değil çünkü çok şeyler var, başta da söyledim.

Şimdi, Faruk Gürler olayını söyleyeyim size: Faruk Gürler, bizim ordunun en parlak generallerinden biridir, çok iyi yetişmiştir, kendisini de çok iyi sevdirmiştir. Türkiye’de Cumhurbaşkanlığı seçimi bir meseledir. Bunun büyük sıkıntılarını ben çektiğim için rahatça size söylerim. Birinci Cumhurbaşkanı Atatürk, başkası olmazdı, o olacaktı, onda bir şey yok. İkinci Cumhurbaşkanı İnönü, bana göre başkası olmazdı, yani İnönü olacaktı. Yani o günkü önde görünen kişi oydu. Üçüncü Cumhurbaşkanı Celal Bayar’dı. Celal Bayar da cumhuriyetin kurucularındandır ve çok tecrübeli bir adamdır, bana göre yine, 1950’de Celal Bayar’dan başkası olmazdı. Dördüncü Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel, oraya gelmiş, oturmuştur. Şimdi, Türkiye buna “kalk” diyebilmiş mi? İhtilalciler bir araya gelmişler, ihtilali yapmışlar ama

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Kom.

Giriş :14.45

Tarih : 7/6/2012

Grup : Uyan-Selim

Sayfa : 28

başlarına yüksek rütbeli adam lazım, Cemal Paşa'yı bulmuş, gelmişler onlar da. Cemal Paşa'nın zaten Ethem Menderes yoluyla Adnan Bey'e yazdığı mektup var. Mektuptan da yararlanmak suretiyle Cemal Paşa "kabul ediyorum evlatlarım" demiş, gelmiş, oraya oturmuş. Cereyan eden olaylar belli. Seçim yapılıyor, seçim yapıldıktan sonra, seçim 15 Ekimde yapılıyor, 15 Ekim 1961'de. Zaten, idamlar yapılmış 16 Eylül-17 Eylülde, bir ay evvel, seçim yapılmış, seçimden sonra tek parti hükûmeti yok, bir koalisyon hükûmeti olacak ama evvela Cumhurbaşkanı seçilecek. 1961 "Çankaya Protokolü" diye bir protokol var, bu çok önemli bir hadise Türk siyasetinde. Gürsel, o günkü siyasi parti başkanlarını çağırıyor köşke. Bu, 24 Ekim, 25 Ekimde de Meclis açılacak. Diyor ki, İnönü dâhil, Gümüştala dâhil: "Bu Meclisin açılmasını istiyor musunuz?", "Evet.", "Öyleyse beni Cumhurbaşkanı yapacaksınız, birinci şart. İkinci şart: Yassıada kararlarıyla ilgili kimse bir şey söylemeyecek ha! Üçüncü şart: 27 Mayıs ihtilaliyle de ilgili kimse bir şey söylemeyecek. Bunu kabul ediyor musunuz? Ediyorsanız gelin, şuraya imza koyun, etmiyorsanız yarın Meclis açılmayacak." Böyle, Meclisiniz bu. Meclisinizin gücü... Ne gücü olacak Meclisinizin? Bir ay evvelki Meclis Kayseri'de hapisanede.

Şimdi, küçümsemeyin, bugünlere bakarak o gün karşılaşılan sıkıntıları küçümsemeyin. Kim, ne yapacak? Şimdi, en kahraman adam Ali Fuat Başgil. Ben bu işlerin içindeyim de onun için... Yani Ali Fuat Başgil'i buluyoruz "Hoca, sen Cumhurbaşkanı adayısın." Yiğitti, çok cesur bir adamdı. Ondan sonra, Ali Fuat Başgil "Peki." diyor, gece yarısı bize haber veriyorlar ki: "Hocayı kaçırdılar." "Kent Otel" diye bir otel var, otelden Hocayı almışlar, İstanbul'a götürmüşler. Kimse bir şey diyemiyor şeye. Silahın olduğu yerde hak, hukuk işler ama yani münasip şekilde işler mi? Biz şimdi, Ali Fuat Başgil'i Gürsel'e karşı çıkardık, ben milletvekili değildim yalnız, o grubu ben götürüyorum. Milletvekili olan grup, sonra benim arkadaşlarım onlar ve ertesi gün Cemal Gürsel'i Cumhurbaşkanı seçtiler, İsmet Paşa'nın başkanlığında da bir hükûmet seçtiler. Adalet Partisine de dediler ki: "Siz ortak olacaksınız buraya.", "Başüstüne, ne demek yani? Ortak olmamızı mı istiyorsunuz? Tabii, olduk ortak." İşler böyle gidiyor, herkes birbirine bakınıyor. "Durun bakalım, biraz zaman kazanın." Sekiz ay sonra bu hükûmet ortadan kalkıyor ve yeni başka bir hükûmet geliyor.

Bu "Çankaya Protokolü" denen protokol, esasen o gün yapılan seçimin ölüsüdür, bana göre ölmüşlüğü'nün ilanıdır. Şimdi, biz, ondan sonra -sayın arkadaşımız bir şey söyledi de- biz bir ölüyü diriltmeye çalıştık. Partiler birbirine karşı. Halk Partisini ihtilalden sorumlu tutuyor diğer partiler. Yani bilhassa Adalet Partisi ateş püskürüyor her yerde, köyünde,

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Kom.

Giriş :14.45

Tarih : 7/6/2012

Grup : Uyan-Selim

Sayfa : 29

kentinde, bilmem nesinde. Onlar da ateş püskürüyorlar, “kuyruklar, düşükler” diye. Devlet dairelerine Adalet Partili kimse giremiyor, eski Demokrat Partili yani. Öyle insanlar birbirine düşmüş vaziyette. Silahlı Kuvvetler mensuplarının bakışı garip bir bakış. Bunu bu ülkeyi nasıl bir barış ülkesi hâline getireceksiniz? Benim görevim o. Ben bundan yararlanır, provoke durumu, arkama bir sürü insanı düşürür ve bir kavga yapardım ama nereye varırdı? Biz, 60 sonrasında barışı tercih ettik. Barıştığımız kendi ordumuzdu, barıştırdığımız kendi halkımızdı. Söylüyorum, barışçı olmak zor bir iştir hem savunmak zordur, hem olmak zordur. Yani kavgacıysa adam derki: “Vurdu, gitti.” İyi ama neticede ne oldu? Biz onda başarılıyız. Biz 69’u bulduk, 65’te tek başımıza iktidar olduk, 69’u bulduk, 70’i bulduk ve ismimizi koyduk orta yere, siyasi parti olarak söylüyorum.

Şimdi, cumhurbaşkanını söylüyordum. 60’a geldik, 60’ta böylece Gürsel Cumhurbaşkanı oldu. Ben sonra 65’te Başbakan oldum. Yalnız, ben 64’te Başbakan Yardımcısıyım, Meclise girmeden, parti başkanıyım, Başbakan Yardımcısıyım. Sonra, 65’te seçim oldu, seçimi biz kazandık, ben Başbakan oldum. 66’da Gürsel öldü. Şimdi,, Cumhurbaşkanı arıyoruz. Cumhurbaşkanlığı hep oldum olası asker menşeli insanlarla gelmiş, Celal Bey dışında ve o zaman ne yapacağız biz? Biz, barış yapacağız. Barış yaparken o günkü asker nezdinde en itibarlı olan kişi Sunay’dı. Ben üç-dört senelik tatbikatında da mülayim gidişi vardı. Biz, Sunay’ı Cumhurbaşkanı seçme kararı verdik, İsmet Paşa’ya haber gönderdim “Buna razı olur mu?” dedim, “Olurum.” dedi. Onu Cumhurbaşkanı seçtik, yatıştı ortalık. Sunay zaten ordunun içerisinde, millî birlikçilerin dışında, başka bir grubun da başkanıydı. O, onları durduruyordu, baba rolü oynuyordu, önemli bir rol oynamıştı. Ben, Sunay’la aşağı yukarı 1971’e kadar çalıştım. Sunay aslında şöyle: Yani ağırbaşlı, ona buna karışmayan, icrayı rahatsız etmeyen, düzgün bir insandı.

Şimdi, 1973’e geldik, 73’te Cumhurbaşkanı seçilecek, Sunay’ın dönemi doldu. Faruk Gürler çıktı ortaya “Ben olacağım.” dedi. Faruk Gürler soyundu ve Meclise gitti, Senatoya gitti. Ben, Sunay’a dedim ki: “Bunu soyma, bunu soyarsan bizim başımıza iş çıkarırsın. Biz bunu Cumhurbaşkanı yapmayız. Neden yapmayız. Bunu Cumhurbaşkanı yaptığımız takdirde bundan sonraki Cumhurbaşkanları ancak Genelkurmay başkanları olur. Bu gider, bunun müddeti dolduğu zaman kimse Genelkurmay başkanı o olur, o gider o gelir. O zaman ne olur? Cumhurbaşkanlığı ordunun, Meclis milletinin olur. Bu olmaz, demokrasi paylaşılamaz. Bunu yapma.” Dayanamadı onun tazyikine, yaptı. “Pekâlâ, sen yaptın mı? Bunu yaptım. Ben de bunu Mecliste hallederim.” Biz, Meclise gittik. Gürler daha önce gruplar arasında çalışmış,

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Kom.

Giriş :14.45

Tarih : 7/6/2012

Grup : Uyan-Selim

Sayfa : 30

çeşitli milletvekillerini burada toplamış, her birisine de birer bir şeyler de söylemiş, birtakım partilerden adam ayartmış, benim partiden de ayartmış ama ben onları biliyorum kimleri ayarttığını. Biz gittik, oturduk Meclise, bizim adayımız Tekin Paşa'ydı. Birinci oylamada Tekin Paşa 292 oy aldı, Gürsel 175 oy. Ondan sonrakinde zaten tutmazdı dikiş. Bizim parti 20 zayıat verdi. Sonra biz de o 20 kişide hıncımızı bırakmadık, seçim geliyordu zaten, onları seçmedik şeye. Yani artık bu partiyi dinlemiyorsan, onun şeyi de bir başka yere gidersin. Sonra geldiler “Bizim kusurumuz ne?”, “Sizin kusurunuz sadakat eksikliği.” ve biz yeni baştan Fahri Korutürk'le çalışmaya başladık.

Fahri Korutürk o gün için, o gün için gene, en münasip kişiydi “o gün için” diyordum, “en iyi Cumhurbaşkanı”ydı demiyorum. Şimdi burada “iyi”yle, “münasip”i ayıralım. En münasip kişiydi ve aşağı yukarı 6 Nisana kadar gitti “Cumhurbaşkanı seçemiyorsunuz” diye de 12 Eylül geldi. Cumhurbaşkanı seçemiyorsunuz, şöyle seçemiyorsunuz: Anayasa'nızda diyor ki: “Dörtte 3 çoğunlukla seçilir, salt çoğunlukla seçilir.” Salt çoğunluğu bulamazsan? Onun tedbiri yok. Salt çoğunluğu buluncaya kadar uğraşacaksın. Turlar devam ediyor salt çoğunluğu... Hâlbuki Yunanistan aynı sıkıntının içinden geçti. Onlar, anayasalarını değiştirdiler, salt çoğunluk bulunamıyorsa dört tur daha seçime devam edilir, iki adayla devam edilir. İki adayla o zaman da gene bulunamıyorsa dört turda Meclis feshedilir. Meclisin feshedilmesini göze aldınız mı o zaman o parlamento işler, hiç kimse Meclisin feshedilmesini istemez. Daha sonra, 82 Anayasası'nda bu kayıt vardır ama 61 Anayasası'nda yoktur. Olmuyor, işte seçilmiyor. Gidiyoruz, vermiyor insanlar rey. Böylece yeniden yeni bir asker geldi Cumhurbaşkanlığına dokuz sene vadeli.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Verseydiniz keşke.

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Nasıl?

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Askerler gelmeseydi yerine.

BAŞKAN – Cumhurbaşkanlığına istenilen doğrultuda birini seçseydiniz.

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Yoktu kimse.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Faruk Gürler'i seçseydiniz. Kenan Evren gelmezdi hiç olmazsa, Meclis devam ederdi.

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Ne fark eder? Hiçbir şey fark etmezdi.

Yoktu, adam yoktu.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Muhsin Batur'u seçseydiniz.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Kom.

Giriş :14.45

Tarih : 7/6/2012

Grup : Uyan-Selim

Sayfa : 31

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Dokuz sene, dokuz seneye de Türkiye bir şey demedi yani. Ondan sonra, Turgut Bey’le yeniden sivil'e geçtik. Yani Cumhurbaşkanlığı hikâyesi kolay bir hikâye değildir. Bilhassa, tek parti iktidarı yoksa Cumhurbaşkanı seçmek fevkalade zordur.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Erdal Bey’i rahmetle anmak lazım yeri gelmişken.

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) – Menderes’in hayaleti sizi etkiledi mi kararlarınızda?

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Söyleyeceğim.

Şimdi, darbeye karşı başka bir darbe.

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) – Başka bir darbeci.

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Darbeci. Yok böyle bir şey, mümkün değil.

Yani Kıbrıs ile bu darbelerin paralelliği var mı? Bana göre yoktur, tesadüftür şeyler.

12-13 Haziranda Cavit Çağlar’ı çağırışım ben, demişim ki: “Git, Hocaya söyle, istifa etsin.” Ben bu lafı hiç söylemedim, kimseye söylemedim; aksine, Necmettin Hoca beni 18 Haziranda ziyarete geldiği zaman dedi ki: “Ben istifa edeceğim.” 18 Haziran, 28 Şubattan üç ay on sekiz gün sonra. “Niye istifa edeceksin? Sana ‘istifa et’ diyen var mı?”, “Yok.” dedi. “Niye istifa edeceksin?” ben soruyorum, “istifa et” demiyorum da “Niye istifa edeceksin?” diyorum. “Gerginlik var, ben istifa edeyim de bu gerginlik kalsın orta yerden.” dedi, ben de dedim ki. “Sen bilirsin, senin bileceğin iş. Parti Başkanısın, ben sana “istifa et” demiyorum yalnız.” 18 Hazirandan sonra benim beyanlarım var. O beyanların içinde bu gayet sarahatle yazılıdır, söylenmiştir. Zaten, Necmettin Hoca, rahmetli, “Beni kimse sıkıştırdı.” demedi hiç, bir tane beyanların içerisinde yoktur. Yani o tamamen afaki bir şey.

Albright’ı Tansu Hanım aramış mı aramamış mı onu bilmem. Amerikalılara biz sormadık “Bu hükûmeti kaldıralım ortadan, yerine yeni bir hükûmet kuralım.” diye. Necmettin Hoca istifa ettikten sonra biz, Parlamentonun içerisinde güvenoyu olabilecek yeni bir hükûmet aradık. Tansu Hanım “Biz, Necmettin Hoca’yla anlaştık. Bu anlaşma gereği benim Başbakan olmam lazım.” dedi ve Necmettin Hoca da öyle dedi, ben de dedim ki: “Ben neciyim? Ben Cumhurbaşkanıyım. Şu anayasaya göre Başbakanı ben tayin ederim, atarım. Onun için, siz biriniz alıp biriniz bırakma yolunu kendi aranızda yaparsınız ama buradan geçmez. Ben şimdi bakacağım, sen bıraktıktan sonra güvenoyu alabilecek hükûmet hangisiyse ona vereceğim.”

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Kom.

Giriş :14.45

Tarih : 7/6/2012

Grup : Uyan-Selim

Sayfa : 32

Onu da size anlatayım şeyini: Cumhurbaşkanının işi zordur. Bu sistemde Cumhurbaşkanıyla Başbakan daima çelişir, çekişir de. Geçmişte ben Cumhurbaşkanı olarak, Adnan Bey biraz Celal Bey'le çekişti, ben, Fahri Korutürk'le çok iyi çekiştim, ondan sonra, kendim Cumhurbaşkanı olduktan sonra da beden sonra gelen Başbakanlarla çekiştim. Yani çekişmemek mümkün değil orada olduktan sonra. Başbakanların ya her dediklerini kabul edeceksin, o zaman da küçüklük oluyor yahut da düşüncen neyse söyleyeceksin, aksilik yapmak değil, düşünceni söyleyeceksin. Bizim "Yani sen Başbakan ol ama güvenoyu alamazsın." Cumhurbaşkanı eğer güvenoyu alamayacak bir kişiyi Başbakan tayin ederse bunun tek çaresi tayin ettiği kişiye güvenoyu vermemektir Meclisin. Yani Cumhurbaşkanıyla Meclisin yetki kavgası girer burada işin içine. Ben diyorum ki: "Bu adam güvenoyu alamaz." "Peki, sen oy mu veriyorsun? Veriyorum.", Meclis de diyor ki: "Biz de buna güvenoyu veriyoruz." Güvenoyu verdiği anda o Başbakan olur. Bizim ölçülerimize göre, o günkü ölçülere göre Tansu Hanım'ın kuracağı bir hükûmetin güvenoyu alma imkânı yoktu, ayrıca, böyle bir hükûmetin Necmettin Bey'in istifa etmek suretiyle ortadan kaldırmaya çalıştığı gerginliği ortadan kaldırmış olmayacaktı. "Gerginlik var ben gidiyorum, muavinim geliyor, ben yokum sadece, gerginliğe devam." Bu olmazdı.

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) - Sayın Cumhurbaşkanım, bu, 28 Şubatçıların da amaçlarına uygun sizin bu tasarrufunuz. Eğer, siz, çoğunluğu olan bir partiye, Tansu Çiller'e verseydiniz, o da eğer kurarsa kuracak, kurmayacaksa da getirip sizin önünüze tekrar iade edecekti, ondan sonra tekrar verirdiniz. Dolayısıyla, siz, subjektif olarak değerlendirip, kendinize göre bir değerlendirme yaptınız gerçi ama bu bir şey değil mi, çelişki olmuyor mu?

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Hayır, Cumhurbaşkanının inisiyatif alma yetkisi vardır. Cumhurbaşkanının bir kişiliği var. Ben al sen bunu götür, ondan sonra getir, öyle şey olmaz. Ben, biliyorsam ki bunun güvenoyu alması mümkün değildir... Eğer, bakın, ben, Mesut Yılmaz'a dedim: "Sen Hükûmet kur." Mesut Yılmaz eğer o hükûmeti kurduktan sonra güvenoyu almasaydı ben mahcup duruma düşerdim, ben onu göğüslüyorum, anlatabildim mi?

Amerikalılar meselesine gelince: Benim bildiğim kadarıyla Amerikalılar bu işin hiçbir yerinde yoktur. Kim konuştuysa, kim ettiyse, başka mesele ama "karar" dediğiniz nesnenin içinde hiçbir Amerikalı yoktur, Amerika'nın düşüncesi de yoktur, fikrî de yoktur.

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Her üçünde mi yoksa son olayda mı?

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Her üçünde.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Kom.

Giriş :14.45

Tarih : 7/6/2012

Grup : Uyan-Selim

Sayfa : 33

Yani Hanımefendi başlangıçta bir şey sordu bana, onu unutmüş değilim. Bütün bu darbelerde, şurada, burada “Efendim, Amerikalılar böyle yaptırdı.” derler, yani bunu derler, bizim arkadaşlarımız da der bunu yani, bizim siyasi arkadaşlarımız da der zaman zaman.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – “Bizim çocuklar” lafı var Sayın Cumhurbaşkanım.

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Bu çeşit şeyler, bu beyanları kullanırlar, “Amerika bunu yaptırdı.” derler. Bana göre, Amerika’nın bunu yaptırmasına hacet yoktu. Yani bunu yapacak kadar hevesli insan var Türkiye’de. Amerika’nın desteğine falan gerek yok yani.

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – Sayın Cumhurbaşkanım, bir de merhum Erbakan’ın hazırlamış olduğu...

BAŞKAN – Bence 28 Şubata sonra geçelim mi? Yani Özcan Bey, sormuş oldu Yaşar Bey, ne olur!

60 ve 71 darbesine ilişkin son soru, daha sonra 80’le ilgili değerlendirmeleri alırız.

Cengiz Bey, buyurun.

CENGİZ YAVİLİOĞLU (Erzurum) – Sayın Cumhurbaşkanım, ben de teşekkür ediyorum.

Açıklamalarınızla aslında bizim de soracağımız epece bir soruya cevap vermiş oldunuz ama ben bütün darbeleri de içerisine alacak şekilde bir soru sormak istiyorum. Cevap verirseniz memnun olurum.

Konuşmalarınızda halka güvenini vurguladınız ki, Demokrat Partinin geleneğinde ocak, bucak, ilçe, il, genel merkez, bu şekilde ta taşraya kadar uzanmış ciddi bir teşkilatlanması var. Yani halk, sizin en başta yapmış olduğunuz sunum içerisinde söylediklerinizden hareketle, demokrasiyi bilmiyor, yani böyle bir tecrübesi yok, kamu kurum ve kuruluşlarının da böyle bir tecrübesi yok fakat halka imkân verildiğinde aslında halk ta 24’den itibaren verilen bu imkânları iyi kullanmış fakat nerede sıkıntı çıkıyor? Yine sizin anlatımlarınızla söylemiş olayım: Elit kesimin kendi isteklerinin dışında halkın tercihi ortaya çıktığında “Halk bir şey bilmiyor.” tarafına konuluyor. “Halk istediğimiz şeyi vermedi, istediğimiz sonucu çıkarmadı. Böyle olunca da halkın düzenlenmesi lazım, halkın bilmediği şeyi halka öğretmek lazım.” Demokrat Parti geleneğinin aslında halkla iç içe, bütünleşik bir vaziyette olduğunu görüyorum yapmış olduğum siyasi çalışmalarda. Daha sonraki dönemlerde de aslında halk kendi çözümünü eğer kendine sorulmuş olsaydı, bunu 12

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Kom.

Giriş :14.45

Tarih : 7/6/2012

Grup : Uyan-Selim

Sayfa : 34

Eylülde de tekrar seçime gidilmiş olsaydı, 12 Martta da seçime gidilebilmiş olsaydı, 28 Şubat sürecinde de o dönem yine seçime gidilmiş olabilseydi tercihlerini somutlaştırabilecek bir sonuç elde edilebilirdi diye kanaatim var efendim.

Şimdi, buradan hareketle, halkın bu tercihlerini bir kenara koyup, sizin tercihleriniz burada duruyor, diğer taraftan da 1960'ta oluşturulan kurumsal yapı aslında halkın tercihlerini de bir anlamda dışarıda bırakan bir süreç yaşattı bize. Yani biz aslında 60'ta, 71'de, 80'de, 97'de ayrı ayrı birer tane darbe yaşamadık. 60 sürecindeki o kurumsal yapı yani Anayasa içerisinde yasalarla, askerî ceza kanunlarıyla, askerî yargıyla sivil alan daraltılıp askerî alanın özerkleştirilmesi bu yapıyı besleyen önemli unsurlardan birisi, bir bu.

İkinci unsur, efendim: Millî Güvenlik Kurulu, Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği, HSYK -yine 60'tan bahsediyorum- Anayasa Mahkemesi, Senato, Cumhurbaşkanlığına verilen aşırı yetkiler daha sonra Cumhurbaşkanlığının askerî gelenek içerisinde devam ediyor olmasının vermiş olduğu sonuçlar, OYAK başlı başına bir şey, yani çok güçlü bir askerî alan var ve bu askerî alan sivil aleyhine sürekli olarak büyüyor. Yani sivilin, normal demokratik ülkelerde olması gereken siyasal alan ve işleyiş tarzı bizde maalesef askerî alanının müdahalelerine imkân verebilecek bir kurumsal yapıya kavuşmuş. Benim sizden rica etmiş olduğum soru şu efendim: 60'tan itibaren Türk siyasal hayatında en önemli aktör bugün sizsiniz. Bu büyüyen askerî özerk alanın siviller lehine gelişmesi, genişlemesi için neler yaptınız? Yapmanız gereken şeyler nelerdi? Mesela, Millî Güvenlik Kurulunun yetkilerini daraltabilecek, oradaki sivil siyasetin kararlarını dışarı çıktığında orayla ayırt edebilecek bir yapı için tercihleriniz var mıydı veya Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliğiyle ilgili ki, onun da bizim millî güvenlik strateji belgemiz, siyaset belgelerimiz mevcut. Yani bu alanların sivilleştirilmesi noktasında biz Sayın Cumhurbaşkanımızın şu, şu, şu çalışmaları oldu ve buraları sivilleştirdi, burada da ciddi mücadele verdi. Mesela, 73'teki Cumhurbaşkanlığı seçiminde Sayın Cumhurbaşkanımız -bugünkü sıfatınızla söylüyorum efendim- sivil alana müracaat etmeyi, güçlü bir şekilde müracaat etmeyi acaba hiç düşündünüz mü? Soracağım en önemli şey bu, diğerlerini arkadaşlar sordular.

Teşekkür ediyorum.

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Şimdi, şunu ifade edelim: Bizim siyasette uzun seneler geçen ömrümüzün bir kısmında biz sizin düşündüğünüz kadar güçlü değiliz çünkü biz 1971'de tek başına hükûmeti bırakmışız, ondan sonraki dönem hep koalisyonlardır ve koalisyonlarda da biz zor dönemler yaşamışız. Devletin birinci

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Kom.

Giriş :14.45

Tarih : 7/6/2012

Grup : Uyan-Selim

Sayfa : 35

meselesi, devleti ıslah etmek, düzeltmek değil, birinci meselesi anarşi olmuş, birinci meselesi terör olmuş, birinci meselesi güncel meseleler olmuş, bizatihi idarenin kendisi olmuş. Yani koalisyonlar gelmiş, koalisyonlar gitmiş hep bu olmuş. Üç-dört partiyi bir araya getirip koalisyon kurmuşuz, 70'li yıllar öyle. Burada o kadar devletin bünyesine tekabül edecek meseleleri ele almak, düzeltmek, halletmek falan imkânı olmamıştır. Biz ancak kırılanı, döküleni topladık.

Sonra, 80'li yıllar: Zaten 80'li yıllarda biz yokuz. 1980 darbesinin yaptığı en kötü şeylerden bir tanesi Türkiye'de siyasi partileri kapatmak ve siyasetçilere on sene yasak getirmektir. Bu, siyasetin damarını kurutmuştur. Yani 1983 seçimlerine ne Cumhuriyet Halk Partisi ne Adalet Partisi kendi isimleriyle girebilmiş değil, hatta onlara yakınlar varsa veto yemiş. Ondan sonraki zaman içerisinde toparlanma olabilmış, zaman almış. Yani siyasetin içine sürüklendiği kargaşadan keşmekeşten siyasi partiler kendilerini çıkarabilmek, kurtarabilmek, ayakta durabilmek, yürüyebilmek için bütün zamanlarını sarf etmişler. Onun için, sizin dediğiniz sualle biz meşgul olmadık. Yani Millî Güvenlik Kurulunu hiçbir zaman düşünmedik, yani bunu kaldıralım, yüceltelim, vesaire çünkü Milli Güvenlik Kurulu ihtilallere karşı alınmış bir tedbir olarak ortadaydı. Şöyle bir tedbirdi: Yani Türkiye'de birtakım işler cereyan ediyor, askerin üst kademesi bunu bilsin ve taşın altına elini soksun ve sivil idare bir şey yapmaya kalktığı zaman buna itiraz etmesin, onu sağlayan bir mekanizma olarak almışızdır Millî Güvenlik Kurulunu. Onu düzeltmeyi hiç düşünmedik.

BAŞKAN – Sayın Cumhurbaşkanım, 1980 ihtilali üzerindeki sorulara geçiyoruz.

Süleyman Çelebi Bey, buyurun.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Sayın Cumhurbaşkanım, öncelikle çok teşekkür ediyoruz.

Tabii çok da soru var Sayın Cumhurbaşkanım ama bunun hepsini sizlere soramayacağımızı biliyorum. İsterseniz not olarak da verebilirim ama en son söylediğiniz, Sayın Ahmet Toptaş'ın sorusundan sonra söylediğiniz önemli bir şey var. Ben bu çelişkiyi bir türlü yerine oturtamadım. Bunun için, öncelikle onu bir daha sormak istiyorum. Bu 71 muhtırasında solun bu darbeyi, yani bu muhtırayı verdiği gibi bir yaklaşım içerisinde oldunuz ama nasıl bir sol ki bütün bedelleri sol ödedi. Yani solun tanımını nereye oturtacağız? Bunun içinde bahsettiğim -Marksist soldan bahsetmiyorum yalnız- kendisini aydın sanan, kendisini sosyal demokrat çizgide gören, gerçekten bu ülkede, bu ülkenin çıkarları konusunda önemli mücadele vermiş insanlar, yazarlar bu darbenin en çok mağduru olmuşlar. Sizi bir ara solun

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Kom.

Giriş :14.45

Tarih : 7/6/2012

Grup : Uyan-Selim

Sayfa : 36

lideri olarak öneren “Solun lideri olması gerekiyor.” diyen, yani sonradan tabii, İlhan Selçuk bile o darbenin en çok mağdurlarından bir tanesi olmuş Ziverbey’de. Yani nasıl bir sol darbe ki solu eziyor? Burada gerçekten ciddi anlamda kafam karıştı sizin bu söylemlerinizi sonra. Yani eğer bazıları sağ gösterip sol vuruyorsa, sol gösterip sağ vuruyorsa o ayrı bir şey ama bunu çözmüş değilim. Bu sizin deneyimlerinize de...

BAŞKAN – 71’le ilgili soruyorsunuz...

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Evet, 71’le ilgili çünkü Sayın Cumhurbaşkanının böyle bir beyanı oldu.

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) – Soldur 9 Mart, 12 Mart... Sayın Cumhurbaşkanının söylediği 9 Mart soldu.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Oraya takıldıktan sonra, Sayın Cumhurbaşkanım, 80’le ilgili daha çok soracaklarım. 1980’i çok yaşayanlardan birisiyim, onu da siz biliyorsunuz ama bireysel yaşamlarımızı, bireysel sorunlarımızı biz burada konuşmaya gelmedik.

Darbe öncesi siz hükûmettiniz ve 24 Ocak kararlarının hayata geçmesi konusunda Sayın Özal’ı da görevlendirdiniz ve 24 Ocak kararlarının uygulandığı bir süreç başladı Türkiye’de. Acaba, 24 Ocak ekonomik kararları bir sivil yönetim tarafından yürütülebilir miydi? Birinci soracağım bu.

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Son cümleyi anlamadım.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – 24 Ocak ekonomik kararları sivil bir yönetim tarafından yürütülebilir miydi uygulanan? Çünkü bu yalnız bizim Türkiye’mize özgü bir olay değil. 24 Ocak kararları derken, 80’de dünyada birçok ülkede, Şili de dâhil, bu ve benzeri kararlar aslında uygulamaya konmuştur, bazı ülkelerde bunlar darbeyle, bazıları kendi iç dinamikleri içerisinde yapılmıştır. Onun için söylüyorum. Bu acaba mümkün olabilir miydi?

İkinci söyleyeceğim önemli bir tespitim benim, kendimce, o dönemlerde de Cumhuriyet Halk Partisinin İşçi Komiteleri Genel Yönetim Kurulu Üyesiydim. Sayın Ecevit, o zaman, Cumhuriyet Halk Partisinin Genel Başkanı olarak 6 Eylül günü Petrol-İş kongresinde bir konuşma yapmıştı ve konuşmasında demişti ki: “Bir gün birisi düdük çalacak, maçı tatil edecek. Artık camdan seyretmeyi bırakın, sahaya inin.” İlk sahaya inmeyi de biz 12 Eylül günü kararlaştırmıştık DİSK ve CHP ortak, Trabzon’dan başlayacaktık. Bir düdük çalacağını biliyoruz ama kimin, ne zaman çalacağını, yani tam gününü kestirememiştik. 12 Eylül günü, biz DİSK ve Cumhuriyet Halk Partisi o zaman bir miting yapacaktı bu düdük çalacaklara

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Kom.

Giriş :14.45

Tarih : 7/6/2012

Grup : Uyan-Selim

Sayfa : 37

karşı. Siz böyle bir duyguyu hissetiniz mi? Yani böyle, birisi düdük çalacak, bir darbe kokusunu, yani bu arada bir sürü bildiriler falan da var, yani buna karşı acaba, daha bir sivil inisiyatif ... Biraz önce çok güzel bir şeye değindiniz. Yani barışı sağlamak, barıştırmak, halkla barıştırmak. Tam da o zaman bir barış sağlansaydı, iktidar ve muhalefet acaba bu sorunun aşılmasına bir katkı vermez miydi? Siz bu süreci böyle görebildiniz mi?

Üç tane temel sorum var, diğerleri çokça soru ama bunların hepsine ayrıntılarıyla girmeyeceğim.

3 Haziran 1977 günü, Sayın Ecevit miting yapıyor Taksim’de. Öncesinde, siz bir uyarı yapıyorsunuz “Miting yaparsanız, suikast gerçekleşebilir. Can güvenliğiniz sağlanamayabilir.” demiştiniz. Ecevit’e iletilen bu uyarı bir istihbarat sonrası olması gerekiyor, size de bir istihbarat gelmiştir mutlaka. Bu konuda soruşturma yaptınız mı? Yani bir uyarı var ama birileri bir şey yapacak, bir düğmeye basıyor, ana muhalefet partisinin liderine suikast girişimi noktasına kadar getirilebiliyor iş ama bununla ilgili, mesela siz o zaman hem Başbakansınız, acaba o süreci bir irdeleyebildiniz mi? Suikastı kimlerin yapacağı konusunda şu anda bir bilgiye sahip misiniz? Şu anda bile olsa bir araştırma var mıdır? Size göre hangi sonuçlara ulaşılmıştır?

Bunu niçin soruyorum Sayın Cumhurbaşkanım? Bu durumun 1 Mayıs 1977 katliamıyla bağlantısı olduğu konusunda çünkü 1 Mayıs 1977 öncesi de, hep olaylar çıkacak, katliam olacak... Yani ben, darbeye giden sürecin biraz hazırlandığı konusunda bir kurgu yapmıyorum ama darbeye giden, 1977 1 Mayıs katliamı da dâhil olmak üzere, işte bu sivil yönetimler diye sizin tanımladığınız bu sürecin aşılması için bir dönemeç noktası olduğuna inanıyorum. O süreçten sonra, bir sürü insanın öldürülmesi, daha öncesi, Abdi İpekçi ve sonrası konusunda, o sürecin 77 katliamının bir bağlantısı olduğunu ve ondan sonra da o sürecin devam ettiği gibi bir izlenimim var benim. Bir açıklamanızda Sayın Cumhurbaşkanım “Bana sağcılar, milliyetçiler cinayet işliyor dedirtemezsiniz.” demiştiniz. Biz de bunu o zaman çok tartışmıştık. Maraş’ta, Çorum’da, Fatsa’da ülkücü gençlerin bilfiil rol aldığı açık iken - bunu bir şeye dayanarak söylemiyorum, yani bir suçlamaya dayanarak değil çünkü sonra kendileri bu konuda kullandıklarını ikrar etmiş olmalarına rağmen- sözlerinizle bu bahsettiğiniz sağcılar ve milliyetçileri koruma altına almayı mı düşünmüştünüz o zaman? Yoksa hâlen şu anda bile buna inanmamakta mısınız? Çünkü o arada bazı cinayetler olduğu... Soldan yapılmadı anlamında söylemiyorum, soldan da yapılırsa, yani şiddete

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Kom.

Giriş :14.45

Tarih : 7/6/2012

Grup : Uyan-Selim

Sayfa : 38

başvuran kim olursa olsun, benim açımdan doğru yapılmamıştır, şiddet içeren ama yani “sağcılar yapmıyor” lafı acaba bir iktidarın devamına ilişkin bir proje miydi?

Son soracağım da şu çünkü çokça var ama diğer arkadaşların hakkını almamak adına, diğer gruplara haksızlık olmasın.

Son sorum da: 77 1 Mayıs, Eylül darbesinin önemli kilometre taşlarından biri olduğunu biz biraz önce söyledik. Katliam öncesi ve sonrası, bu konuda aldığınız istihbarat var mıdır? Katliama dair bilgiler mevcutsa bu konuda ne gibi araştırmalar yapıldı? MİT veya bu konuda diğer istihbaratla ilgili bilgiler ne olmuştur?

Benim özellikle sizinle paylaşacağım son cümlem de şu: Siz, önemli görevlerde 80 sonrasında da bulundunuz. Yani darbeden sonra da Başbakanlık yaptınız, Cumhurbaşkanlığımızı yaptınız. Yani bir dönemde belki zor olmuştur ama özellikle Cumhurbaşkanlığı makamına oturduktan sonra, bu tip bilgilere daha rahat ulaşılabilir diye bir düşüncem var. Acaba, bunları en azından o dönem içerisinde hiç araştırabildiniz mi? Üzerine gitmeyi düşündünüz mü?

Çok teşekkür ederim Sayın Cumhurbaşkanım.

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Teşekkür ederim Sayın Çelebi.

Şimdi, Sayın Ecevit 6 Eylülde o beyanı yaptı. 12 Eylülde ihtilal olduğuna göre, bizim iktidar ve muhalefet olarak bir araya gelmemiz, o günkü problemin hiçbirisini halletmezdi. O günkü problem anarşiydi ve anarşiye karşı alınacak devlet tedbiri sıkıyönetimdi, sıkıyönetim de vardı. Sıkıyönetim 1978 senesinin Eylülünden itibaren, Maraş hadisesinden sonra Sayın Ecevit Hükûmet Başkanı iken ilan edilmişti ve sıkıyönetime rağmen anarşi durdurulamamıştı. Esasen, uyarı mektubu diye verdikleri mektup da, yıl başında verdikleri mektupta da asker “Biz bu işi yapamıyoruz, yani biz uğraştık, didindik ama olmuyor yani, bir türlü kan dökülmesini önleyemiyoruz.” mealinde ve siyasi partilere “Siz bir olun, beraber olun, bir şey yapın.” diyor. Bizim başka bir ordumuz, başka bir güvenlik teşkilatımız yok ki. Öyle diyor. “Bunu neden böyle diyorsunuz?” diye sorduğum zaman, “Biz bir senedir uğraşıyoruz, bunun altından çıkamadık.” diyor ve o günkü tarih itibarıyla, 1980 Eylül itibarıyla askerin kafasında, daha sonra anlaşılıyor ki bu iş çoktan teşekkül etmiş. Bu iş aslında 79’da teşekkül etmiş. Ben, aslında havanda su dövdüm. Çünkü ben şöyle düşündüm: 1979 senesinin 14 Ekimde yapılan seçimlerde Adalet Partisi 50 senatörün 33’ünü, 5 milletvekilinin 5’ini alınca Sayın Ecevit köşke gitti, dedi ki “Ben istifa ediyorum -16 Ekimde- “Halk Adalet Partisini istiyor.” O

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Kom.

Giriş :14.45

Tarih : 7/6/2012

Grup : Uyan-Selim

Sayfa : 39

zaman, benim şeyim yok ki kuvvem yok ki. “Azınlık hükûmeti kur, biz destekleyelim. “ dedi arkadaşlarımız, Necmettin Bey ve Türkeş Bey. “Biz destekleyelim.” O zaman, azınlık hükûmetini kurmak mecburiyetinde biz kaldık.

Bizim kurduğumuz Hükûmet 1979 senesinin 12 Kasımındadır. 1 Ocakta da uyarı mektubu geliyor. Ben sordum askerlere “Biz bir buçuk aydır iş başındayız. Bu neyin nesi?” “Size değil.” dediler. “Kime bu?” “Bütün herkese.” Bizim yapmak istediğimiz şey, benim o zaman dediğim “Bak, burada 1980’in iki tane önemli işi var: Bir tanesi anarşi, bir tanesi kıtlıklar.” Bu anarşi işini, ben sivil adamım, başka şeyim yok, başka silahlı gücüm yok, olsa da kullanmam zaten. Yani silahlı gücün tekliğine inanmışımdır. Devlette silahlı güç tek olmalıdır. Sivil güce silah vermek yanlıştır. “Bizim başka bir şeyimiz yok. Sensin bunu yapacak olan. Ne istiyorsunuz, söyle, verelim. Kanun, para, ne istersen. Değiştir bu düzenin kumandanlarını. Kardeşim, bunu yapın, bunu yapın.” Biz böyle bir yük aldık. İkincisi: Kıtlıklar. Biz bunu yüz günde hallederiz. Biz kıtlıkları yüz günde hallettik. Mart 1980’e geldiğiniz zaman, Türkiye’de hiçbir şeyin yokluğu söz konusu değildi ama bir türlü öbür şey yürümedi, kan işi olmadı. Yani kimsenin günahını almak istemiyorum çünkü benim dışımda zaten söyleniyor, oluyor ve biz, 11 Eylül günü saat beşe kadar, akşamüzeri beşe kadar devlet işiyle meşguldük. Saat beşte, Kenan Evren İhsan Sabri Bey’i ziyarete gitti, İhsan Sabri Cumhurbaşkanı vekiliydi. İhsan Sabri Bey bana dedi ki “Ben ona söyledim. Sen bir konuş bakalım. Bu ne demek istiyor? Kesinlikle en ufak bir şeyi sızdırmıyor.” dedi. Siverek’e asker gidecek, altı aydır ben uğraşıyorum Siverek’e asker gönderin diye. Siverek’te her devirde asker olmuş, şimdi yok, karşı dağın eteğinden kimseyi geçirmiyorlar. Nurettin Paşa Kara Kuvvetleri Kumandanı. “Bugün gönderiyoruz, yarın gönderiyoruz. “ Ben saat beşte arıyorum. Dedi ki “Üç gün zarfında gönderiyoruz askeri.” Ertesi gün gece yarısı darbe oldu.

Şimdi, burada birtakım şeyler var ki altına inemiyorsunuz, altına o kadar rahat inemiyorsunuz ve onun içindir ki bizim bir araya gelmemiz, hep bu söylenir, bir araya gelmemiz, arkadaş, yapılabilecek bir işse benim Sayın Ecevit mâni olduğundan dolayı yapmadığım iş değil yahut Sayın Ecevit’in ekleyeceği güçle yapılacak bir iş de değil. Benim işim askerle ve ben askere de inanıyorum, onu da söyleyeyim sana. Askerin ters bir şey yapacağına, devlete sıkıntı çıkaracağına inanmıyorum. İnancım bu benim. Neticede, o öyle gider şey bakımından.

3 Haziran 1977 suikastı. Suikast haberleri hep çıkar ve bunları MİT toparlar, MİT getirir önemserse, kimlere verecekse verir. Kimlere verecekse veririn içerisinde eğer devletin

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Kom.

Giriş :14.45

Tarih : 7/6/2012

Grup : Uyan-Selim

Sayfa : 40

yüksek kademesiyle ilgiliyse Başbakana, Cumhurbaşkanına da verir. Bana getirdi MİT Müsteşarı, dedi ki “Sayın Ecevit için bir suikast haberi var.” En sevmediğim iştir. Ben ne yapacağım bu haberi? “Kardeşim, tedbir alın.” “Aldık, tedbir aldık.” diyor emniyet ve şey. Ben bu defa, aldığı tedbir kâfi olmayabilir, aldığı tedbir mekâna uygun olmayabilir, bilemem ben onları. Ben hafiye değilim ki, hiç bilemem onları. Benim bildiğim şey “Tedbir al kardeşim.” Sonra, Cumhurbaşkanına gittim –Fahri Korutürk’tü- Cumhurbaşkanına dedim ki: “Böyle bir durumla karşı karşıyayım. Bunu haber vereyim mi kendisine? Biliyorsunuz 5 Haziranda da seçim var. Haber vereyim mi kendisine? Bana yardımcı ol.” Düşündü taşındı, “Sen bilirsin.” dedi bana. Bir yardımı olmadı. Sonra, biz kendi aramızda konuştuk dedik ki: “Bunu Sayın Ecevit’e de haber verelim.” “Yani tedbiri devlet alıyor ama sen de tedbirli ol, hani şimdi can pazarı bu yahu!” Körü körüne şeyin üstüne varılır mı? Sayın Ecevit bu haberi alır almaz “Bana suikast var, devlet beni koruyamıyor.” diye avazı çıktı kadar bağırdı ve yani bize birkaç oya da mal oldu aslında. Bangır bangır ya! Ben de seçim gezisindeyim bir gün, Safranbolu’da. Sayın Ecevit bağılıyor, ben de bağıryordum. Yahu bizimki iyi niyetle “Kardeşim hakkında böyle bir şey var. Biz lazım gelen tedbirleri aldık ama... “ Onları kim yapar, kim almış, bunların hepsi MİT Teşkilatında, emniyette vardır ve bunlar adliyeye intikal etmiştir ama bu dosyalarda vardır ama bende yoktur.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Sizde olmaz mı?

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Olmaz.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Başbakanlık da olmaz...

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Olmaz.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Bir merak da yok muydu?

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Hayır. Onların hepsi şeyde...

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Cumhurbaşkanı olduğunuz o arada bile bile gerekli...

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – İstesem olur ama...

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Tamam, peki.

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL– Yani devletin bütün kâğıtlarını orada toplasanız, koyacak yer olmaz.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Bazı önemli konular için söyledim Sayın Cumhurbaşkanım.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Kom.

Giriş :14.45

Tarih : 7/6/2012

Grup : Uyan-Selim

Sayfa : 41

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL– Başka bir şey: 1 Mayıs 77'deki hadise de çok iyi tetkik edilmiştir. Tam anarşidir o. Kim yapmış, kim etmiş, kim üstüne varmış? Devlet bütün gücüyle varmıştır üstüne. Bazı şeyler var ki yalnız Türkiye'de değil, Türkiye'nin dışında da var bunlar. Bazı şeyler var, bütün gücünüzle varıyorsunuz, yine kökünü bulamıyorsunuz. Hâlâ üzerinde durmaya değer olaylardır.

Bana “Milliyetçiler cinayet işliyor dedirtemezsiniz.” meselesi de şöyle: Tabii, size siyasetçiler olarak bir nasihat da bulunacak değilim ama ben kendi başımdan geçeni söylüyorum.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Estağfurullah efendim, tavsiyelerinize de ihtiyacımız var.

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Mümkün mertebe, oraya buraya çekilecek lafları etmemek lazım ama ne kadar tecrübeli olursanız olun, bazen insanın ağzından çıkıyor laf, öfkeleniyorsun, bilmem ne yapıyorsun.

Basın toplantısı yapıyorum, 75 senesi. Daha anarşi öyle, kızgın mızgın değil. Basın toplantısı yapıyorum ama ufak tefek cinayetler işleniyor, her gün de rapor alıyorum bunları kim işliyor, kim ölüyor diye. Çok huylanırım ondan. Sonra, toplantı yaptım, bir muhabir karşıma dikildi basın toplantısının masasının karşısında; Özdemir Kalpakçıoğlu, iyi de bir gazeteci. Karşıma dikildi dedi ki: “Cinayetler işleniyor. “ İşleniyor kardeşim. “Ben de sordum, fevkalade müteessirim bu cinayetlerin işlenmesinden, sordum, bugün sabahleyin bana verilen bilgilerin hepsi elimde, bu cinayetleri şimdilik solcular işliyor.” İsrar etti. “Sağcılar da işliyor, solcular da işliyor.” O zaman sağcı cinayeti yok, daha çok başlangıçtı, solcular işliyor. Özdemir ısrar ediyor “Sağcılar işlemiyor mu?” “Kardeşim, elimdeki kayıta yok. Elimdeki kayıta sağcı yok. Solcular işliyor görünüyor.” Sonunda, dedim ki “Özdemir, beni sıkıştırma, yani seni susturmam için benim ‘Sağcılar cinayet işliyor dedirtemezsin bana’ demem lazım. “ “Dedin de...” dedi. Ondan sonra, üç gün sonra, suallere “Kardeşim, ben böyle dedim, yoksa cinayeti kim işliyorsa o canidir.” Yüz elli defa beyanat verdim.

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) – Sağcısı ve solcusu olmaz da, Süleyman Bey taktı kafayı oraya.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Yok, ben öyle demedim.

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) – Solcuların cinayetlerini saysak...

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Ben sana vereyim istersen bir kronoloji, bir ansiklopedi almaz yani.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Kom.

Giriş :14.45

Tarih : 7/6/2012

Grup : Uyan-Selim

Sayfa : 42

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Başımıza gelen öyle bir şey.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Ama hafızada kalıcı oldu, değil mi?

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Bazen efelik yaparsınız, sonra ayağınıza dolaşır. O cinsten bir şey.

Aşağı yukarı...

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Bir de ekonomik, 24 Ocak kararları...

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Söyleyeyim: Şimdi şöyle vaziyet: 24 Ocak kararları Türkiye’de güdümlü ekonomiden serbest ekonomiye geçişin başlangıcıdır. Eğer bugün Türkiye’de bir rahatlık varsa, bu serbest ekonomi sayesinde. Dünyada 124 ülke piyasa ekonomisine geçmiş. Bizim paramız konvertibl değil. Bir avuç ihracatımız var. İhracatı artıramıyoruz, yatırım gelmiyor ve kıtlık var Türkiye’de, bir topak şekerden bir kaşık yağa kadar kıtlık var. Bunların hepsini derledik, toparladık 24 Ocakta, serbest kararlar aldık, başlangıçta sıkıntı çıkaracak. Dolar kaç para? Dolar 18 lira, resmî para. Karaborsada kaç para? 45 lira. Kardeşim, 45 lira... Adam 18 liraya dolar alıyor, 45 liraya satıyor, çalışmasına falan lüzum yok. Sonra dedik ki “Derhâl bunları düzeltelim.” Rahmetli Turgut Bey geldi. Turgut Bey’i ben getirdim Başbakanlık Müsteşarlığına ve planladık Müsteşarlığı yeni baştan. Cesaretle, tabii mecburduk da, üstümüze aldık. Dolar kaç para? Turgut Bey dedi ki “Efendim, 50 lira olsaydı, 55 lira olsa.” Dedim ki “Bir ay sonra yine gelirsın bana, 10 lira daha artıralım diye. 70 lira yap doları.” 18 liradan 70 liraya çıkardık doları ama o sayededir ki Türkiye’nin hazinesine dolar gelmeye başladı.

Şimdi, bu serbest ekonomiden kaçamayız Sayın Çelebi. Serbest ekonomi, ne solun ekonomisidir ne sağın ekonomisidir. Solcusu da, sağcısı da serbest ekonomiyi... Solculuk ve sağcılık nerede başlar biliyor musun? Bunun dağıtımında, gelirin dağıtımında başlar. Üretimi bir çıkar meydana. Üretim, üretim... Üretimi çıkarmanın yolu da kişiyi mutlaka bu işin içine sokmaktır. Bu kararlar iyi kararlardır. Nitekim, o kararlar sayesinde yüz gün sonra Türkiye’de yokluk kalmadı ve ondan sonraki yıllarda, 80’li yıllarda yapılmış işlerin çoğu, hatta 90’lı yıllarda yapılmış işlerin çoğu bu kararlar sayesinde olmuştur ve özelleştirme falan o sayede oldu.

Oldu mu?

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – 71 efendim? 71, solcular konusunu bir daha rica edeceğim sizden.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Kom.

Giriş :14.45

Tarih : 7/6/2012

Grup : Uyan-Selim

Sayfa : 43

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Nesini?

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Solcular...

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Dur canım! Yani orada “Solcu” dediğiniz kişiler sanki birbirine benziyor mu yani?

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Benzemiyor da efendim. En çok bedeli o solcular ödedi. Siz, siyasi iktidar olarak bir bedel ödediniz ama hapishanede yatanlar, yargılananlar...

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL– Malum hikâyeler. Doğan Avcıoğlu’nun mecmuasından esinlenerek ordunun içerisinde, bilhassa Batur’un etrafındaki subayları da içine alan bir şey teşekkül etmiş. Onu Hasan Cemal çok güzel yazdı. Onlar o grup. Ziverbey hadisesi falan, onlar çok utanılacak şeyler. Ben yokum yalnız orada.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Varsınız demedim. O dönem yaptı işte, ben onu kastediyorum ve solcular üzerinde yaptı, benim kastettiğim de o. Mesela o dönemde, çokça ordudan solcu subaylar atıldı. Yani bunu kastediyorum.

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Ben yokum. Ben Güniz Sokak’ta, yani burada oturuyorum. Nihat Bey Başbakanlık yapıyor. Ondan sonra, Nihat Bey’den sonra, Ferit Bey de yaptı ya bir müddet. Beyin kabinesi geldi. Beyin kabinesi aslında siyaseti inkârdır. Siyasetçi aslında... Siyaset teknik bir mesele değildir. Teknik meseleyle siyaset yapmaya kalkarsanız, hiçbir şey yapamazsınız. Siyaset ayrı bir meseledir. Teknik mesele sadece siyasetin yardımcısıdır. Teknik meseleyi önde götüren, arkadan siyaseti getiren olmaz. Ben kendim teknisyenim ama ben orada siyaset yaparken mühendislik yapıyor değilim ki. Mühendislik formasyonunun faydası vardır gayet tabii.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

Selçuk Özdağ Bey, buyurun.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Sayın Cumhurbaşkanı, 12 Eylül öncesini yaşamış birisi olarak, yedi yıl da cezaevinde kalmış, kavgaların ve darbelerin kötülüğüne inanmış birisi olarak karşınızdayım.

Efendim, 12 Eylül 2010 tarihinde bir referandum yapıldı Türkiye’de, Anayasa değişikliğine gidildi. O tarihte “Evet”çiler ve “Hayır”cılar kampanyası yapılmıştı. “Evet” galip geldi. 2010 referandumundan sonra, Türkiye’de Meclis iradesinin biraz daha güçlü tecelli ettiğini gözlemledik. “Kim ki askerleri yargılamış bu Türkiye’de?” gibi bir zafiyet vardı. İlk defa olarak 12 Eylül 1980 darbesini yapanlarla ilgili bir iddianame kabul edildi. Aynı zamanda, 28 Şubat postmodern darbesini yapanlarla ilgili de bir iddianame dün itibarıyla kabul edildi ve

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Kom.

Giriş :14.45

Tarih : 7/6/2012

Grup : Uyan-Selim

Sayfa : 44

yargılanıyorlar şu an. Acaba, elli yıldır darbelere maruz kalmış bir Meclis, elli yıldır darbelere maruz kalmış ve muhatap olmuş bir siyasi irade ilk defa böyle bir Darbeleri Araştırma Komisyonu kurdu, bu sizi memnun ediyor mu? Bu, Türk demokrasisinin ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin ve millet iradesinin tecellisinde önemli bir milat mı, kilometre taşı mı?

İkincisi: Türkiye’de darbe girişimlerinin yargılanmasını nasıl karşılıyorsunuz?

Üçüncü olarak da: Biraz önce Çiller’e görev vermemenizi “Ortam gergindi, gerginliği yumuşatmak adına verdim.” ifadesini kullandınız. Acaba, bugün, yapılan darbelerle ilgili yapmış olduğumuz, darbecilerle ilgili yapmış olduğumuz bu demokrasi girişimini o yıllarda siz niçin yapamadınız? 1971’de niçin yapamadınız? 1980’de niçin yapamadınız? 1971 darbesini size bildirmeyen bir MİT Müsteşarı vardı, tekrar iktidar olduktan sonra MİT’te bir düzenlemeye niçin gitmediniz? Darbecilerden niçin hesap soramadınız? Acaba, o günkü şartlarda siyasi irade, millet iradesini hâlâ güçlü değil miydi?

Bir de ayrıca, affınıza sığınarak sormak istiyorum. Cumhurbaşkanı değildiniz, yanılmıyorsam eğer, Türkiye’de bir başörtüsü sorunu vardı. “Başörtülüler Suudi Arabistan’a gitsin.” ifadesini kullanmıştınız. Niçin? Yine aynı şekilde, gerginliği yumuşatmak adına mı söylediniz bunu? Neden uzlaşma yolunu hep tercih ettiniz? Kavga etme yolunu, mücadele etme yolunu, hesaplaşma yolunu tercih etmediniz ve aynı görüşte misiniz?

Teşekkür ederim.

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Şimdi, en sonundan, başörtüsünden başlayayım.

Bir basın toplantısında, basın toplantısının sunucusu sual soruyor: “Bu baş örtüsü meselesini niye halletmediniz?” Benim verdiğim cevap şu: Başörtüsü meselesi dediğiniz meseleyi iyi ayıralım. Benim anam başörtülü, kız kardeşim başörtülü, eşim başı açık ve kimsenin bir şey dediği yok, aynı evde oturuyoruz. Bizim başörtüsü diye bir meselemiz yok; başörtüsü, üniversitenin var, devlet dairelerinin var. Bu devlet dairelerinde ve üniversitede başörtüsü istenmemesi de mevcut hukukun gereği; Anayasa Mahkemesi kararı var, Danıştay kararı var. Bu kararlar muvacehesinde, Türkiye’de bu kararları görmeden, görmezlikten gelerek veya bu kararları kaldırmadan kimse bunu yapamaz. Bu hukuk devleti ise en yüksek hukuk müessesenizin verdiği kararı dinlemiyorsunuz. “Ben yaptım, oldu.” Olur yaptıysan! Mübarek olsun! Bitti. “Ben yaptım, oldu.” diyeceğine kanun çıkar, Anayasa Mahkemesinin ve Danıştayın kararlarını iptal et edebiliyorsan... Benim itirazım, Türkiye Cumhuriyeti’nin kanunlarına uyulmamasıdır. Eğer, Türkiye Cumhuriyeti’nin Anayasa Mahkemesi ve

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Kom.

Giriş :14.45

Tarih : 7/6/2012

Grup : Uyan-Selim

Sayfa : 45

Danıştay o kararları vermişse ona uyacaksınız, kaldırmışsa hiç mesele yok ama ben, “Bırakın, Danıştay da kim oluyor, Anayasa Mahkemesi de kim oluyor!” dediğim zaman, anarşiye hizmet ederim. Ben bunu demedim sadece. Yoksa üniversiteler şimdi görmezlikten geliyorlar yahut böyle bir meseleleri yokmuş üniversitelerin, “Hiç mesele yok, benim meselem yok.” O zaman, o arkadaş sordu, Melih’tir onun adı da, dedi ki: “Peki, okumak isteyenler ne yapsın?” Okumak isteyen bu kadar çocuk var yani. Aşağı yukarı, bugün, üniversite öğrencilerinin yarısı kız. Bunların yüzde 90’ının-95’inin bir problemi yok. Onlar da ona uysunlar, o kızlara uysunlar. Bir şey yapıyor, getiriyor, şeyini koyuyor okula girerken, sonra çıkarken giyip gidiyor. Yani bir yolunu bulmuş, birçok üniversite bulmuş bunu. “Peki, onu yapmıyor, ne yapsın?” O zaman, bu işin serbest olduğu yere gider kardeşim. Neresi serbestse oraya gider. Nerede serbest? Avusturya’da, oraya gider yahut Arabistan’da, oraya gider insanlar. Vay sen misin bunu diyen! Demirel, işte deminki laflardan birisi bu gene, “Türban takan Arabistan’a gitsin.” dedi. Öyle diyen falan yok. Denilen şu: “Eğer türbanı mutlaka takacaksan, bunun müsait olduğu, munasip olduğu yere git, kanunları çiğneme yahut kanunları çiğne, ona göre de bir muameleye maruz kal.” Başörtüsü bu. Benim başörtüsü diye bir meselem yok. Benim sadece Türkiye Cumhuriyeti’nin kanunları meselem var.

Şimdi “Darbecilerden niye hesap sormadınız?” diyorsunuz. Neyle soracaktım hesabı? Kiminle? Hangi Cumhurbaşkanıyla, hangi Parlamentoyla? Hangi mahkemeye, neyle soracaktım?

Siyaset imkân sanatıdır, her şeyi yapamazsınız ama ben dayandım. Bakınız, ben darbecilere “Aferin” mi dedim? Ama ben yine geldim. Yani 71 muhtırasını yiyen benim ama 75’te ben yine hükûmetim. Hem nasıl hükûmetim? Zorlayarak değil, zorlanarak. 79’da ben yine hükûmetim. Niye? Zorlanarak hem. Peki, darbeciler... Nihayet darbeciler bizden kurtuldular, on sene yasak getirdiler. On senenin yedi senesini çektik. Yedi sene evimizde oturduk. Bu demokrasi denen şey kolay olmuyor yani. Gelene gidene nasihat ettik, dedik ki “Bakın, bazı yanlış işler olur, devlete küsmeyin, halkımıza küsmeyin, milletimize küsmeyin, ülkemize küsmeyin. Yanlış işler olur kardeşim.” Ben burada oturuyorum. Hem öyle bir yaşta oturuyorum ki çok hizmete müsait bir yaş, yani elli beş, elli altı yaşındayım, oturuyorum burada. Onun için, biraz sabırlı olun, sabırlı oldum.

Geçen elli senenin en önemli hadiselerinden birisi 87 referandumudur. 87 referandumu 75 bin oyla kaldırmıştır yasakları, eğer kaldırmasaydı o zaman bizim değil,

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Kom.

Giriş :14.45

Tarih : 7/6/2012

Grup : Uyan-Selim

Sayfa : 46

başkalarının da Türkiye’de siyaset yapması fevkalade zorlaşırdı çünkü askerin ezdiği kişiyi, bir de sen gelip eziyorsun halk olarak. Ben senin için uğraşıyorum a kardeşim! Sen geliyorsun, beni eziyorsun. Ben sana hizmet için uğraşıyorum. Ben senden bir paye istemiyorum. Bana hizmet ver, hizmet yapayım sana. Verirsen ver, vermezsene verme ama bu kadar hizmet etmiş insanları ezmeye hakkın yok. Kıl payı ama kıl payı, mıl payı. Bu ülkenin sağduyusu yatar o 87 kararlarında.

Şimdi, darbecilerden hesap kolay kolay sorulmaz çünkü anlattım size, 61 Meclisi sonrasında, 61 seçimi sonrasındaki darbeci geldi, Meclise dedi ki “Şunu yapacaksınız.” Onu yaptı Meclis. “27 Mayıs bayram yapacaksın.” Yaptı, şunu yaptı, bunu yaptı, ta ki vakti saati gelinceye kadar. Vakti saati gelince onları birer birer kırptı. Onun için, zamana imkân tanımak lazım. İşin şeyi o.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Böyle bir komisyon kuruldu mu?

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – 71’de ne yapacaktık? 71’de Türkiye Büyük Millet Meclisine gelinip, Senato dâhil, 71 muhtırası okunduğu zaman 1 kişi ayağa kalktı.

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) – Niye kalkamıyorlar?

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – 1 tek kişi. Sizin oturduğunuz yerlerde oturuyordu.

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) – Niye kalkamıyorlar? Bu, Menderes’in hayaleti mi?

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Neyi?

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) – Menderes’in hayaleti mi?

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Yassıada’nın hayaleti!

Siz, neler çektiler o adamlar biliyor musunuz Yassıada’da, Yassıada’ya gidenler? Onların, karısı, kızı, çoluk çocuğu nasıl sefil oldu biliyor musunuz? Nasıl sefil oldular? Ne kadar büyük eziyet yapıldı o insanlara biliyor musunuz? Yalnız o insanlara değil, onlara oy vermiş olan insanlara da... Yani çok önemli bir hadise. Korkular, bu şeyin getirdiği korkuları küçümsemeyin. Korku insani bir şey. Yani herkesten kahramanlık bekleyemezsiniz. Ne zaman ortamını buldunuz, o zaman yaparsınız, vakti saati dediğim budur.

Şeye gelince... Efendim, darbe girişimleri olmuş, darbe girişimleri muhakeme ediliyor, tabii kimsenin darbe yapma imtiyazı yok. Yani sadece bu çeşit mahkemeler, şunlar bunlar zor yani, uzun da zaman alıyor, hoşnutsuzluk da yaratıyor. Haklı haksız iyi ayırt

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Kom.

Giriş :14.45

Tarih : 7/6/2012

Grup : Uyan-Selim

Sayfa : 47

edilmeli yalnız. Bakın, hepiniz birtakım şikâyetleri söylüyorsunuz. Yarın aynı, benzeri şikâyetler bugün bu muamelelere maruz kalan adamlar tarafından yapılmamalı. Anlatabildim mi? Kişisel yani.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Ama efendim, darbe girişiminde bulunmuşlar.

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Tamam, darbe girişiminde bulunmuş, muhakeme ettiğine bir şey demiyorum. Sözüm muameleyedir, insan gibi muamele etmesi lazım, sözüm ona. Yani sözüm, bu ülkenin hapishanelerinde, tutuklu yerlerinde, şurada, burada iyi muamele edilmesidir. Ne yapalım, adamlara ziyafet mi verelim? Hayır, insan gibi muamele. Bilhassa bu sıkıntıları çekmiş olanların bunu çok iyi anlaması lazım.

Zincirbozan’a bizi götürdüler. Türkiye'nin Anayasa’sı çıkmış, seçime gidiyor, ondan sonra dokunulması mümkün değil, götürdüler. “Niye götürüyorsunuz?” diyecek kimse yok orta yerde. En ağrıma giden şey İhsan Sabri Bey’in hanımının çantasının nöbet yerinde aranmasıdır. Kadının çantasında ne olur ya? Yaşlı başlı kadın zaten. İçişleri Bakanlığı yapmış, Dışişleri Bakanlığı yapmış, bilmem ne yapmış, bilmem ne yapmış, adam çantasını arıyor. Onun için, biraz dikkatli olmak lazım. Ateş düştüğü yeri yakıyor. Bir de şeye hiç kimse bir şey diyemez, darbe girişimine girmiş, muhakeme ediliyor. Tabii...

Şimdi, “Eskiden darbe yapmış, bunları ne yapalım?” diyorsunuz. Bunlar hakkında da mahkeme açılmıştır. Tabii bunlardan en çok mutazarrır olan benim. Siz de beni zaten onun için ziyaret ediyorsunuz. “Yani 27 Mayıs biliyorsunuz, 12 Mart biliyorsunuz, 12 Eylül biliyorsunuz. Son hadiseleri biliyorsunuz” Evet, biliyorum. Yani yalnız bu bilgileri kolay elde etmedim. Bir de bunların meşakkati var. Yani 1980 senesinin 11 Eylül akşamı ben Başbakanım, bu evin alt katında oturuyorum, yanımda da Van Milletvekili Kinyas Bey var. 14 Eylülde Menzelet Barajı’nı açmaya gideceğiz, temel atmaya, Kahramanmaraş’ta. Onlarla konuşuyoruz, Kahramanmaraş senatörleri ve Kinyas Bey. 12 Eylül sabahı ben Gelibolu’ya gidiyorum. Bu bana maliyet. Yani “Tecrübe” dediğiniz şey bu. “Yaşasın memleketim” diyerek gidiyorum, “İyi ettiler” diye gitmiyorum, memleketim esas. Biz, bize gelen şahsi sıkıntıları çekeriz ama millet sağ olsun. “Millet sağ olsun.”la çıkarız bu işin içinden ve mahkemeleri falan bence yine burada da biraz çabuk yapabilmek lazım, bir sürü insanı şeyden kurtarmak lazım.

Bir de şu var, biraz evvel anlattım: Bu darbelerde halk bölük, bir kısmı “İyi oldu.” diyor, bir kısmı “Olmaz böyle şey.” diyor. Şimdi, bu mahkemeler başladığı zaman bunların

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Kom.

Giriş :14.45

Tarih : 7/6/2012

Grup : Uyan-Selim

Sayfa : 48

tabii, taraftarları varsa “Ya, ayıp oldu.” deyip hoşnutsuzluğa girer. Dost olmayan kişiler varsa onlar da “İyi oldu.” der, bunu göze almak lazım sadece siyaseten, hukuk bakımından değil.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

28 Şubat süreciyle ilgili, o dönemin Cumhurbaşkanı olarak.

ÖZCAN YENİÇERİ (Kayseri) – Bir şey, çok kısa şey söyleyeceğim.

BAŞKAN – Özcan Bey, ne olursunuz.

Sayın Cumhurbaşkanın bize ayırdığı zaman yaklaşık bir saatlik bir zaman.

ÖZCAN YENİÇERİ (Kayseri) – Çok önemli de onun için.

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Hiç sorun değil.

ÖZCAN YENİÇERİ (Kayseri) – Efendim, tabii, söylediğiniz gibi, siyaset bir imkân sanatı ama bu imkânı da yarattınız geçmiş süreç içerisinde. Bu ifadelere yönelik olarak özellikle 12 Eylül döneminde hemen biraz öncesinde Namık Kemal Ersun ve arkadaşlarını siz emekli ettiniz. Bu darbe teşebbüsünde diğerlerine yönelik benzer uygulamalar olamaz mıydı bu süreç içerisinde yoksa o, çok özel bir durum muydu?

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Hayır, özel bir durum yok. Kim imzalayacak?

ÖZCAN YENİÇERİ (Kayseri) – O zaman kimdi Cumhurbaşkanı, Fahri Korutürk değil miydi?

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Korutürk.

ÖZCAN YENİÇERİ (Kayseri) – Öbürleri niye imzalamıyor, darbeci birini imzalıyor da öbürlerini...

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Bir tane iki tane imzalar, on tane koyduğunuz zaman...

Şimdi, şunu iyi anlayın: Koalisyonlar falan, bir bütün değil, bütün değil bu. Onun için, bu kombinezon ancak muayyen şeyleri yapabiliyor. Yapılamayan şeylerin faturasını tabii, baştaki adama çıkarmak olmuyor.

Buyurun.

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – Efendim, Yaşar Karayel, Kayseri Milletvekiliyim.

28 Şubat ve 27 Nisan darbe girişimleri alt komisyon Başkanıyım.

Biz, arkadaşlarımızla soruları bölüştük. Mehmet Bey üç soru soracak, İdris Bey’in de bir iki sorusu var, ben de zatıalınıza birkaç soru arz edeceğim.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Kom.

Giriş :14.45

Tarih : 7/6/2012

Grup : Uyan-Selim

Sayfa : 49

Efendim siz, darbelere muhatap olmuş bir devlet büyüğümüzünüz ama bizim neslimiz de darbelerle büyümüş bir nesildir. Sizler devletin başında olarak bunlara muhatap oldunuz, biz de vatandaş olarak, memur olarak, öğrenci olarak bunları fiilen yaşadık. Tabii, sizin saydığınız, bizim yaşadığımız darbelere baktığımızda bilineni dört bilinmeyenle birlikte saydığımız zaman, Talat Aydemir-Madanoğlu girişimlerini sayarsak yedi sekiz tane darbe ve darbe girişimlerine muhatap olmuş bir nesil olarak huzurunuzdayız. Şimdi, bu kadar darbeyi birlikte yaşarken bunların zorluklarını da bu ülkede millet olarak hep birlikte yaşadık.

28 Şubat sürecine geldiğimizde, zatıalınız, 28 Şubat sürecini tasvip edenler ve etmeyenler olarak toplumda bir ayrışma oldu. Tasvip edenler sizi askere balans ayarı yapmış birisi olarak, devlet büyüğü olarak gördü, karşısında olanlar da Sayın Cumhurbaşkanı, askerlerle uzlaştı, millettten yana olmadı tarzında oldu. Siz, bu iki ayrımın neresinde oldunuz?

Bir de “ABD bu darbelerin hiçbir yerinde yoktur.” dediniz ama merhum Erbakan Star TV’de yaptığı bir televizyon konuşmasında Uğur Dündar’a Amerikan kriptolarını açıkladı. Orada dört beş madde vardı. O dört beş maddeden bazıları da mevcut iktidarın gitmesiyle alakalı bilgilerin olduğunu, hem Orta Doğu’daki hem de işte bu Amerikan büyükelçiliklerine gönderilen kriptanın da elinde olduğunu belirtmişti. Gerçekten bu bilgiler size o dönemde ulaşmadı mı? Siz bunlara ilgili “yoktur” dediniz.

Bir de efendim, darbe ve muhtıralarla karşılaşmış biri olarak ülkemizde bir daha darbe olmaması için ne gibi tedbirlerin alınmasını önerirsiniz? O Darbeler Komisyonumuzun bir de sloganı var “Darbeler mi? Bir daha asla.” diyoruz. Asla darbe olmaması için sizin tavsiye ve önerileriniz neler olur?

Arz ederim.

Teşekkür ediyorum.

İsterseniz efendim, diğer arkadaşlarım da sorularını arz etsinler, hepsini birlikte...

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Evet, buyursunlar.

MEHMET ŞEKER (Gaziantep) – Sayın Cumhurbaşkanım, öncelikle sizi sağlıklı sıhhatli gördüğümüz için memnun olduk. Bizi de misafir ettiğiniz için teşekkür ederiz.

İlk isteğim soru değil. Soruma geçmeden önce mutlaka bu bilgiler ve deneyimlerin bir faturası var ve bir tecrübe sonucu elde ettiniz, kitaptan okuyarak bize aktarmadınız ama biz hiç yoksa sizin bu bilgilerinizi bir kitap olarak görmek istiyoruz. Bunları bir kayıt altına alıp gelecek nesillere aktarabilmeniz için bunları bir kitap hâline getirmenizi özellikle rica ediyoruz.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Kom.

Giriş :14.45

Tarih : 7/6/2012

Grup : Uyan-Selim

Sayfa : 50

Şimdi, 1950'den sonra dünyada siyasal anlamda ayrışmalar gerçekleşti, toplumsal muhalefet oluştu, dünyada bir sosyalist sol gündeme gelmeye başladı. İşte o faşist dönemlerden sonra yani dünya bu yola girerken Türkiye'de de toplumsal muhalefet hız kazandı, sendikalar, öğrenci hareketleri hız kazandı ve bunlar biraz da hep birbirinin prototipi gibi yani işte 50'li yıllarda Türkiye, komünizmle mücadele dernekleriyle tanıyor NATO'yla tanıştıktan sonra, bir kutuplaşma başlıyor, 60 ihtilaliyle kutuplaşma başlıyor, Adalet Parti-Cumhuriyet Halk Partisi, Demokrat Parti-Cumhuriyet Halk Partisi gibi başlıyor ama sonradan bu sol-sağ olarak ayrılıyor ve daha sonra da işte değişik kutuplara bölünüyor, ayrılıyor ama hepsinde bu Amerika'nın WikiLeaks belgelerini incelediğimizde tüm dünyada olan olaylarla ilgili bilgileri, belgeleri mevcut. Buradaki olaylarda siz çok net söylediniz "Amerika'nın rolü yoktur." diye ama şöyle bir baktığımızda, o belgelerin içerisinde bile günümüzle ilgili çok somut bilgiler var. Bakanlığı bile dizayn etmeye çalışıyorlar, Orta Doğu'yu, dünyayı dizayn etmeye çalışıyorlar, Türkiye'yi de dizayn etmeye çalışmışlar ve bununla da uğraşmışlar.

Şimdi, benim sorum: Tabii, 12 Eylül dönemini de çok iyi bilmeniz açısından, o dönemde de siyasi cinayetler işlendi ve biraz önce arz ettiniz ki sizler "Kesinlikle 77'yi çözemedik, çözülmedi." dediniz. Evet, çözülmedi. 90-92 arasında da Türkiye'de faili meçhul cinayetler oldu, hâlâ failleri çözilemeyen cinayetler işlendi. Bunları hep kontrgerilla olduğu, gladyo olduğu, siz de biraz önce bahsettiniz, bunların olmadığını ve bilginin dahilinde olmadığını söylediniz ama bugün de bir derin devletin varlığından, bir kontrgerillanın ya da gladyonun varlığından bahsediliyor, yani burada bir Amerikan rolünden bahsediliyor. Bu var mıydı yok muydu, yani derin devlet daha doğrusu, var mı yok mu? Böyle bir organizasyon var mı? Bunlarla ilgili bir tahkikat yaptırınız mı?

Bir de yine merak ettiğim, özellikle Parlamentoda sizin Cumhurbaşkanı, özellikle güçlü bir hükûmet kurduğunuz o zaman SHP-DYP iktidarında güçlü bir hükûmetti. Geçmiş dönemlerde bu darbelerden zarar birisi olarak işkenceye maruz kalan insanlar da vardır. Tabii, sizler siyasi olarak çok ciddi zarar gördünüz ama Türk toplumu aslında çok büyük zarar gördü bu işten. Bunlarla ilgili, bunları yargılamayı, en azından hani darbecileri değilse bile işkence yapanları, siyasi partilere el koyanları, sivil toplum örgütlerini etkisizleştirenleri, daha doğrusu "insanlık suçu" dediğimiz işkence yapanlara karşı bir çalışma içerisinde o zaman bulunmadınız. Yine o zaman, o süreçte, SHP'yle birlikte doğudan gelen Kürt milletvekillerinin Parlamentodan apar topar çıkarılması aslında bir darbe dönemi değildi. Yani 71'de, bahsettiniz, "Bir kişi ayağa kalktı." dediniz ama o zaman bir kişi dahi ayağa kalkmadı ve

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Kom.

Giriş :14.45

Tarih : 7/6/2012

Grup : Uyan-Selim

Sayfa : 51

Parlamentodan palas pandıras bu insanlar çıkartıldılar. Birilerinin oyuyla, halkın seçilmiş oyuyla, millî iradeyle gelmiş insanlardı, görüşlerini beğenelim ya da beğenmeyelim. Doğru muydu? Bununla ilgili bir açıklamanız olursa sevinirim ve çok “Bundan sonra darbeler olsun istemiyoruz.” dediniz. Yani hâlâ darbe olma imkânı var mı? “Olsun istemiyoruz” derken olma imkânı var mı?

Teşekkür ediyorum.

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Ben de suallerimi sorayım, ondan sonra, Sayın Cumhurbaşkanımız cevaplasın.

Sayın Cumhurbaşkanım, ben de 28 Şubat ve 27 Nisan e-muhtırası alt komisyonu üyesi olarak öncelikle hem söylemlerinizden çıkarttığımız bir kısım sonuçlar var, bunu paylaşmak hem de bir tespiti özellikle size tekrar bir hatırlatmak, akabinde de şahsım tarafından Komisyon olarak tevdi edilmesi istenilen sualleri de sizinle paylaşmak istiyorum.

Öncelikle, söylemlerinizin tamamında ülkede istikrar ve gücün çok önemli olduğunu ve istikrarlı bir yönetimin ve güçlü bir hükûmetin çoğu şeyi engelleyebileceği noktasında bir algıya sahip olduk. Şu ana kadar bu darbelere müdahale edemeyişiniz veyahut da bir kısım arzuladığınız hadiseleri gerçekleştirememenizin sebebinin de özellikle 65’ten sonraki süreç içerisinde çok güçlü bir iktidar yapısına sahip olmayışınızı özellikle ifade ettiniz.

Sayın Cumhurbaşkanım, 97 yılındaki RefahYol Hükûmeti iş başındayken Sayın Erbakan istifasını size sunuyor ve sonrasında hükûmet kurma görevini de demokratik teamüllere göre de Sayın Tansu Çiller’e vermeniz gerektiği o günün şartlarında hep gündeme getiriliyor ve özellikle de Sayın Erbakan ve Sayın Tansu Çiller o dönemde zatıalınıza Doğru Yol Partisinin, Refah Partisinin ve dışarıdan Büyük Birlik Partisi desteği ile birlikte de Türkiye Büyük Millet Meclisinde güvenoyu alabilecek bir isim listesini yazılı olarak da size sundukların ifade ediyorlar. Oysa siz şimdi burada “Ben bu hükûmetin güvenoyu alabileceği noktasında bir inancım olmaması sebebiyle hükûmet kurma görevini Tansu Çiller’e vermedim. Tansiyonu düşürebileceğine dair, ülkedeki var olan gerginliği düşürebileceğine dair bir kanaate de sahip olmadığım için bunu başka bir kimseye verdim.” dediniz. Bize göre, demokrasiyi özümsemiş ve hayatı demokratik mücadeleyle geçmiş bir insan olarak teamüllere aykırı bu davranış sizi daha sonraki süreç içerisinde rahatsız etti mi? Öncelikle bunu öğrenmek istiyoruz.

Bir de, sizlere yazılı olarak güvenoyu alabilecek bir sayıyı ilettiklerini söylemelerine rağmen, sizin, Meclisten güvenoyu alamayacağına dair görüş ve düşünceniz veyahut da

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Kom.

Giriş :14.45

Tarih : 7/6/2012

Grup : Uyan-Selim

Sayfa : 52

kesinleşen bir bilginiz mi vardı da bunu yerine getirmediniz? Bu hususun açığa kavuşturulmasını zatıalınızden talep ediyorum.

Yine, 24 Ocak kararlarının uygulanması konusunda hükûmete yapılan baskılara rağmen, 80 darbesinden önce yürürlüğe konulamamış ve 24 Ocak kararlarının büyük bir çoğunluğu 80 öncesinde uygulanamamıştı. Akabinde, darbe sonrasında, bu 24 Ocak kararları çok rahatlıkla uygulanabilme imkânı buldu. Aynı şekilde, 28 Şubat kararlarına karşı da hükûmetin başı olan Sayın Erbakan tarafından 28 Şubat kararları Bakanlar Kurulunda imzaya açılmayarak iki tane genelgeyle genelde uygulanmaya çalışıldı ve Bakanlar Kuruluna bu hususun hiçbir şekilde getirilmediği kamuoyunca da malum, bizlerce de sabit ancak daha sonraki aşamada Sayın Erbakan'ın görevi bırakması ve sonrasında hükûmet kurma yetkisinin koalisyon ortağa Tansu Çiller'e verilmemesi ve bir başka kişiye hükûmet kurma yetkisinin verilmesi sonrasında 28 Şubat kararlarının tam anlamıyla ülke genelinde uygulandığını görüyoruz. Acaba, burada da böyle bir 24 Ocak kararları gibi bir öngörü mü vardı, buna dair bir düşünceniz mi vardı? Bu hususu sizden öğrenmek istiyoruz.

Ayrıca, 28 Şubat kararlarının içeriğini tam olarak kapsayan sizin yirmi dört gün öncesinden Sayın Başbakan Erbakan'a yazmış olduğunuz bir mektup var ve yirmi dört gün sonra da yazdığınız bu mektubun hemen hemen aynısı 28 Şubat kararları şeklinde Millî Güvenlik Kuruluna getiriliyor. Sizin önceden bu mektubu Millî Güvenlik Kurulu üyeleri tarafından paylaşmanız söz konusu muydu yoksa 28 Şubat kararlarının içeriğini tam olarak öngörmüş bir lider miydiniz? Bu hususu zatıalınızden öğrenmek istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Ben çok kısa bir ekleme ve değerlendirmeye herhâlde son söz sizin olacak, o tamamlanacağı için.

Sayın Cumhurbaşkanı, özellikle 28 Şubat sürecine ilişkin olarak kız çocuklarının yükseköğrenim görme haklarına ilişkin değerlendirmelerinizle ilgili, masada bulunan tek kadın olarak ve o süreçte o kız öğrencilerin uzun yıllar avukatlığını yapan birisi olarak doğrusu kanunların uygulanmasına ilişkin her zaman bu ülkede aynı kanunlarla daha farklı demokratik uygulamalar ve farklı demokratik iklimler oluşturabilir. Dolayısıyla, ülkeyi yöneten siyasilerin de ve yöneticilerin de belki yargıçlar bu kararı vermiş olabilir ama en azından demokratik tutumlarının kamuoyu tarafından anlaşılması gerekir diye düşünüyorum. Kaldı ki aynı kanunlarla serbest eğitim hakkı Turgut Özal döneminde sağlanmışken birdenbire aynı sürecin tersine çevrildiği ve aynı kanunlarla farklı yorumlar yapmak suretiyle bu hakkın âdeta

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Kom.

Giriş :14.45

Tarih : 7/6/2012

Grup : Uyan-Selim

Sayfa : 53

ellerinden alındığını düşünüyorum. Elbette, Cumhurbaşkanı mademki “Memnun değil siyasiler, bunun kanunu yapabilir.” demekte haklısınız ama demokratik olarak tutumunuzun anlaşılması açısından farklı bir görüşünüzü de pekâlâ, hani kamuoyuyla bu anlamda paylaşılabilirdi. Doğrusunu isterseniz, yani eğitim hakkı bir şekilde engellenmiş, aynı yasalarla engellenmiş kız çocuklarına bence o anlamda, hukuki anlamda çaresiz kız çocuklarına bu ülkenin dışında ülkeleri göstermek ben biraz paternalist devlet anlayışının bir yansıması olarak düşünüyorum. Güçlü, erkek egemen baba figürünün “İşine gelmiyorsa kapını dışına, hadi güle güle.” söylemiyle çok koştur görüyorum. Bu benim kişisel görüşüm. Bir kadın olarak, kadın hakları savunucusu olarak da o dönemde aynı düşünceye sahip erkek çocukları yükseköğrenimlerine devam ederken kız çocukları sadece inançlarından dolayı...

Bence çok uzun yıllar ertelenmiş bir haktı, şu andaki iklim o günkü koşullardan, bugünkü koşullardan farklı değildi. Türkiye’de iklimi oluşturan bence tek tek hepimizin, kaldı ki çok önemli bir görevdeydiniz o tarihte, Cumhurbaşkanıydınız, demokratik ortamdan yana tavır almanın, tutum almanın ülkenin demokratik yapısına önemli bir katkı olacağını düşünüyorum. Bu da benim kişisel görüşüm.

Teşekkür ediyorum.

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Başlayabilir miyim?

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – Bir şey daha arz edebilir miyim?

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Buyurun.

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – Bu, 28 Şubat döneminde, zatıaliniz dediniz ki: “Güvenoyu alacağına inandığım veya benim görüşüm olarak o dönemin parti liderlerinden birisine verdim.” Daha sonra, siz bu görevi aynı zamanda Yalım Erez’e de verdiniz. Oradaki sizin tercihiniz nedendi efendim?

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Bir küçük soru da izin verirsiniz ben, tecrübelerle ilgili sorayım.

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Evet, tabii.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Sayın Cumhurbaşkanı, 24 Ocak kararlarının uygulanmasıyla ilgili getirdiğiniz, merhum Turgut Özal, Başbakanlık Müsteşarlığına getirdiğiniz Sayın Turgut Özal, 12 Eylül’den sonra Başbakanlığa geldi ve siyasi yasakların kalkmaması konusunda da, sizin deyiminizle, kapı kapı bütün Türkiye’yi dolaştı. Yani Sayın Özal’ın bu konudaki tutumunu demokratik bir tavır olarak ya da nasıl bir tavır olarak değerlendiriyorsunuz? Yıllarca beraber çalıştığınız bir şahsın özellikle sizin de içinde

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Kom. Giriş :14.45

Tarih : 7/6/2012

Grup : Uyan-Selim Sayfa : 54

bulunduğunuz siyasi yasaklıların yasaklarının kaldırılmaması konusundaki o mert ve inatçı tavrını nasıl değerlendiriyorsunuz?

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Evet, tamam mı?

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Şimdi efendim, çok özür diliyorum.

“Tamam mı?” derken bugünlük tamam...

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Tabii, tabii, onu konuştuk.

BAŞKAN – Çok fazla soru kadı.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Yani daha doğrusu, yanlış anlamayın yani çok fazla soru kaldı. Onun için özür diliyorum. Onlarla birlikte, sizi yormamak adına Sayın Cumhurbaşkanı.

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Rica ederim.

Şimdi, en sondan başlayalım, akılda kalan sual o.

Sayın Turgut Özal, siyasi haklar meselesinde niçin hakların kaldırılmaması propagandasını yaptı? Niçin yaptığını ben de anlamadım. Bazı şeyleri anlamak mümkün değildir. Allah rahmet eylesin, Turgut Özal’la bizim arkadaşlığımız siyasetten önce iyi bir arkadaşlık ve her nereye gittiysem ben, Turgut Özal’la beraber gittim, ben götürdüm onu yani. Ben bir şey istemiyorum yani karşılığında bir borç falan istemiyorum ama bu siyasi hakların kaldırılmamasının ne kadar haksız olduğun evvela sen biliyorsun. Ben Başbakanım, sen Müsteşarımsın, ben suçlu isem sen de suçlusun. Yani bana bir suç çıkıyorsa çünkü sen de o icraata iştirak ediyorsun. Bu benim anlamadığım bir şeydir ve bir kırıngınlığa sebep olmuştur ama bir şey söyleyeyim: Eğer siyasi haklar referanduma gitmeyip de Mecliste çözülsedydi, yani Mecliste “kaldırdık” deselerdi, biz ondan sonra siyaset yapmazdık. Siyasi hakları halk kaldırmalıydı ya halk devam etmeliydi siyasi hakların yasaklığına, biz de çıkıp halka demeliydik ki: “Arkadaş, neyi yasaklıyorsun sen? Ben sana elektrik getirdim, ben sana su getirdim, ben sana okul getirdim, ben sana hastane getirdim. Sen her hizmet edene bu muameleyi yapacaksan eğer, bundan sonra sen hizmet edecek adam bulamazsın.” Bunu demeliydim yahut da “Evet, sağduyun bu meseleyi halletti, sağ ol, var ol halkım.” demem lazımdı. Bütün bu propagandalara, şunlara, bunlara rağmen, biz aştık onu.

Şimdi, ikinci soru, Yalım Erez’e ilişkin. Şimdi, şöyledir mesele: Bu, prezidansiyel sistem değil. Parlamenter sistemde “Cumhurbaşkanı atar Başbakanı.” diyor, hiçbir kayıt da getirmiyor. “Cumhurbaşkanı, güvenoyu alabilecek birisini atar.” manasını ben çıkarıyorum.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Kom.

Giriş :14.45

Tarih : 7/6/2012

Grup : Uyan-Selim

Sayfa : 55

Eğer, nitekim, Sadi Irmak'ı da aynı şekilde şey verdi Meclis içinde, senatör olmasına rağmen, Fahri Korutürk, Başbakanlık verdi, hükûmet kurdurdu, hükûmet güvenoyu alamadı gerçi ama hükûmet kurdurdu. Şimdi, Yalım Erez, çok iyi bir parlamenterdir, çok iyi yetişmiş, değerli bir kişidir. Eğer kurabilseydi, ben ona hükûmet kurma görevini verdim ama kuramadı. Bu gayet normal, bu, demokratik proses. “Demokratik proses” dediğiniz bu.

“28 Şubat” dediğiniz hadiseye gelelim: Hadisenin üç veçhesi var: Birinci veçhe, 28 Şubat öncesi ülkede meydana gelen gerginlik. İkinci veçhe, 28 Şubat günü toplanan Millî Güvenlik Kurulunun aldığı kararlar. Üçüncü veçhe, bu kararlardan üç ay on sekiz gün sonra Sayın Erbakan'ın istifası ve o istifadan sonra meydana çıkan tartışmalar. Şimdi, niçin 28 Şubat öncesinden bahsettim? Çünkü 28 Şubat öncesinde, o günü bilenler için söylüyorum, Türkiye rahat değildi. Rahat mıydı? Rahat değildi. Şimdi, Türkiye’de zannetmeyin ki sadece bizim gibi düşünenler vardır, sizin gibi düşünenler vardır. Hayır, benim gibi düşünmeyenler de vardır, sizin gibi düşünmeyenler de vardır ama bu hepimizin memleketi olduğuna göre biz herkesin huzurunu düşünmeye mecburuz. Yani sizin huzur içinde olup da benim gerginlik içinde olmam, o kötü yönetimdir. Mümkün mertebe, bir arada yaşayacaksak hepimizin tolere edebileceği nispette farklılıklar olabilecektir. Şimdi, çok vaktinizi almak istemiyorum da ama bazı şeyleri size söyleyeyim.

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Bazı şeyleri değil de genel anlamda ihtiyaç olan hepsini istiyoruz biz Sayın Cumhurbaşkanım.

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Şimdi, 28 Şubat öncesinde Türkiye’de tartışmalar var. Halkın bir kısmı ve kurumlar bu tartışmalardan cumhuriyete ve rejime karşı bir tehdit anlamı çıkarıyor ama “halkın bir kısmı” diyorum, kurumlar. Bilhassa, Hizbullah cinayetleriyle ilgili, başı açık olan kadınların öldürülmesi gibi hadiseler çok tedirginlik yaratıyor. Dönemin yetkililerinin yabancı gazetelere ve dergilere verdikleri beyanatlar toplumda bir gerginlik meydana getiriyor, tarikatlaşma sürecinden huylanılıyor ve yine orta yere tarikat şeyhleri bunların müritleri çıkıyor, halkta masum insanları etkileme gibi birtakım durumlar hissediliyor, şeriat istemleri açıkça dile getiriliyor, Silahlı Kuvvetlere açık meydan okumalar var. Bütün bunlar bir gerginlik meydana getiriyor. Bunlara ben biraz daha misal vereyim, mesela: Yapılan tartışmalar, yapılan konuşmalar, gerginliğe sebep olan çeşitli beyanlarla ilgili sadece örnekleme bilgi vereceğim: “Ya İran Müslümanları gibi ayağa kalkacağız ve bu kahpe rejimi ayaklarımızın altına alacağız ya da Müslüman bir partiyi iktidara getirip işi yumuşakça halledeceğiz.” Yapılan beyanlardan birisi

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Kom.

Giriş :14.45

Tarih : 7/6/2012

Grup : Uyan-Selim

Sayfa : 56

bu. Bir başka beyan: “Eğer, Allah’ı seviyorsanız, Hazreti Muhammed’i izleyin, onu takip edin, Avrupa’nın, Selanik’in, iblislerinin peşinden gitmeyin.” Başka bir beyan, bunlar yazılıyor, çiziliyor, yani rivayet değil: “Dinsiz cumhuriyeti yıkma yolunda en önde giden Sivas’ın yiğit Müslümanlarına teşekkürü borç biliriz.”

BAŞKAN – Cumhurbaşkanı, bu okuduğunuz metin Milli Güvenlik Kurlundaki tartışma tutanaklarından mı?

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Evet.

BAŞKAN – Konu anlaşılсын diye, o anlaşılmadı, ben biliyorum da. Millî Güvenlik Kurulunun 28 Şubat günü aldığı kararların tartışma tutanaklarından.

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – “Türk Silahlı Kuvvetleri Türkiye’yi koruyamaz. Vatan tehlikede. Oraları çay içilmesi için yapmadık.” diyor, neyse. “Düzeni topyekûn yıkacak, hâkimiyeti millettten alıp Allah’a verecek. Allah askerleri alıyoruz.” Şimdi, ikinci önemli bir nokta: “Refah Partisi iktidara gelecek, adil düzen kurulacak. Sorun ne? Geçiş dönemi sert mi olacak, yumuşak mı olacak; kanlı mı olacak, kansız mı olacak?” Şimdi, bu çeşit birçok alt alta yazılmış, söylenmiş, vesikalaşmış, tahkik edilmiş, şeye bağlanmış kâğıt var. Böyle geliyor, benim önüme de geliyor. Ben Cumhurbaşkanıyım. Benim görevim, kurumlar arası ahengi korumak. Ben, “Ne oluyor? Nedir bu?” diye soruyorum ve 28 Şubat günü tabii, Millî Güvenlik Kurulu toplandığı zaman “Bu nedir?” diye soruyoruz. Daha önce, bunlar bana geliyor, ben kendisine mektup yazıyorum Sayın Erbakan’a, 4 Şubat tarihli mektup. Bu mektup bunun içerisinde, burada, 4 Şubat tarihinde. Diyorum ki: “Birtakım gerginlikler var, bunlara dikkat et. Kayseri Belediye Başkanının beyanları, Sincan Belediye Başkanının beyanları, Sincan’da Kudüs gecesi tertibi vesaire gibi şeylerden ürkme var.” Şimdi, bunlara karşı tedbir istiyoruz. Geliyor adam, diyor ki bunlara karşı: “Bu irticadır, bunlar irticadır. İrticaya karşı tedbir istiyoruz.” İşte şunu getiriyor: Bu 28 Şubat kararları, 28 şubat Millî Güvenlik Kurulundaki kararlar, on sekiz madde. Bunun içerisinde dindar insanları rencide eden hiçbir şey yok; aksine, bunun içerisinde dini koruyan birçok şey var, anlayış meseleleri var. “Kanunları uygulayın. Okulları sekiz seneye çıkarın.” diyor. Bu iki sene öncesine kadar yürürlükteydi. İki sene önce ben dedim ki “Bunları tartışıyorsunuz ama daha 28 Şubatın kararı duruyor önünüzde.” Bu da aslında usulüne göre ortadan kaldırılmış değildir. Usulüne göre ortadan kaldırılması, Millî Güvenlik Kuruluna bu gidecek “Bunu kaldırın” diyeceksiniz, oradan geçecek ama Hükûmet “Ben bunu kaldırdım” diyorsa

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Kom.

Giriş :14.45

Tarih : 7/6/2012

Grup : Uyan-Selim

Sayfa : 57

kaldırmıştır, öyle diyelim. Şudur birinci safha: Burada ne var ki, Meclis diyecek ne var? Türkiye’de...

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) - Uygulanması çok farklı oldu Sayın Cumhurbaşkanım.

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Bir dakika...

Türkiye Cumhuriyeti Anayasa’sının 118’inci maddesi aynen şöyle:

“Madde 118- Millî Güvenlik Kurulu; Devletin millî güvenlik siyasetinin tayini, tespiti ve uygulanması ile ilgili alınan tavsiye kararları ve gerekli koordinasyonun sağlanması konusundaki görüşlerini Bakanlar Kuruluna bildirir. Kurulun, Devletin varlığı ve bağımsızlığı, ülkenin bütünlüğü ve bölünmezliği, toplumun huzur ve güvenliğinin korunması hususunda alınmasını zorunlu gördüğü tedbirlere ait kararlar Bakanlar Kurulunca değerlendirilir.”

Şimdi, bakınız, şu mektuba bakın, tarihine bakın.

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – 14 Mart 1997.

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – 14 Mart tarihinde Hükûmet Başkanı mektup yazıyor “Bu kararları gözden geçirdik ve bütün devlet teşkilatına tamim ettik yapın diye.” İmzalamadığı bir şeyi nasıl tamim ediyor? O imzalamamış da sonra el altından bunlar gitmiş de gelmiş de... Böyle şey olmaz! Gelin, dürüst olalım yani herkes dürüst olsun. İşte yazdığı mektup.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Okuyalım efendim.

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Bunlar herkesin malumu olan şeyler. Yani Bakanlar Kuruluna imzaya açılmayıp kendisinin bizzat göndermiş olduğu şey.

BAŞKAN – Karşılıklı şey yapmayalım.

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL - Olur mu öyle şey canım! Bakanlar Kurulunun başı imzalamışsa altı neye yarar?

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Şimdi, şu manada: Bu normal bir genelgenin yayınlandığına dair bilgiyi Sayın Cumhurbaşkanına, Genel Sekreterliğine yazıyor.

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – O genelge...

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Burada “28/2/97 tarihli Millî Güvenlik Kurulu kararlarının 13 Mart 97 günlü Bakanlar Kurulunda öncelikle müzakere edildiği malumlarıdır. Bu müzakerede irticayla etkin bir şekilde mücadele kararı mucibince Millî Güvenlik Kurulunun Bakanlar Kurulumuza bildirdiği hususların bir kopyası ilişikte bilgilerinize sunulmuştur. Bu konuların önemle dikkate alınarak Anayasa’mızın, Türkiye Cumhuriyeti devletin demokratik, laik, sosyal bir hukuk devleti olması temel ilkeleri çerçevesinde bakanlığınızı ilgilendiren

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Kom.

Giriş :14.45

Tarih : 7/6/2012

Grup : Uyan-Selim

Sayfa : 58

konularda konuyla ilgili kısa, orta ve uzun vadeli tedbirlerin dikkat ve ihtimamla alınması, mali destek ve yasa değişikliğine ihtiyaç gösteren tedbirler varsa, bunlar hakkında da Bakanlar Kurulunca gereğinin yerine getirilebilmesi için Başbakanlığa bilgi verilmesini rica ederim.” diyor.

Genel Sekreterliğe yazdığı husus bu. Burada, bunu imzalamış olduğu, Bakanlar Kurulunda...

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – İmzalı belgesi var, ayrıca var.

BAŞKAN – Kesmeden devam etsin. Kesmeyelim, karşılıklı konuşmayalım.

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Tamam, buyurun.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Çok özür diliyorum. Buna girmeyelim ama imzalı Millî Güvenlik Kurulunda...

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – İmzalı var ya!

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – İmzası var.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Var.

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Hayır efendim, Genel Sekreterliğe yazılmış bir yazı.

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Tavsiye ettim...

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) – İmza var.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – İmza var.

MEHMET ŞEKER (Gaziantep) – Sayın Başbakanın imzası var.

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Hayır, o değil arkadaşlar. Şeyi karıştırmayalım.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Başka bir tane daha... Millî Güvenlik Konseyindeki imzası da var.

BAŞKAN – Bence, bu çok uzun ve çok kapsamlı bir bölüm 28 Şubat. Yani Sayın Cumhurbaşkanı ben genel olarak değerlendirmesini aldıktan sonra, yeniden bu açıklamalar neticesinde sormak istediğiniz soruları kabul ederse, yazılı değil de, tekrar bir ziyaretle devam ederiz diye düşünüyorum.

Kesmeden sizi dinleyelim istiyoruz vakit açısından.

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Ama şu şeyi bitirelim.

BAŞKAN – Tabii tabii, buyurun efendim, devam edin.

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Üç cümleyle söyleyeceğim. Şimdi şöyle: Gelin, bir sarahate varalım.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Kom.

Giriş :14.45

Tarih : 7/6/2012

Grup : Uyan-Selim

Sayfa : 59

Ben şimdi kişiler hakkında konuşmak istemiyorum ama açık söyleyeyim, eğer Sayın Başbakan bu belgeyi herkes imzaladığı hâlde o imzalamamış olsaydı, üç ay on sekiz gün nasıl otururdu orada? Nasıl otururdu ya? Olur mu öyle şey!

Şimdi, geliyoruz hükûmet meselesine: Sayın Erbakan beni 18 Haziran günü ziyaret etti. Kaç gün geçmiş 28 Şubattan?

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Üç ay on sekiz gün.

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL– Üç ay geçmiş. Her şey normal, her şey... Üç ay on sekiz gün geçmiş. Dedi ki “Ben istifa ediyorum.” “Niçin ediyorsun?” Dedi ki “Gerginlik var. Bu gerginliğin ortadan kalkmasını böyle mümkün görüyorum.” “Sana istifa et diyen oldu mu?” Ben soruyorum. “Hayır.” Ondan sonra, “Ben sıkıştım da istifa ettim.” Bu laf mı yani? 18 Mart sonrasında neşredilmiş dokümanlar var burada, şimdi göstermek istemiyorum. O dokümanlarda, kendisinin sıkıştırıldığı falan olmadığı, kendi rızasıyla istifa ettiği açıkça söyleniyor, her yerde.

Şimdi, yerine kim gelir? Bu çok düşündürücü mesele. Yerine kim gelir? Cumhurbaşkanı kimi isterse o gelir. Cumhurbaşkanı istediğini getirebilir mi? Getirir. Buna kim mâni olur? Buna Meclis mâni olur. Niçin, Sayın Erbakan Mecliste madem kuvveti vardı, kuvvesi vardı da o kuvveyi bir araya getirip Mesut Yılmaz’ı güvenoyu almaktan men etmedi? Niçin? Ben diyorum ki “Arkadaş, ben doğruyu bunda buluyorum.” Cumhurbaşkanı orada noter değil, Cumhurbaşkanı bir işe yarayacak. Benim aldığım bilgilere göre, benim istihbaratıma göre, bakın, onların en iyisini ben bilirim, yani kim nedir, neyi yapar, neyi yapmaz. Bir şeye, mektuba alt alta isimler yazıyorsunuz, imza alıyorsunuz, sen kapıdan çıkıyorsun, öbür adam geliyor bana “Ben imza verdim ama hatır için verdim.” “Hatır için verdim.” Bakıyorsun, imza mimza kalmıyor orada. Ben niye, bana yazılmış bir mektuba dayanarak hükûmet tayin edeceğim? Gitsin, Meclis tayin etsin hükûmetini. Hükûmet Meclisin işidir, Cumhurbaşkanı ile Meclisin işidir. Yani oralarda hiçbir sakatlık yok. Yani ne 28 Şubatın hukukiliğinde ne bunun Sayın Erbakan tarafından böyle tartışılır hâle getirilmesinde ne de Sayın Erbakan’ın istifasında ne de Tansu Hanım’ın bu göreve getirilmeyişinde hiçbir sakatlık yok.

Bunun dışında, 28 Şubat dediğiniz hadiseye ne giriyorsa, hangi şeyler giriyorsa, ona ben girmem. Onu tartışmıyorum ben. Benimle ilgili olan kısmı, Anayasa ve kanunlara uygun mudur şunlar? Evet. Ben hep bunu söyledim zaten.

Şimdi, bakın, eğer bu darbe olsa, 28 Şubat darbe olsa...

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Kom.

Giriş :14.45

Tarih : 7/6/2012

Grup : Uyan-Selim

Sayfa : 60

BAŞKAN – Affedersiniz “Postmodern darbe” tanımlamasına katılır mısınız?

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Hayır, kesinlikle.

BAŞKAN – O dönemin mimarları bunu kendileri kullandığı için söylüyorum. O dönemin askerleri çok açık olarak “Postmodern darbedir.” diye...

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Kim ne dediğini bilmiyor. Yani kesinlikle katılmam çünkü darbe diyorsun, nereyi darp etmiş bu? Nereyi? Meclisi. Meclis duruyor. Öyle duruyor ki daha sonra seçime gitme imkânı oluyor. Nereyi darp etmiş? Hükûmeti. Hükûmet de duruyor. Nereyi darp etmiş? Anayasa... O da duruyor. Ben şunu söyleyeyim: O Meclisin kalabilmesinde, o Anayasa’nın kalabilmesinde ve o Hükûmetin kalabilmesinde benim rolüm var.

ENVER YILMAZ (İstanbul) – Kesinlikle, tartışmasız.

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Benim rolüm var.

Ben şimdi...

ENVER YILMAZ (İstanbul) – Yalnız Sayın Erbakan tam tersini söyledi: “Bu olayın müsebbibi Sayın Demirel’dir.” dedi.

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Söyleyecek efendim.

Şimdi bana soruyorsunuz, suale muhatap ben değil miyim? Ben bunu söylüyorum.

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – İthamda bulunduğunuz kimsenin tam tersi açıklaması var, onu söyledik.

ENVER YILMAZ (İstanbul) – Sayın Cumhurbaşkanımızın söylemi güzel, kendince haklı olduğu yerleri mutlaka kabul ediyoruz da ama sadece şu hususu, demin Yalım Erez isminin verilmesi teamüllere uygun değil.

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Hiçbir alakası yok teamülle.

ENVER YILMAZ (İstanbul) – Bir de Anayasa’nın 118’inci maddesini okudunuz. Millî Güvenlik Kurulunun kararları normalde tavsiye niteliğinde.

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Onu kabul ediyor zaten.

ENVER YILMAZ (İstanbul) – Ama sonraki süreç içerisinde bu kararların hepsi emredici mahiyette uygulanmış ve toplumun büyük bir kesiminde, özellikle milleti, hâkimiyetin kaynağı olan milleti çok derinden yaralayacak izler bırakmıştır. Biz bu noktada söylüyoruz.

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Ama ne iz bıraktıysa, şimdi tahkikat yapılıyor, yaparlar, tahkik ederler ne olduğunu. Burada iz bırakacak bir şey

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Kom.

Giriş :14.45

Tarih : 7/6/2012

Grup : Uyan-Selim

Sayfa : 61

yok. Burada “Kanunları uygulayın, Atatürk’ü koruyun, laikliği koruyun vesaire...” şeklinde şeyler var işte.

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) – 28 Şubatin formel boyutuyla informal boyutu birbirinden çok farklı şekilde, problem oradan kaynaklanıyor.

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Efendim, orasından çekerek, burasından çekerek onu tanınmaz hâle getirmişsiniz netice itibarıyla.

Şu şeyi tamamlayalım...

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Bu mektupta yazdığınız içerikle şey hemen hemen aynı değil mi efendim, 28 Şubattaki kararlar mektubun içeriğiyle?

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Aynı değil. Mektupta şunu yazdım: “Şikâyetler var, şunlar şikâyet ediliyor. “ O kararda ise şikâyetlerden bahis yoktur.

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Yok. Peki.

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – “28 Şubat kararları Erbakan’dan sonra uygulandı.” Ne münasebet? Erbakan, burada, 14 Mart günü bu mektubu yazmış, hepsini uyguladı şeyin.

24 Ocak kararları darbe sonrasında uygulandı. Onlar bir bütündür. Darbe sonrasında uygulamışsa... 24 Ocak kararlarında bu memleket zarar görmedi Sayın Çelebi, bugün uygulanan da o kararlar zaten. Yani o liberasyon. Yani orada çok güzel şeyler getirdiğimize biz kaniyiz. Eğer ihracatınız 150 milyar dolara çıktıysa o sayededir, ekonomideki büyümeyi sağlayan o kararlardır.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Çalışanların hakları...

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Bugünkü Hükûmetin uyguladığı kararlar da o kararlardır kök itibarıyla; liberal ekonomi, piyasa ekonomisi, özelleştirme odur, hepsi odur. Eğer onun eleştirecek bir yeri var, siz cevap vermek istemiyorsanız ben vereyim cevabı: Evet, “demokratik teamül” dediğiniz hadisede hükûmet meselesinde “Cumhurbaşkanı şöyle hareket etmeye mecburdur.” diye bir kayıt yok. Teamüle aykırı hiçbir şey yok.

Şimdi, arkadaşımız çok güzel bir şey sordu: “Darbe olması ihtimali var mı?” Olmasın diye uğraşıyorsunuz, hep beraber uğraşıyoruz. Yani bence mesele, olması ihtimali var mı, yok mu üzerinden gidip de münakaşa yapmak yanlış. Bu zamana kadar şu darbelerle karşılaşmış mı Türkiye? Bir daha karşılaşmasın. Eğer hiçbir şey yapmadan karşılaşmayacak ise o zaman bütün bu gayretlere ne lüzum var. Yani darbeye sebep olarak gösterilen

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Kom.

Giriş :14.45

Tarih : 7/6/2012

Grup : Uyan-Selim

Sayfa : 62

hususları ortadan kaldırmak lazım diyoruz. Bu hususların en başında “Vatan bölünüyor, vatan parçalanıyor, devlet çöküyor, koşun, gelin, burada yangın var; halaskâr zabitan...” Bütün ihtilal çağrısı bu esasa dayanıyor. Gelin, bu ülkenin insanı bir imdat çağrısı içinde kalacak duruma hiçbir zaman gelmesin. Budur söylenen şey.

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) – İşin doğrusu da o. Bütün darbelerde temelde bu motivasyon var.

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Şimdi, bir kitap üzerinde durdu değerli arkadaşımız, o doğrudur. Onu yapıp yapamayacağımızı bilmiyorum. Eğer ömrümüz kifayet ederse herhâlde yapmaya çalışacağız.

90’la 92 arasında faili meçhul cinayetler işlenmiştir. Yani bir memleketteki cinayetlerden cumhurbaşkanı, başbakan sorumlu tutulmaz. Devlet teşkilatı diye bir teşkilat var yani. Nihayet, Cumhurbaşkanı, Başbakan veya otorite sahibi kişiler himaye ediyorsa o da ihanettir. O zaman söz konusu olur himaye.

ENVER YILMAZ (İstanbul) - Hükûmetin başı Cumhurbaşkanıdır Anayasa’ya göre.

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Kim?

ENVER YILMAZ (İstanbul) – Cumhurbaşkanıdır hükûmetin başı Anayasa’ya göre.

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Hayır, Cumhurbaşkanı hiçbir şeyden sorumlu değildir.

ENVER YILMAZ (İstanbul) – Yürütmenin başı Cumhurbaşkanıdır. Cumhurbaşkanıyla Başbakan sorumlu olmaz mı? Olur tabii.

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Hayır, şöyle: Faili meçhul cinayeti bulmak nereden Cumhurbaşkanının işi? Cumhurbaşkanı ne zamandan beri hafiye?

ENVER YILMAZ (İstanbul) – “Bulunmaz” denilmez elbette.

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – O manada, onu da söylüyoruz işte. Nereden hafiye yani?

Bana diyorsun ki: “Bu faili meçhul cinayeti bul.” Ben Cumhurbaşkanı olarak nereden bulacağım?

ENVER YILMAZ (İstanbul) – Yürütmenin başısınız yürütmeyi devreye sokacaksınız.

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Ben de diyeceğim ki MİT teşkilatına: “Bulun bunu.”

ENVER YILMAZ (İstanbul) – Elbette.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Kom.

Giriş :14.45

Tarih : 7/6/2012

Grup : Uyan-Selim

Sayfa : 63

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Denmiştir.

ENVER YILMAZ (İstanbul) – Sokaktaki vatandaş bulmayacak ya, elbette, yürütmenin...

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Denmiştir, hepsi denmiştir.

ENVER YILMAZ (İstanbul) – “Sorumluluğumuz yok.” dediğiniz için söylüyorum.

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – O manada söylüyorum canım.

Şimdi, bu gladyodan bahsediliyor, derin devletten bahsediliyor, “Derin devlet var mı yok mu?” Derin devlet var. Derin devlet askeriye. Türkiye’de bir tane devlet var aslında. Bunun derini de, düzü de bir tane. Bu derin devletten bahsediyorsunuz, bahsediyorsunuz. Nerede bu mübarek ya? Yok böyle bir şey. Yani “Birisi bunlara karışıyor, ediyor.” falan diyorsanız, eğer ikinci bir devlet arıyorsanız o, askeriye işte.

CENGİZ YAVİLİOĞLU (Erzurum) – Söylediğiniz biraz...

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – İşkenceye maruz kalmış insanlar, insanlık suçu...

Doğu milletvekillerinin Meclisten çıkarılmasına ben de razı olmadım, ben Cumhurbaşkanıydım o zaman, razı olmadım ama tutamadılar.

Şimdi, “Yeniden darbe olmaması için tavsiyeleriniz?” diyor. İnşallah, bu çeşit meselelerle halkımız yeniden meşgul olmaz, yeniden devletimiz bunlarla meşgul olmaz. Burada sizin Komisyonunuz çok önemli bir görev yapıyor. Esas bence çıkaracağınız bu. Yani hangi çeşit tedbirleri alalım ki bunda sonra Türkiye’de “darbe” diye bir devlet meselesi olmasın? “İşte bütün bunlar yapılıyor artık olmaz.” O kâfiyse mesele yok ama ben söyledim konuşmamın başında, ortamını geliştirmeyecek tedbirleri almak lazım. Evvela, rejimi halka benimsetmek lazım, halkın rejimi kucaklaması lazım ve halkla siyasi partilerin iyi kaynaşması lazım, siyasi partilerle devlet arasındaki münasebetlerin iyi tanzim edilmesi lazım, Partiler Kanunu’nun, Seçim Kanunu’nun iyi götürülmesi lazım ve mutlaka 35’inci maddeye bir şekil verilmesi lazım, mutlaka.

28 Şubat krizini tasvip edenler var, bunlar “balans ayarı yaptık” diyorlarmış. Tasvip etmeyenler var “millete karşı oldu” diyorlarmış. Bana soruyorsunuz “Siz bunun neresindesiniz?” Şimdi, ben neyin neresindeyim? Ben kanunların içindeyim. Türkiye Cumhuriyeti’nin kanunları bu hadise karşısında bana Cumhurbaşkanı olarak veya Başbakan

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Kom.

Giriş :14.45

Tarih : 7/6/2012

Grup : Uyan-Selim

Sayfa : 64

olarak veya fert olarak hangi görevi vermişse ben onu yaptım, kesinlikle yaptım, her yerde çok açıklıkla söyleyebilirim. Ne bir balans ayarıdır ne bir dindar insanlara eziyettir, şudur, budur. Bu doğrudan doğruya Türkiye'deki bir hadisenin Anayasa ve kanunlar muvacehesinde gördüğü muameledir, hepsi budur.

Aşağı yukarı, bendeki şeyler bitti gibi.

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – Bir soru arz etmiştim. Sayın merhum Erbakan, Amerika Birleşik Devletleri'nin Orta Doğu büyükelçilerine çektiği bir kriptodan bahsetti canlı yayında. Bununla ilgili de kriptonun Türkçe metni basında yayınlandı. Siz “Amerika'nın bir etkisi yok.” dediniz ama böyle bir şey de yayınlandı. Bundan sizin bilginiz olmamış.

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Ben “var” veya “yok” demiyorum da ben diyorum ki: Bana intikal etmiş bir şey yok. Yani beni bırakıp Sayın Erbakan'a gitmişlerse onu bilmem, gerçekten bilmiyorum. Bana böyle bir şey gelse ben gayet ters çeviririm işi. Ben otuz sene devletin hizmetinde bulundum, ülkemin menfaatleri neyi icap ediyorsa onu yaptım, kanunlar ve demokrasi neyi icap ediyorsa elimden geldiği kadar bunu yaptım.

Evet, Hanımefendi...

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyoruz.

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Sizi sıktım mı?

BAŞKAN – Estağfurullah. Arkadaşlar, daha fazla...

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Biz yorduk sizi efendim.

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – İkinci bir dört saate varsanız yani ben varım yani.

BAŞKAN – Varız, herkes var zannediyorum.

Detaylandırıp... Bu ilk görüşmemizdi, ilk görüşüne başvurduğumuz kişi, bulunduğunuz konumlar ve temsil ettiğiniz, aslında... Çalışmalarımızı biz çok daha detaylandırdıktan sonra, ayrıntılandırdıktan sonra bazı somut olayların üzerinden de yeniden sorular ve değerlendirmeler olabilir.

Çok çok teşekkür ediyoruz tekrar konukseverliğiniz için, burada ağırladığınız için.

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Buraya geldiğinize pişman değilsiniz yani?

BAŞKAN – Değiliz.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Kom.

Giriş :14.45

Tarih : 7/6/2012

Grup : Uyan-Selim

Sayfa : 65

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Çünkü deseniz ki “Dört saat bizi tuttu. Ondan sonra, bir daha gelirsek gene dört saat tutarsa onun için nasıl yapalım?” diye düşünmeyin. Ne kadar kalmak isterseniz o kadar.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Sorulardan bir bilen olma kabiliyetiniz ölçülmüş oldu Sayın Cumhurbaşkanı.

BAŞKAN – Uçağa yetişecek olan arkadaşlar da var. Zaman zaman tekrar şey yapabiliriz.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Daha önemlisi, yorulmamanızdı ama bizim gerçekten öğrenmek istediğimiz, aydınlığa kavuşmasını istediğimiz birçok konu var.

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Efendim, çok severek sizi aydınlattım.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Diğer konularda da sorularımızı daha sonraki bir zaman diliminde sizinle ayrıca paylaşmak istiyoruz.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Şu soruyu sormaları gerekir diye bir şey düşündünüz mü efendim? Sormadığımız bir şey oldu mu?

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Efendim?

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Sormadığımız bir şey oldu mu? Efendim, şu soruyu da sorabilirler diye düşünmüş müydünüz?

BAŞKAN – Elimizde çok fazla soru var. Genel bir değerlendirme olsun istedik.

DOKUZUNCU CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL – Öyle bir şey yapmadım, yani şu soruyu da sorarlar diye çünkü şöyle bir şey yaptım: Ne sorarlar arkadaşlarımız? Onlar Parlamantonun içindeler, olup bitenlerden haberleri var, havadisle yaşıyorlar, bilgileri vardır, onları dinleyelim, bakalım, ne getirecekler, biz de kendimizi bir silkeleriz, bilgilerimizi onlara dökeriz.

Çok teşekkür ederim, buraya kadar zahmet buyurdunuz.

BAŞKAN – Biz teşekkür ederiz.

Kapanma Saat: 18.55